

Lagrådsremiss

Individualisering och integration – en effektivare vuxenutbildning

---

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 7 augusti 2014

Jan Björklund

Angela Öst
(Utbildningsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I denna lagrådsremiss lämnas förslag till ändringar i bl.a. skollagen (2010:800) som syftar till en effektivare och mer individanpassad vuxenutbildning, framför allt när det gäller utbildning i svenska för invandrare och kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå.

Utbildning i svenska för invandrare ska inte längre vara en egen skolform inom skolväsendet utan ska i stället ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning. Den kommunala vuxenutbildningen ska tillhandahållas på grundläggande nivå, på gymnasial nivå och i form av svenska för invandrare. Huvudmannen för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare ska verka för att undervisningen erbjuds på tider som är anpassade efter elevens behov.

Elevens hemkommun ska vara skyldig att se till att den som avser att påbörja utbildning inom kommunal vuxenutbildning eller särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå erbjuds studie- och yrkesvägledning. Hemkommunen ska också ansvara för att en individuell studieplan upprättas för varje elev inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2015 men tillämpas från och med den 1 januari 2016.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	5
2.2	Förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480)	19
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare	20
2.4	Förslag till lag om ändring i arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262)	22
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	23
3	Ärendet och dess beredning	24
4	En effektiv, flexibel och målanpassad vuxenutbildning	24
4.1	Vuxenutbildningen inom skolväsendet	24
4.2	Vuxenutbildningens ökade betydelse för integrationen	30
5	Utbildning i svenska för invandrare	34
5.1	En förändrad struktur för utbildning i svenska för invandrare	34
5.2	Utbildning i svenska för invandrare upphör som egen skolform och blir en del av den kommunala vuxenutbildningen	35
5.3	Studievägarna inom utbildning i svenska för invandrare målgruppsanpassas	39
5.4	Ökad flexibilitet inom utbildning i svenska för invandrare	41
6	Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå	43
6.1	Svenska som andraspråk får en ny kursplan	43
6.2	Omfattande kurser bör delas upp i nationella delkurser	45
6.3	Nationella prov bör införas	47
7	Vägledning och individuella studieplaner	49
7.1	Skyldighet för hemkommunen att erbjuda studie- och yrkesvägledning	49
7.2	Hemkommunen ska ansvara för upprättande av individuella studieplaner	51
7.3	Studiehandledning kan erbjudas på ett språk eleven behärskar	53
8	Ikraftträdande och insatser för att genomföra förslagen	55
8.1	Insatser för att genomföra förslagen	55
8.2	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	55
9	Konsekvenser	56
9.1	Konsekvenser för staten	56

9.2	Konsekvenser för kommunerna.....	57
9.3	Konsekvenser för företag	59
9.4	Konsekvenser för eleverna	60
9.5	Konsekvenser för jämställdhet och integration	60
9.6	Sveriges medlemskap i Europeiska unionen	61
10	Författningskommentar.....	61
10.1	Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800).....	61
10.2	Förslaget till lag om ändring i semesterlagen (1977:480)	69
10.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare	69
10.4	Förslaget till lag om ändring i arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262).....	70
10.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	70
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå - en översyn för ökad individanpassning och effektivitet (SOU 2013:20).....	71
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag (SOU 2013:20)	77
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna (SOU 2013:20)	85
Bilaga 4	Sammanfattning av betänkandet Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning (SOU 2013:76).....	86
Bilaga 5	Betänkandets lagförslag (SOU 2013:76)	97
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna (SOU 2013:76)	139

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i skollagen (2010:800),
2. lag om ändring i semesterlagen (1977:480),
3. lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare,
4. lag om ändring i arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262),
5. lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare,

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)¹

dels att 22 kap. ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 20 kap. 24–35 §§ ska betecknas 20 kap. 34–45 §§,

dels att 1 kap. 1 och 12 §§, 2 kap. 2 och 26 §§, 3 kap. 5, 6 och 13 §§, 4 kap. 16 §, 5 kap. 5, 17, 19 och 22 §§, 20 kap. 1–4 och 7–9 §§, 21 kap. 8 §, 23 kap. 2, 6 och 8 §§, 24 kap. 1 och 10–14 §§, 28 kap. 12 § och rubrikerna närmast före 20 kap. 3 § och 24 kap. 11 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast efter 20 kap. 23 § ska sättas närmast efter nya 20 kap. 33 §,

dels att rubrikerna närmast före nuvarande 20 kap. 24, 25, 30, 32 och 34 §§ ska sättas närmast före nya 20 kap. 34, 35, 40, 42 respektive 44 §,

dels att det i lagen ska införas tolv nya paragrafer, 20 kap. 10 a och 24–33 §§ och 21 kap. 10 a §, och närmast före 20 kap. 10 a, 24, 25, 28, 30, 31 och 33 §§ och 21 kap. 10 a § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om skolväsendet. Utbildning inom skolväsendet anordnas av det allmänna och av enskilda enligt 2 kap. 2–6 §§.

Skolväsendet omfattar skolformerna

– förskola,

– förskoleklass,

– grundskola,

– grundsärskola,

– specialskola,

– sameskola,

– gymnasieskola,

– gymnasiesärskola,

– kommunal vuxenutbildning,

– kommunal vuxenutbildning,

och

– särskild utbildning för vuxna,

– särskild utbildning för vuxna.

och

– utbildning i svenska för
invandrare.

¹ Senaste lydelse av
22 kap. 7 § 2010:1311
22 kap. 11 § 2010:877
22 kap. 21 § 2012:109
22 kap. 22 § 2012:109
22 kap. 24 § 2012:109.

I skolväsendet ingår också fritidshem som kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och vissa särskilda utbildningsformer.

12 §²

Lagen är uppdelad i 30 kapitel. Lagen är uppdelad i 29 kapitel.
Dessa är

- inledande bestämmelser (1 kap.),
- huvudmän och ansvarsfördelning (2 kap.),
- barns och elevers utveckling mot målen (3 kap.),
- kvalitet och inflytande (4 kap.),
- trygghet och studiero (5 kap.),
- åtgärder mot kränkande behandling (6 kap.),
- skolplikt och rätt till utbildning (7 kap.),
- förskolan (8 kap.),
- förskoleklassen (9 kap.),
- grundskolan (10 kap.),
- grundsärskolan (11 kap.),
- specialskolan (12 kap.),
- sameskolan (13 kap.),
- fritidshemmet (14 kap.),
- gymnasieskolan (15–17 a kap.),
- gymnasiesärskolan (18 och 19 kap.),
- kommunal vuxenutbildning (20 kap.),
- särskild utbildning för vuxna (21 kap.),
- *utbildning i svenska för invandrare* (22 kap.),
- entreprenad och samverkan (23 kap.),
- särskilda utbildningsformer (24 kap.),
- annan pedagogisk verksamhet (25 kap.),
- tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering (26 kap.),
- Skolväsendets överklagandenämnd och Lärarnas ansvarsnämnd (27 kap.),
- överklagande (28 kap.), och
- övriga bestämmelser (29 kap.).

2 kap.

2 §

Kommuner är huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, *utbildning i svenska för invandrare* och fritidshem, om inte annat följer av 4 §.

Kommuner är huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och fritidshem, om inte annat följer av 4 §.

² Senaste lydelse 2014:530.

I varje kommun ska det finnas en eller flera nämnder som ska fullgöra kommunens uppgifter enligt denna lag. Om kommunens uppgifter fullgörs av flera nämnder ska varje sådan nämnd, i den utsträckning det begärs, lämna de uppgifter som behövs för att administrera fördelningen av platser i förskola och i sådan verksamhet som avses i 25 kap. till de övriga nämnderna.

För en sådan nämnd som avses i andra stycket gäller det som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen (1991:900).

26 §

En huvudman för kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *och utbildning i svenska för invandrare* får för sina elever anordna sådan elevhälsa som avses i 25 §.

En huvudman för kommunal vuxenutbildning *och* särskild utbildning för vuxna får för sina elever anordna sådan elevhälsa som avses i 25 §.

3 kap.

5 §

Bestämmelsen i 4 § om information gäller inte i kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *och utbildning i svenska för invandrare*.

Bestämmelsen i 4 § om information gäller inte i kommunal vuxenutbildning *och* särskild utbildning för vuxna.

6 §

Bestämmelserna om särskilt stöd i 7–12 §§ gäller inte i förskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *och utbildning i svenska för invandrare*.

Bestämmelserna om särskilt stöd i 7–12 §§ gäller inte i förskolan, kommunal vuxenutbildning *och* särskild utbildning för vuxna.

13 §³

I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *och utbildning i svenska för invandrare* ska betyg sättas i den utsträckning och form som följer av denna lag eller annan författning.

I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning *och* särskild utbildning för vuxna ska betyg sättas i den utsträckning och form som följer av denna lag eller annan författning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från första stycket för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning.

³ Senaste lydelse 2010:2022.

4 kap.

16 §

I en lokal styrelse för en förskoleenhet eller en skolenhet med grundskola eller grundskola ska företrädare för barnens eller elevernas vårdnadshavare och företrädare för de anställda ingå som ledamöter. I en lokal styrelse för en skolenhet med gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *eller utbildning i svenska för invandrare* ska företrädare för eleverna och företrädare för de anställda ingå som ledamöter. Företrädarna för eleverna eller vårdnadshavarna får inte vara fler än övriga ledamöter.

I en lokal styrelse för en förskoleenhet eller en skolenhet med grundskola eller grundskola ska företrädare för barnens eller elevernas vårdnadshavare och företrädare för de anställda ingå som ledamöter. I en lokal styrelse för en skolenhet med gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning *eller* särskild utbildning för vuxna ska företrädare för eleverna och företrädare för de anställda ingå som ledamöter. Företrädarna för eleverna eller vårdnadshavarna får inte vara fler än övriga ledamöter.

5 kap.

5 §

Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet.

Rektorn beslutar om ordningsregler.

Denna paragraf gäller inte för kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *och utbildning i svenska för invandrare*.

Denna paragraf gäller inte för kommunal vuxenutbildning *och* särskild utbildning för vuxna.

17 §

I gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *och utbildning i svenska för invandrare* får huvudmannen besluta att helt eller delvis stänga av en elev om

I gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning *och* särskild utbildning för vuxna får huvudmannen besluta att helt eller delvis stänga av en elev om

1. eleven med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av elevens måloppfyllelse och kunskaper,

2. eleven stör eller hindrar utbildningens bedrivande,

3. eleven utsätter någon annan elev eller av utbildningen berörd person för kränkande behandling, eller

4. elevens uppförande på annat sätt inverkar negativt på övriga elevers trygghet och studiero.

Huvudmannen får besluta att ett beslut om avstängning ska gälla omedelbart.

Om det kan antas att någon av förutsättningarna för avstängning enligt första stycket 2–4 är uppfyllda och beslutet är nödvändigt med hänsyn till

elevernas trygghet och studiero, får rektorn besluta om omedelbar avstängning.

Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut enligt tredje stycket.

19 §

Huvudmannen får besluta att helt eller delvis stänga av en elev från en viss utbildning i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare, om

1. det i utbildningen ingår praktik eller delar av utbildningen är arbetsplatsförlagd, och

2. det är uppenbart olämpligt att eleven deltar i den praktiska tjänstgöringen.

Huvudmannen får besluta att ett beslut om avstängning ska gälla omedelbart.

Om det kan antas att förutsättningarna för avstängning enligt första stycket är uppfyllda och det är nödvändigt på grund av brådskande omständigheter, får rektorn besluta om omedelbar avstängning.

Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut enligt tredje stycket.

22 §

Rektorn eller en lärare får från en elev omhändertaga föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna.

Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut enligt första stycket.

Denna paragraf gäller inte för kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare.

20 kap.

1 §

I detta kapitel finns

– allmänna bestämmelser (2–9 §§),
– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå (10–15 §§),

– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (16–23 §§),

– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (24–33 §§),

– bestämmelser om betyg (34–31 §§),

– bestämmelser om betyg (34–41 §§),

- bestämmelser om validering (32 och 33 §§), och
- bestämmelser om intyg (34 och 35 §§).
- bestämmelser om validering (42 och 43 §§), och
- bestämmelser om intyg (44 och 45 §§).

2 §

Målet för den kommunala vuxenutbildningen är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling.

Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar.

De som fått minst utbildning ska prioriteras.

När det gäller kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ska de som fått minst utbildning prioriteras.

Utbildningens nivåer

Utbildningens innehåll

3 §

Kommunerna ska tillhandahålla kommunal vuxenutbildning.

Utbildningen ska tillhandahållas på grundläggande nivå och gymnasial nivå.

Utbildningen ska tillhandahållas på grundläggande nivå, gymnasial nivå och i form av svenska för invandrare.

4 §

Utbildning på grundläggande nivå syftar till att ge vuxna sådana kunskaper som de behöver för att delta i samhälls- och arbetslivet. Den syftar också till att möjliggöra fortsatta studier.

Utbildning på gymnasial nivå syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan ska ge.

Utbildning i svenska för invandrare syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. Utbildningen syftar också till att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. Läs- och skrivinläringen får ske på elevens modersmål eller något annat språk som eleven behärskar.

7 §

Utbildningen ska vara avgiftsfri, om inte något annat följer av denna lag eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 21 §. Det får dock förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

Huvudmannen får bestämma att Huvudmannen får bestämma att

böcker och andra lärverktyg, som varje elev har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av eleverna själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader. Lärverktyg som används i utbildningen ska i övrigt tillhandahållas utan kostnad för eleverna.

böcker och andra lärverktyg, som varje elev inom utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av eleverna själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader. Lärverktyg som används i utbildningen ska i övrigt tillhandahållas utan kostnad för eleverna.

Elever inom utbildning i svenska för invandrare ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att elever ska hålla sig med enstaka egna lärverktyg.

Avgifter får inte tas ut i samband med ansökan om plats.

8 §

För varje elev ska det finnas en individuell studieplan. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

9 §

Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja kursen.

Huvudmannen får dock besluta att utbildningen på kursen ska upphöra, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning på grundläggande nivå har upphört enligt andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Den vars utbildning på grundläggande nivå eller utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit utbildning i svenska för invandrare ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Utbildningen får avbrytas även enligt bestämmelserna i 5 kap. 17–20 §§.

Studie- och yrkesvägledning

10 a §

Hemkommunen är skyldig att se till att den som avser att påbörja utbildning på grundläggande nivå erbjuds studie- och yrkesvägledning.

Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare

Utbildningens omfattning

24 §

Utbildning i svenska för invandrare ska i genomsnitt under en fyraveckorsperiod omfatta minst 15 timmars undervisning i veckan. Undervisningens omfattning får dock minska om eleven begär det och huvudmannen finner att det är förenligt med utbildningens syfte.

Huvudmannen ska verka för att undervisningen erbjuds på tider som är anpassade efter elevens behov.

Samverkan med arbetslivet

25 §

Huvudmannen ska i samarbete med Arbetsförmedlingen verka för att eleven ges möjligheter att öva det svenska språket i arbetslivet och att utbildning i svenska för invandrare kan kombineras med andra aktiviteter som

- arbetslivsorientering,
- validering,
- praktik, eller
- annan utbildning.

Huvudmannen ska också verka för att utbildning i svenska för invandrare kan bedrivas under tid då eleven får ersättning enligt socialförsäkringsbalken på grund

av sjukdom, skada eller föräldraledighet och för att utbildningen kan kombineras med aktiviteter som erbjuds inom hälso- och sjukvården.

26 §

Utbildningen ska kunna kombineras med förvärvsarbete.

27 §

Huvudmannen ska samråda med en berörd arbetsgivare och den lokala arbetstagarorganisationen som arbetsgivaren är bunden till genom kollektivavtal om en arbetstagares deltagande i utbildningen och utbildningens förläggning.

Kommunens ansvar

28 §

Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds dem som enligt 31 § har rätt att delta i utbildningen.

29 §

Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen.

Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till utbildning i svenska för invandrare inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader.

Varje kommun ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja utbildningen inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till utbildning i svenska för invandrare hos kommunen.

Studie- och yrkesvägledning

30 §

Hemkommunen är skyldig att se till att den som avser att påbörja utbildning i svenska för invandrare erbjuds studie- och yrkesvägledning.

Rätt att delta

31 §

En person har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet, och
2. saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge.

En finländsk medborgare som stadigvarande arbetar i kommunen, men är bosatt i Finland nära gränsen till Sverige och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge, har från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år också rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare.

32 §

Den som har sådana kunskaper i det danska eller norska språket att grundläggande svenskundervisning inte kan anses nödvändig har inte rätt att delta i utbildningen.

Mottagande

33 §

Huvudmannen beslutar om en person ska tas emot till utbildning i svenska för invandrare.

21 kap.

8 §

För varje elev ska det finnas en individuell studieplan. Planen ska

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell

innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna. studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen

Studie- och yrkesvägledning

10 a §

Hemkommunen är skyldig att se till att den som avser att påbörja utbildning på grundläggande nivå erbjuds studie- och yrkesvägledning.

23 kap.

2 §

Inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, *utbildning i svenska för invandrare* eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. får uppgifter överlämnas på entreprenad.

Inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. får uppgifter överlämnas på entreprenad.

6 §

Om en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad, får kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen överlämna den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgift.

Kommunen eller landstinget får när det gäller kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna överlämna även den myndighetsutövning som hör till rektorns uppgifter. *Kommunen får också överlämna sådan myndighetsutövning när det gäller utbildning i svenska för invandrare.*

Kommunen eller landstinget får när det gäller kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna överlämna även den myndighetsutövning som hör till rektorns uppgifter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om begränsningar när det gäller överlämnande av rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.

8 §

En kommun får sluta avtal med en annan kommun om att denna ska ta över ansvaret för

En kommun får sluta avtal med en annan kommun om att denna ska ta över ansvaret för

kommunens uppgifter inom förskolan, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, *utbildning i svenska för invandrare* eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap.

En kommun får också sluta avtal med ett landsting om att detta ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.

kommunens uppgifter inom förskolan, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap.

En kommun får också sluta avtal med ett landsting om att detta ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom kommunal vuxenutbildning *på grundläggande och gymnasial nivå* och inom särskild utbildning för vuxna.

24 kap.

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om

- internationella skolor (2–7 §§),
- utbildning vid särskilda ungdomshem (8 och 9 §§),
- utbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt (10 §),
- utbildning vid folkhögskola – utbildning vid folkhögskola som motsvarar *utbildning i svenska för invandrare* (11–15 §§), som motsvarar *kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare* (11–15 §§),
- utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus eller annan motsvarande institution (16–19 §§),
- utbildning i hemmet eller på annan lämplig plats (20–22 §§),
- annat sätt att fullgöra skolplikten (23–25 §§), och
- bemyndiganden (26 §).

10 §

För intagna i kriminalvårdsanstalt får det anordnas utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *samt utbildning i svenska för invandrare*. För sådan utbildning ansvarar Kriminalvården.

För intagna i kriminalvårdsanstalt får det anordnas utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning *och* särskild utbildning för vuxna. För sådan utbildning ansvarar Kriminalvården.

Utbildning vid folkhögskola som motsvarar *utbildning i svenska för invandrare*

Utbildning vid folkhögskola som motsvarar *kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare*

11 §

Den som enligt 22 kap. 13 § har rätt att delta i *utbildning i svenska för invandrare* har rätt att i stället delta i en folkhögskolas utbildning

Den som enligt 20 kap. 31 § har rätt att delta i *kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare* har rätt att i stället delta i en

som motsvarar utbildning i folkhögskolas motsvarande utbildning, om svenska för invandrare, om utbildning, om

1. folkhögskolan enligt sådana föreskrifter som har meddelats med stöd av 29 kap. 24 § har getts rätt att sätta betyg, anordna prövning samt utfärda betyg och intyg, och

2. folkhögskolan har förklarat sig ha för avsikt att ta emot den sökande till utbildningen.

12 §

Vad som sägs i 22 kap. 2–10, 13, 14, 16 och 17 §§ om utbildning i svenska för invandrare gäller också en folkhögskolas motsvarande utbildning som en person är behörig att delta i enligt 14 §.

Vad som sägs i 20 kap. 2, 4–9, 24–27 och 32 §§ om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare gäller också en folkhögskolas motsvarande utbildning som en person är behörig att delta i enligt 14 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att även andra bestämmelser i lagen ska gälla för sådan utbildning.

13 §

Den som vill delta i en folkhögskolas utbildning som motsvarar utbildning i svenska för invandrare enligt bestämmelserna i detta kapitel ska anmäla detta till sin hemkommun.

Den som vill delta i en folkhögskolas utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt bestämmelserna i detta kapitel ska anmäla detta till sin hemkommun.

14 §

Kommunen ska i samband med ett beslut om mottagande enligt 22 kap. 15 § förklara eleven behörig att delta i utbildning i folkhögskola som motsvarar utbildning i svenska för invandrare om

Kommunen ska i samband med ett beslut om mottagande enligt 20 kap. 33 § förklara eleven behörig att delta i utbildning i folkhögskola som motsvarar kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare om

1. de villkor som anges i 11 § är uppfyllda, och
2. anmälan har lämnats enligt 13 §.

28 kap.

12 §⁷

Beslut av en kommun eller ett landsting får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i grundskolan enligt 7 kap. 5 § eller tillhörighet till grundskolans målgrupp enligt 7 kap. 5 b §,
2. uppskjuten skolplikt enligt 7 kap. 10 § andra stycket,

⁷ Senaste lydelse 2014:530.

3. skolpliktens förlängning enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 14 §,

4. mottagande av en elev från en annan kommun enligt 9 kap. 13 §, 10 kap. 25 § eller 11 kap. 25 §,

5. åtgärder enligt 10 kap. 29 § tredje stycket för en elev som inte bor hemma,

6. placering vid en annan skolenhet än den vårdnadshavare önskar enligt 9 kap. 15 § andra stycket, 10 kap. 30 § andra stycket eller 11 kap. 29 § andra stycket,

7. mottagande i första hand enligt 16 kap. 36 §, mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever, mottagande enligt 17 a kap. 18 § eller mottagande i första hand enligt 19 kap. 29 § första stycket,

8. tillhörighet till målgruppen för gymnasiesärskolan enligt 18 kap. 5 eller 7 §,

9. mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 13 §, 14 § andra stycket *eller* 22 §, till särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 7 § tredje stycket *eller till utbildning i svenska för invandrare enligt 22 kap. 15 §,*

9. mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 13 §, 14 § andra stycket, 22 § *eller* 33 § *eller* till särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 7 § tredje stycket,

10. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket, i särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § andra stycket *eller i utbildning i svenska för invandrare enligt 22 kap. 16 § andra stycket,*

10. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket *eller* i särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § andra stycket,

11. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje stycket, särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § tredje stycket *eller utbildning i svenska för invandrare enligt 22 kap. 17 §,*

11. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje stycket *eller* särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § tredje stycket,

12. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 § tredje stycket, eller

13. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1, 4 och 7–12 får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2. Lagen tillämpas från och med den 1 januari 2016.

3. Äldre bestämmelser ska fortsätta att gälla till utgången av 2015.

4. Den som mottagits till utbildning i svenska för invandrare enligt äldre bestämmelser ska anses mottagen till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt de nya bestämmelserna.

2.2 Förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480)

Härigenom föreskrivs att 17 b § semesterlagen (1977:480) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 b §¹

Frånvaro från arbetet är semesterlönegrundande när det gäller

1. ledighet med anledning av risk för överförande av smitta, a) om arbetstagaren är berättigad till smittbärarersättning enligt 46 kap. socialförsäkringsbalken, och

b) om frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 180 dagar,

2. ledighet enligt lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård, om frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 45 dagar,

3. ledighet för utbildning som till väsentlig del avser fackliga eller med facklig verksamhet sammanhängande frågor eller för ersättningsberättigande teckenspråkutbildning för vissa föräldrar (TUFF), om frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 180 dagar och ledigheten inte ger rätt till semesterlön enligt någon annan lag,

4. ledighet på grund av grundutbildning om högst 60 dagar eller repetitionsutbildning enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, om frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 60 dagar, eller

5. ledighet enligt lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare.

I en frånvaroperiod enligt första stycket räknas *in även dagar* när arbetstagaren inte skulle ha utfört arbete.

5. ledighet enligt lagen (1986:163) om rätt till ledighet för *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare.

I en frånvaroperiod enligt första stycket räknas *även de dagar in* när arbetstagaren inte skulle ha utfört arbete.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2. Lagen tillämpas från och med den 1 januari 2016.

3. Äldre bestämmelser ska fortsätta att gälla till utgången av 2015.

¹ Senaste lydelse 2010:1224.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare samt 1 och 3 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare

Lag om rätt till ledighet för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare

En arbetstagare som har antagits till *utbildning* i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning *vid folkhögskola* enligt 22 eller 24 kap. skollagen (2010:800) har rätt att vara ledig från sin anställning för att delta i undervisningen enligt bestämmelserna i denna lag.

1 §¹

En arbetstagare som har antagits till *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning *för den som har rätt att delta i sådan utbildning* enligt skollagen (2010:800) har rätt att vara ledig från sin anställning för att delta i undervisningen enligt bestämmelserna i denna lag.

Tid under vilken en arbetstagare är ledig enligt denna lag räknas som arbetad tid vid tillämpning av andra författningar.

Om en överenskommelse *har träffats* om utbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning *vid folkhögskola* enligt 22 eller 24 kap. skollagen (2010:800) på arbetstid vid ett samråd som avses i 22 kap. 9 § skollagen, har en arbetstagare som vill delta i utbildningen rätt till den ledighet som behövs för att göra detta.

3 §²

Om en överenskommelse om *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning *för den som har rätt att delta i sådan utbildning* enligt skollagen (2010:800) på arbetstid *har träffats* vid ett *sådant* samråd som avses i 20 kap. 27 § skollagen, har en arbetstagare som vill delta i utbildningen rätt till den ledighet som behövs för att göra detta.

Om det inte träffas en överenskommelse enligt första stycket, har en arbetstagare rätt till ledighet för att delta i *utbildning* i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning *vid folkhögskola* enligt

Om det inte träffas en överenskommelse enligt första stycket, har en arbetstagare rätt till ledighet för att delta i *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare eller motsvarande

¹ Senaste lydelse 2013:616

² Senaste lydelse 2013:616.

22 eller 24 kap. skollagen dels i form av hel ledighet i samband med heltidsstudier, dels i form av förkortning av arbetstiden till hälften av den för arbetsplatsen normala arbetstiden i samband med deltidstudier. En arbetstagare vars arbetstid är mindre än hälften av den för arbetsplatsen normala arbetstiden har dock rätt till hel ledighet i samband med deltidstudier.

utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen dels i form av hel ledighet i samband med heltidsstudier, dels i form av förkortning av arbetstiden till hälften av den för arbetsplatsen normala arbetstiden i samband med deltidstudier. En arbetstagare vars arbetstid är mindre än hälften av den för arbetsplatsen normala arbetstiden har dock rätt till hel ledighet i samband med deltidstudier.

Rätt till ledighet i den omfattning som följer av andra stycket har även en arbetstagare som deltar i utbildningen på tid som inte är arbetstagarens arbetstid. I ett sådant fall ska vid förkortning av arbetstiden hela ledigheten förläggas antingen till arbetsdagens början eller slut i enlighet med arbetstagarens önskemål.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.
  2. Lagen tillämpas från och med den 1 januari 2016.
  3. Äldre bestämmelser ska fortsätta att gälla till utgången av 2015.

2.4 Förslag till lag om ändring i arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262)

Härigenom föreskrivs att 6 § arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

När denna lag ska tillämpas, gäller inte lagen (1974:981) om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning, lagen (1979:1184) om rätt till ledighet för vissa föreningsuppdrag i skolan och lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare.

6 §¹

När denna lag ska tillämpas, gäller inte lagen (1974:981) om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning, lagen (1979:1184) om rätt till ledighet för vissa föreningsuppdrag i skolan och lagen (1986:163) om rätt till ledighet för *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.
  2. Lagen tillämpas från och med den 1 januari 2016.
  3. Äldre bestämmelser ska fortsätta att gälla till utgången av 2015.

¹ Senaste lydelse 2010:857.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Etableringsplanen ska utformas tillsammans med den nyanlände och i samverkan med berörda kommuner, myndigheter, företag och organisationer.

Planen ska minst innehålla

1. *utbildning* i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen (2010:800),

1. *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen (2010:800),

2. samhällsorientering, och

3. aktiviteter för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering i arbetslivet.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2. Lagen tillämpas från och med den 1 januari 2016.

3. Äldre bestämmelser ska fortsätta att gälla till utgången av 2015.

¹ Senaste lydelse 2014:952.

3 Ärendet och dess beredning

I oktober 2011 gav regeringen en utredare i uppdrag att se över den kommunala vuxenutbildningen på grundläggande nivå (dir. 2011:92). Utredningen tog sig namnet GRUV-utredningen. Utredaren överlämnade i april 2013 betänkandet Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå – en översyn för ökad individanpassning och effektivitet (SOU 2013:20) till regeringen.

En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttranden och en sammanställning av dessa finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2013/4124/GV).

I september 2011 gav regeringen en annan utredare i uppdrag att se över frågor om valfrihet och individuell anpassning av utbildning i svenska för invandrare (sfi) (dir. 2011:81). Uppdraget utökades 2013 till att även omfatta andra frågor om bland annat sfi (dir. 2013:10). Sfi-utredningen överlämnade i oktober 2013 betänkandet Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning (SOU 2013:76) till regeringen.

En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 4*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 5*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. Remissyttranden och en sammanställning av dessa finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2013/6517/GV).

4 En effektiv, flexibel och målanpassad vuxenutbildning

4.1 Vuxenutbildningen inom skolväsendet

Skolväsendet för vuxna omfattar skolformerna kommunal vuxenutbildning (komvux), särskild utbildning för vuxna (särvux) och utbildning i svenska för invandrare (sfi) (1 kap. 1 § skollagen [2010:800]). Komvux och särvux är uppdelat i grundläggande och gymnasial nivå.

Målet för både komvux, särvux och sfi är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar (20 kap. 2 §, 21 kap. 2 § och 22 kap. 2 § skollagen).

Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå

En vuxen har rätt att delta i komvux på grundläggande nivå från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon är bosatt i landet, saknar sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskolan och har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen

(20 kap. 11 § skollagen). Utöver att ge vuxna sådana kunskaper som de behöver för att delta i samhälls- och arbetslivet syftar utbildningen till att möjliggöra fortsatta studier (20 kap. 4 § första stycket skollagen). Hemkommunen ansvarar för att de som har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå, och önskar det, får delta i sådan utbildning. För komvux gäller att de som fått minst utbildning ska prioriteras (20 kap. 2 § tredje stycket). Detta har dock i praktiken ingen betydelse på grundläggande nivå eftersom vuxna som uppfyller kraven har en rätt att delta i utbildningen.

Varje kommun ska aktivt verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå och motivera dem att delta i sådan utbildning (20 kap. 10 § skollagen).

Utbildningen bedrivs i form av kurser. Inom utbildningen finns det nationella kurser och orienteringskurser (2 kap. 3 § första stycket förordningen [2011:1108] om vuxenutbildning). De nationella kurser som finns på grundläggande nivå är biologi, engelska, fysik, geografi, hem- och konsumentkunskap, historia, kemi, matematik, orienteringskurs, religionskunskap, samhällskunskap, svenska och svenska som andraspråk.

Kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

En vuxen är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon är bosatt i landet, saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge, har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen och i övrigt uppfyller föreskrivna villkor. Behörig är också den som är yngre men har slutfört sin utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller likvärdig utbildning och uppfyller övriga behörighetsvillkor (20 kap. 20 § skollagen). Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar. De som fått minst utbildning ska prioriteras (20 kap. 2 § skollagen).

En vuxen som är behörig att delta i komvux på gymnasial nivå och som har en examen från ett yrkesprogram i gymnasieskolan men inte har uppnått grundläggande behörighet till högskolestudier har dessutom rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå i syfte att uppnå sådan behörighet (20 kap. 19 § skollagen).

Utbildningen syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan ska ge (20 kap. 4 § andra stycket skollagen). Varje kommun ska erbjuda utbildning på gymnasial nivå. Hemkommunen ansvarar för att de som har rätt att delta i en utbildning, och önskar delta i den, får det. Kommunerna ska sträva efter att därutöver erbjuda utbildning som svarar mot efterfrågan och behov (20 kap. 16 § skollagen). Varje kommun ska informera om möjligheterna till utbildning på gymnasial nivå och aktivt verka för att vuxna i kommunen deltar i sådan utbildning (20 kap. 17 § skollagen).

Inom utbildningen finns det nationella kurser, orienteringskurser, individuella kurser och gymnasiearbete (20 kap. 5 § skollagen och 2 kap. 3 § andra stycket förordningen om vuxenutbildning). För varje kurs ska det finnas en kursplan och för varje ämne en ämnesplan (20 kap. 6 § skollagen). Liksom inom komvux på grundläggande nivå får nationella

kurser på gymnasial nivå delas upp i delkurser efter beslut av rektorn (2 kap. 10 § förordningen om vuxenutbildning). Det finns cirka 1 000 nationella kurser på gymnasial nivå och dessa är i princip samma som de som finns i gymnasieskolan. En mycket stor andel av dessa kurser är yrkeskurser.

Särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå

En vuxen med utvecklingsstörning har rätt att delta i särsvux på grundläggande nivå från och med det andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon är bosatt i landet, saknar sådana kunskaper som utbildningen i grundsärskolan syftar till att ge och har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (21 kap. 11 § skollagen). Utbildningen syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen i grundsärskolan ska ge (21 kap. 4 § första stycket skollagen). Hemkommunen ansvarar för att de som har rätt att delta i utbildningen på grundläggande nivå, och önskar det, får delta i sådan utbildning. Varje kommun ska aktivt verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå och för att motivera dem att delta i sådan utbildning (21 kap. 10 § skollagen).

Inom utbildningen finns det nationella kurser och orienteringskurser. För varje kurs ska det finnas en kursplan (21 kap. 5 § skollagen och 2 kap. 3 § tredje stycket förordningen om vuxenutbildning). De kurser som finns, och som motsvarar den utbildning som ges inom grundsärskolan utom träningsskolan, är svenska, svenska som andraspråk, engelska, matematik, samhällskunskap, religionskunskap, historia, geografi, fysik, kemi, biologi, hem- och konsumentkunskap samt teknik. Dessutom finns det kurser som motsvarar den utbildning som ges inom träningsskolan inom grundsärskolan, såsom individ och samhälle, natur och miljö samt språk och kommunikation (2 kap. 21 och 22 §§ förordningen om vuxenutbildning).

Särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå

En vuxen med utvecklingsstörning är behörig att delta i särsvux på gymnasial nivå från och med det andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon är bosatt i landet, saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge, har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen och i övrigt uppfyller föreskrivna villkor. Behörig är också den som är yngre men har slutfört utbildning i gymnasiesärskolan eller likvärdig utbildning och uppfyller övriga behörighetsvillkor (21 kap. 16 § skollagen). Utbildningen syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen på nationella eller specialutformade program i gymnasiesärskolan ska ge (21 kap. 4 § andra stycket skollagen). Varje kommun ska erbjuda utbildning på gymnasial nivå. Kommunerna ska sträva efter att erbjuda utbildning som svarar mot efterfrågan och behov. Varje kommun ska även informera om möjligheterna till utbildning på gymnasial nivå och aktivt verka för att de vuxna i kommunen som är behöriga deltar i sådan utbildning (21 kap. 13 och 14 §§ skollagen). Även här är utgångspunkten för utbildningen den enskildes behov och förutsättningar och att de som fått minst utbildning ska prioriteras (21 kap. 2 § skollagen).

Inom utbildningen finns det nationella kurser, orienteringskurser och gymnasiesärskolearbete. Utbildningen får bedrivas i form av kurser i alla ämnen som finns i gymnasiesärskolan med undantag av idrott och hälsa (2 kap. 23 § förordningen om vuxenutbildning).

Utbildning i svenska för invandrare

Sfi syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. Utbildningen syftar också till att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter (22 kap. 3 § skollagen). En person har rätt att delta i sfi från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år, om han eller hon är bosatt i landet och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge. En finländsk medborgare som stadigvarande arbetar i kommunen men är bosatt i Finland nära gränsen till Sverige och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge, har från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år också rätt att delta i sfi (22 kap. 13 § skollagen).

Hemkommunen är skyldig att se till att utbildningen erbjuds dem som har rätt att delta. Varje kommun ska även aktivt verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt till sfi och för att motivera dem att delta (22 kap. 12 § skollagen).

Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till sfi inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader. Varje kommun ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja sfi inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till utbildningen hos kommunen (22 kap. 11 § skollagen). Med begreppet nyanländ avser regeringen här en utrikes född person som varit folkbokförd i Sverige kortare tid än fyra år.

En person som har rätt att delta i sfi har rätt att i stället delta i en folkhögskolas utbildning som motsvarar utbildning i svenska för invandrare. En förutsättning för detta är att folkhögskolan har getts rätt att sätta betyg, anordna prövning samt utfärda betyg och intyg enligt sådana föreskrifter som har meddelats med stöd av 29 kap. 24 § skollagen och folkhögskolan har förklarat sig ha för avsikt att ta emot den sökande till utbildningen (24 kap. 11 § skollagen).

Sfi bedrivs i form av fyra olika kurser – A, B, C och D – uppdelade på tre olika studievägar (förordningen om kursplan för svenskundervisning för invandrare [SKOLFS 2009:2]). Studievägarna riktar sig till personer med olika bakgrund, förutsättningar och mål. Studieväg 1 vänder sig i första hand till personer med mycket kort studiebakgrund och studieväg 3 till dem som är vana att studera och har längre utbildningsbakgrund. För samtliga fyra kurser ska det finnas en kursplan (22 kap. 4 § skollagen).

De olika studievägarna består av följande kurser:

- studieväg 1: kurs A och B,
- studieväg 2: kurs B och C, och
- studieväg 3: kurs C och D.

Kurserna B och C finns i två studievägar och kan därmed vara antingen nybörjarkurs eller fortsättningskurs. Oavsett om det är en nybörjarkurs eller fortsättningskurs är kurskraven desamma, men kurserna ges olika utformning beroende på elevens studievana, utbildningsbakgrund och kunskaper i svenska vid kursstarten samt vald studieväg. En elev kan avsluta sfi efter vilken som helst av kurserna, men avsikten är att alla deltagare ska ges möjlighet att studera till och med kurs D oavsett på vilken kurs och studieväg utbildningen påbörjas.

Svenska som andraspråk

Svenska som andraspråk på grundläggande nivå är en nationell kurs inom komvux om 1 000 verksamhetspoäng som vänder sig till elever med annat modersmål än svenska. Kursplanen för svenska som andraspråk på grundläggande nivå innehåller delar som även återfinns inom sfi.

Kursplanen anger att eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera på svenska (Skolverkets föreskrifter [SKOLF 2012:18] om kursplaner för kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå). Ett rikt språk ger ökade förutsättningar att utveckla ny kunskap, studera vidare och ta aktiv del i samhälls- och arbetslivet. Eleverna ska ges möjlighet att, genom språkanvändning i funktionella och meningsfulla sammanhang, utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Målet är att undervisningen i ämnet ska ge eleven förutsättningar att förstå svenska i tal och skrift samt tolka innehållet, formulera sig och kommunicera på svenska i tal och skrift och använda språkliga strategier och redskap. Vidare ska eleven lära sig att söka och värdera information och budskap från olika källor, anpassa språket efter olika syften, mottagare och situationer samt att diskutera och reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och områden där det svenska språket används.

I kursen svenska som andraspråk finns även en första del som innehåller grundläggande läs- och skrivinläring.

Delkurser inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna

Nationella kurser inom komvux och särsvux får delas upp i delkurser (2 kap. 4 § förordningen om vuxenutbildning). Det finns i dag inget nationellt utformat och formaliserat sätt att bryta ner kurser i mindre delar. Huvudmannen beslutar om vilka nationella kurser som ska ges och det är upp till varje rektor att besluta om nationella kurser ska delas upp i delkurser och hur många verksamhetspoäng varje delkurs ska omfatta (2 kap. 9 respektive 10 § förordningen om vuxenutbildning). Detta innebär att delkurser i dag kan se mycket olika ut när det gäller innehåll och omfattning.

Verksamhetspoäng är ett mått på studieomfattning. Inom komvux beräknas 20 verksamhetspoäng för en veckas heltidsstudier (2 kap. 2 § förordningen om vuxenutbildning). Det finns ingen reglering om att en verksamhetspoäng motsvarar ett visst antal studie- eller undervisnings-timmar. Antalet verksamhetspoäng varierar mellan olika kurser. De mest

omfattande kurserna inom komvux, svenska respektive svenska som andraspråk, omfattar 1 000 verksamhetspoäng vardera.

Betyg och prövning

Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från komvux eller sfi ska ha möjlighet att genomföra prövning i alla kurser där det sätts betyg och i gymnasiearbetet. Med prövning avses en bedömning av kunskaper i förhållande till uppställda kunskapskrav i kursplaner eller ämnesplaner (20 kap. 30 § respektive 22 kap. 24 § skollagen). Syftet är att den enskilde, utan att vara antagen till en kurs, ska kunna få ett betyg på en kurs. Detta innebär en samlad bedömning av i vilken omfattning den enskilde har uppnått kunskapsmålen för kursen (prop. 2009/10:165 s. 490). Efter genomförd prövning sätts betyg på den kurs som prövningen har avsett. Prövning innebär således en möjlighet att få betyg på en kurs inom komvux eller sfi utan att ha genomgått kursen. För prövning inom komvux får kommunen ta ut en avgift på högst 500 kronor (2 § förordningen [1991:1124] om avgifter för prövning inom skolväsendet).

Nationella prov inom skolväsendet för vuxna

Inom komvux på grundläggande nivå finns det i dagsläget inga nationellt fastställda prov. Tidigare användes ofta grundskolans nationella prov, men de används inte sedan nya kursplaner infördes i juli 2012. Detta eftersom de nya kursplanerna inte längre motsvarar de som används i grundskolan.

Inom komvux på gymnasial nivå finns nationella prov som ska användas av lärarna i vissa kurser i svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik. Komvux på gymnasial nivå delar kurs- och ämnesplaner med gymnasieskolan vilket innebär att samma nationella prov kan användas i de båda skolformerna.

Inom sfi ska lärarna använda nationella slutprov (4 kap. 10 § förordningen om vuxenutbildning). Inom sfi finns det nationella slutprov för kurserna B, C och D.

Individuella studieplaner samt studie- och yrkesvägledning

Kommunen har en skyldighet att aktivt verka för att nå vuxna som har rätt till komvux på grundläggande nivå och sfi och motivera dem att delta i utbildningen (20 kap. 10 § andra stycket respektive 22 kap. 11 § tredje stycket skollagen).

Alla elever inom bl.a. skolväsendet för vuxna ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses (2 kap. 29 § skollagen). Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning. I studie- och yrkesvägledning ska det ingå information om möjlighet till fortsatta studier, arbetslivets kompetens- och rekryteringsbehov samt studieekonomiska förutsättningar (2 kap. 16 § förordningen om vuxenutbildning).

För varje elev inom komvux, särsvux och sfi ska en individuell studieplan upprättas. För detta ansvarar rektorn. Den individuella studieplanen ska innehålla den enskildes utbildningsmål och planerad

omfattning av studierna. När det gäller komvux och sårvox ska omfattningen av studierna anges i verksamhetspoäng. Om utbildningsmålet för en elev inom komvux på gymnasial nivå är en gymnasieexamen ska det i planen anges vilket program inom gymnasiekolan som utbildningen huvudsakligen motsvarar (20 kap. 8 §, 21 kap. 8 § och 22 kap. 10 § skollagen samt 2 kap. 16 § förordningen om vuxenutbildning).

Den individuella studieplanen ska utarbetas i samverkan med eleven. I samband med detta ska eleven erbjudas studie- och yrkesvägledning (2 kap. 16 § förordningen om vuxenutbildning).

4.2 Vuxenutbildningens ökade betydelse för integrationen

En av dagens största samhällsutmaningar är att bekämpa det utanförskap som många utrikesfödda riskerar att fastna i. Integrationspolitikens genomförande förutsätter insatser inom många politikområden och av ett stort antal aktörer: nationellt, regionalt och lokalt. Detta arbete behöver fortsätta att förstärkas och insatserna vara bättre anpassade för målgruppen. En av regeringens övergripande prioriteringar är att minska utanförskapet, främst genom satsningar inom arbetsmarknads- och utbildningsområdet.

Vuxenutbildningens mål är bl.a. att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande och ges möjlighet att komplettera tidigare studier i syfte att stärka sin ställning på arbetsmarknaden och skapa möjlighet till fortsatta studier. Här har vuxenutbildningen en viktig roll att fylla för dem vars kunskaper och kompetens behöver stärkas. Under senare år har integrationen av utrikes födda blivit en allt viktigare uppgift för vuxenutbildningen. För många nyanlända är vuxenutbildning därför betydelsefull för deras möjligheter att få ett arbete och för att integreras i det svenska samhället.

Många nyanländas första och ibland enda kontakt med det svenska utbildningsväsendet är med vuxenutbildningen. Den allra första kontakten sker för de flesta genom utbildning i svenska för invandrare (sfi). En relativt stor andel väljer sedan att fortsätta sina studier genom att läsa svenska som andraspråk inom kommunal vuxenutbildning (komvux). Förutom studier i svenska språket har många nyanlända behov av utbildning som leder till arbete, inte minst genom yrkesutbildning och högskoleförberedande utbildning inom komvux, men ofta även genom annan utbildning, t.ex. högskola, yrkeshögskola, folkhögskola eller arbetsmarknadsutbildning.

Förändrad sammansättning av elever inom vuxenutbildningen

Att vuxenutbildningens uppdrag i praktiken har förändrats speglas av den förändrade sammansättningen av elever inom utbildningen. Läsåret 2002/03 var 26 procent av eleverna inom komvux födda i utlandet. Tio år senare, kalenderåret 2013, var andelen utrikes födda elever drygt 42 procent. Andelen är större på den grundläggande nivån jämfört med gymnasial nivå. På den grundläggande nivån har andelen utrikes födda

elever ökat från cirka sex av tio till nio av tio elever under de senaste åren. Samtidigt har antalet elever inom sfi ökat betydligt, från 45 000 elever för drygt tio år sedan till knappt 114 000 år 2013. Enligt Migrationsverkets prognoser kommer antalet personer som söker skydd i Sverige att fortsätta öka under de kommande åren. Den förändrade elevsammansättningen inom vuxenutbildningen, med fler utrikes födda, medför också att fler elever befinner sig allt längre tid inom utbildningen och läser allt fler kurser.

PIAAC visar på behov av ytterligare åtgärder för utrikes födda

Sverige deltog 2011–2012 i den mest omfattande internationella studie som har genomförts i syfte att mäta vuxnas kunskaper, kompetens och allmänna färdigheter inom områdena läsförståelse, matematik och problemlösning, OECD:s ”Programme for the International Assessment of Adult Competencies” (PIAAC). I oktober 2013 presenterades resultaten för 23 länder som deltog i den första omgången. Resultaten visar att Sverige står sig väl i internationell jämförelse. Sverige är ett av fyra länder som, tillsammans med Finland, Nederländerna och Norge, ligger över OECD-genomsnittet inom alla de tre kunskapsområdena. Resultaten visar samtidigt att Sverige hör till de länder som har störst skillnader mellan låg- och högpresterande, och trots att Sverige hamnar högt upp i den internationella jämförelsen, är det en ganska stor andel av den svenska befolkningen som har bristande färdigheter inom samtliga tre kunskapsområden.

Den svenska genomsnittspoängen för utrikes födda är lägre än genomsnittet för utrikes födda i OECD-länderna. Det finns skillnader i färdigheter mellan utrikes och inrikes födda i samtliga länder men av alla länder som ingår i undersökningen är skillnaderna i läsfärdigheter mellan inrikes och utrikes födda störst i Sverige, följt av Finland. Kunskapsnivån bland inrikes födda i Sverige ligger över OECD-genomsnittet samtidigt som kunskapsnivån bland utrikes födda i Sverige ligger något under OECD-genomsnittet, vilket innebär att skillnaden blir extra stor i Sverige mellan in- och utrikes födda, jämfört med den genomsnittliga skillnaden i OECD-länderna. Det finns flera möjliga förklaringar till att utrikes födda i Sverige får så låga resultat i undersökningen. Till exempel har sammansättningen på den invandrade befolkningen stor betydelse. Vissa av de deltagande länderna har främst tillåtit arbetskraftsinvandring, medan Sverige har tagit emot en stor andel flyktingar. Bland gruppen flyktingar förekommer i högre grad människor med ringa utbildningsbakgrund, till skillnad mot de som sökt sig till ett land i syfte att arbeta. Ett i undersökningen positivt resultat är att invandrare som har varit längre tid i Sverige presterar på högre nivåer. Så är inte fallet i alla länder. Det innebär att det över tid finns en tydlig språkutveckling bland utrikes födda som bor i Sverige.

Resultaten i PIAAC visar att tillgången till vuxenutbildning skiljer sig mycket mellan länderna och att det i många länder främst är de som redan ligger på en god utbildningsnivå som erbjuds vuxenutbildning. Sverige är ett av de länder som i stor utsträckning erbjuder vuxenutbildning och som även lyckas erbjuda vuxenutbildning till de personer som presterar på de lägsta nivåerna. För att minska skillnaderna

mellan låg- och högpresterande och för att öka förutsättningarna för utrikes födda att snabbare ta sig in på arbetsmarknaden eller till fortsatta studier behöver vuxenutbildningen effektiviseras.

Behovet av en effektivare och mer flexibel vuxenutbildning

Den heterogena sammansättningen av elever inom vuxenutbildningen medför ett stort behov av anpassning av utbildningen efter vars och ens individuella behov och förutsättningar. Regeringen har i propositionen Tid för undervisning – lärares arbete med stöd, särskilt stöd och åtgärdsprogram (prop. 2013/14:160) föreslagit stöd i form av extra anpassningar inom ramen för undervisningen bl.a. för vuxenutbildningens skolformer. En effektiv vuxenutbildning förutsätter dessutom att utbildningen utformas efter individens mål, förkunskaper, förutsättningar och livssituation i övrigt. Ytterligare en förutsättning är att eleverna tillåts gå olika vägar genom utbildningssystemet och att möjligheterna att kombinera studier inom olika utbildningar och på olika nivåer bedöms individuellt.

Ett hinder för effektivisering av vuxenutbildningen är förekomsten av generella förkunskapskrav. Statens skolinspektion har i tillsynsbeslut riktat kritik mot kommuner på grund av förkunskapskrav som ställts på felaktiga grunder (se t.ex. Skolinspektionens beslut om tillsyn av vuxenutbildningen, dnr 43–2010:5286). Av Skolinspektionens beslut framgår bl.a. att det vid tillsynstillfället förekom att förkunskapskrav uppställdes för antagning till komvux på grundläggande nivå. Förkunskapskraven innebar att elever inte gavs möjlighet att studera inom sfi och komvux samtidigt. Det saknas författningsstöd för att ställa upp generella förkunskapskrav av denna typ, men kraven motiveras vanligtvis med att eleven annars saknar förutsättningar för att tillgodogöra sig utbildningen.

Generella förkunskapskrav kan innebära att vägen genom vuxenutbildningen sker i en fastlåst s.k. progressionstrappa, där krav ställs på en elev att först genomgå sfi innan han eller hon kan påbörja utbildning inom komvux. Likaså förekommer krav på att eleven har avslutat utbildningen på grundläggande nivå innan utbildning på gymnasial nivå kan påbörjas. Detta synsätt riskerar att förlänga den sammanlagda studietiden för elever med förutsättningar att kunna kombinera studier på olika nivåer samtidigt. Att den högsta kursen i sfi och svenska som andraspråk på grundläggande nivå delvis överlappar varandra komplicerar det hela ytterligare och leder i många fall till att studierna tar längre tid än vad som skulle behövas. För den enskilde innebär detta en onödigt lång väg genom utbildningssystemet med en påföljande stor skuldsättning i form av studielån. Det innebär också dålig hushållning med samhällsresurserna.

Flexibilitet är en central del av anpassningen efter elevers behov och förutsättningar inom vuxenutbildningen. Flexibla lösningar inom sfi, såsom möjlighet till deltids- eller distansstudier, ökar måluppfyllelsen konstaterar Statskontoret i rapporten Sfi – resultat, genomförande och lärarkompetens, En utvärdering av svenska för invandrare (Statskontoret 2009:2). Ju mer tidsmässigt och geografiskt flexibel sfi det finns att tillgå, desto bättre är möjligheterna att nå godkända betyg. Majoriteten av

eleverna inom sfi försörjer sig själva och saknar således behov av offentlig försörjning. Närmare 30 procent har etableringsersättning. Endast ett fåtal elever inom sfi uppbär försörjningsstöd under studietiden. De som har arbete vid sidan av sina studier har ofta behov av att kunna studera på tider som inte inkräktar på arbetet. Att sfi, liksom komvux, utformas så flexibelt som möjligt är därför viktigt både för studieresultaten och för att alla med behov av utbildningen ska kunna delta.

En mer målanpassad vuxenutbildning

En allt viktigare aspekt av anpassningen av utbildningen efter elevers behov och förutsättningar, vid sidan av flexibilitet, är målanpassning. Mål och syften finns angivna i flera olika typer av styrdokument i vuxenutbildningen, t.ex. i kursplaner och läroplaner. Med en målanpassad vuxenutbildning menas att slutmålet – ofta arbete och integration i samhället – ska genomsyra hela utbildningen och inte minst beaktas redan vid planeringen av utbildningen.

När vuxenutbildningens roll i allt högre grad kommit att handla om att utbilda utrikes födda, med varierande utbildningsbakgrund och en mycket skiftande yrkeserfarenhet, ställs nya krav på utbildningens anpassning till de mål den enskilde har med sina studier. Genom bättre målanpassning av sfi, där siktet redan tidigt är inställt mot elevens framtida sysselsättning, kan både motivationen för studierna och förutsättningarna för att eleven fullföljer sina studier sannolikt förbättras. Detta gäller inte bara sfi utan hela vuxenutbildningen och är inte minst relevant när språkstudier ska kombineras med annan utbildning.

För att en målanpassad utbildning ska vara framgångsrik är det framför allt två områden som kräver extra uppmärksamhet: studie- och yrkesvägledningen och den individuella studieplanen. Utan tillgång till kvalificerad studie- och yrkesvägledning är det för många elever knappast möjligt att formulera mål, kartlägga utbildningsbehov och navigera sig fram genom ett komplext utbildningssystem. Den individuella studieplanen är central för en flexibel och målanpassad vuxenutbildning. Den bör fungera som elevens individuella utbildningsprogram och vara väl känd av både elev och studie- och yrkesvägledare. Att elevens mål med utbildningen och vägen dit i form av kurser finns dokumenterade är särskilt angeläget om eleven flyttar eller av andra skäl byter utbildningsanordnare eller vägledare.

Behovet av reformer inom vuxenutbildningen

För utrikes födda som invandrar till Sverige är vägen till arbete ofta lång. Förutom att det kan ta lång tid att lära sig svenska så finns det också ofta ett stort utbildningsbehov, både på grundläggande nivå och inom yrkesinriktad eller högskoleförberedande utbildning. Här har vuxenutbildningen en mycket viktig uppgift att fylla för att bidra till att förkorta tiden för invandrare att etablera sig i samhälls- och arbetslivet. För att bättre lösa denna uppgift krävs en reformering av vuxenutbildningen så att den blir effektivare, framförallt vad avser anpassningen efter varje individs behov och förutsättningar, och i ökad utsträckning medger att elever kan kombinera studier i exempelvis sfi

med annan utbildning. Behovet av reformer för att stödja utveckling av en effektivare vuxenutbildning, bättre anpassad till uppgiften att utbilda utrikes födda liksom korttidsutbildade, är enligt regeringens mening mycket stort. Det är bland annat mot denna bakgrund som förslagen och bedömningarna i denna lagrådsremiss ska ses.

5 Utbildning i svenska för invandrare

5.1 En förändrad struktur för utbildning i svenska för invandrare

Regeringens bedömning: Strukturen för utbildning i svenska för vuxna invandrare bör förändras. Endast en utbildning i svenska för vuxna invandrare bör finnas inom skolväsendet. Utgångspunkten för en sådan utbildning bör vara dagens kursplan för svenska för invandrare.

Sfi-utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: En bred majoritet av de remissinstanser som yttrat sig är positiva till eller har inga invändningar mot utredningens förslag. Detta gäller bl.a. *Statens skolinspektion, Statens skolverk, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Ungdomsstyrelsen, Universitets- och högskolerådet, Socialstyrelsen, Kriminalvården, Länsstyrelserna i Gävleborgs, Skåne, Värmlands och Västra Götalands län, Stockholms universitet, Göteborgs universitet, Institutionen för svenska som andraspråk, Botkyrka, Falköpings, Gävle, Göteborgs, Helsingborgs, Malmö, Marks, Mora, Sorsele, Täby och Ystads kommuner, Handikappförbunden, Samarbetsorganet för etniska organisationer i Sverige, Synskadades Riksförbund, Riksförbundet Vuxenutbildning i samverkan, Lernia AB, SVEAS/Svenska för alla, Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund. Härnösands folkhögskola tycker det är bra att tydliggöra att sfi är den enda grundutbildningen i svenska för invandrare. Landsorganisationen i Sverige (LO) anser att det är viktigt att vuxenutbildningssystemet är så enkelt och tydligt som möjligt. Att skapa en tydligare struktur underlättar enligt LO för studenter, för utbildningsanordnaren och för framtida arbetsgivare. *Merit Utbildning AB* anser att en sammanhållen utbildning, som har en inbördes logisk ordning med sin början i sfi-kurserna och sin fortsättning med grundläggande svenska som andraspråk, är en positiv utveckling.*

Skälen för regeringens bedömning: Kursplanerna för utbildning i svenska för invandrare (sfi) och svenska som andraspråk på grundläggande nivå i kommunal vuxenutbildning (komvux) har stora likheter. Det visar sig främst genom snarlika målbeskrivningar, betoning av språkutbildning med fokus på kommunikation samt läs- och skrivinlärning. Både sfi och komvux på grundläggande nivå bygger på en rättighetslagstiftning som ger individen rätt att studera om han eller hon uppfyller de villkor som ställs enligt skollagen (2010:800) för rätt till

sådan utbildning (22 kap. 11 § respektive 20 kap. 11 §). Skollagen ställer också krav på kommunerna att tillhandahålla sådana utbildningar (22 kap. 11 § respektive 20 kap. 3 §). För att få delta i sfi krävs inte några förkunskaper utan det är tillräckligt att en person saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge. Detsamma gäller för deltagande i komvux på grundläggande nivå. För att ha rätt att delta i sådan utbildning krävs endast förutsättningar att kunna tillgodogöra sig utbildningen. Skollagen ger dock inte någon tydlig vägledning om när den ena eller andra utbildningen är att föredra. Regeringen menar att det är viktigt att vuxenutbildningssystemet är så enkelt och tydligt som möjligt. Med den utgångspunkten är det inte effektivt att erbjuda snarlika utbildningar för individer med likartade utbildningsbehov inom två olika skolformer.

I kursplanen för sfi finns tre grundläggande kännetecken som ger sfi ett mer påtagligt integrationsperspektiv än vad kursplanen i svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom komvux gör. För det första framträder ett starkt fokus på individualisering och olika omständigheter i elevens liv som ska vara styrande för utbildningens utformning avseende tid, rum och innehåll. Att kursplanen för sfi så tydligt fokuserar på individanpassning skapar förutsättningar för att kunna hantera den heterogena målgrupp som studerar inom sfi. För det andra relaterar sfi tydligt till det omgivande samhället. Utbildningen utgår från de tre språkliga områdena vardags-, samhälls- och arbetsliv och ska ge eleverna språkliga redskap för kommunikation och aktivt deltagande i det svenska samhällslivet. För det tredje har sfi en stark koppling till arbetslivet. Utbildningen ska, med utgångspunkt från individens behov, kunna kombineras med förvärvsarbete eller andra aktiviteter, t.ex. arbetslivsorientering, validering, arbetsplatsförlagt lärande eller annan utbildning.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att utbildningen i svenska för vuxna invandrare bör struktureras om. Utbildning för att uppnå grundläggande kunskaper i svenska bör inte längre tillhandahållas både i form av kurser inom sfi och i form av kursen svenska som andraspråk inom komvux på grundläggande nivå. Regeringen bedömer att endast en utbildning i svenska för vuxna invandrare bör finnas inom skolväsendet. Utgångspunkten för en sådan utbildning bör vara kursplanen för sfi. I det följande redovisas regeringens förslag när det gäller förändringar avseende skolformen utbildning i svenska för invandrare.

5.2 Utbildning i svenska för invandrare upphör som egen skolform och blir en del av den kommunala vuxenutbildningen

<p>Regeringens förslag: Utbildning i svenska för invandrare (sfi) ska inte längre vara en egen skolform inom skolväsendet utan ska i stället ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning (komvux). Komvux ska tillhandahållas på grundläggande nivå, på gymnasial nivå och i form av sfi. Till följd av dessa förslag ska följdändringar göras i de författningar där skolformen sfi omnämns.</p>

Endast när det gäller komvux på gymnasial nivå ska de som fått minst utbildning prioriteras.

Regeringens bedömning: Sfi bör även fortsättningsvis vara en utbildning som inte ger rätt till studiestöd.

Sfi-utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna som har yttrat sig tillstyrker eller har inte invänt mot förslaget. Detta gäller bl.a. *Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Arbetsförmedlingen, Uppsala universitet, Länsstyrelserna i Gävleborgs, Skåne och Västerbottens län, Botkyrka, Falköpings, Gävle, Göteborgs, Mora, Nynäshamns, Sorsele, Stockholms, Täby och Årjängs kommuner, Femkantens vuxenutbildning, Folkuniversitet i Göteborg, Hermods AB, Lernia AB, Norra Västmanlands utbildningsförbund, SVEAS/Svenska för alla, Sveriges Auktoriserade Utbildningsföretag, Svenskt Näringsliv, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Riksföreningen Lärvuxpedagogerna, Sveriges Skolledarförbund och Synskadades Riksförbund. Länsstyrelsen i Värmlands län* menar att det i dag finns vissa outtalade krav på kunskapsnivå i svenska som hindrar individer från att studera på komvux parallellt med utbildning i svenska för invandrare (sfi). De anser att förslaget torde göra det enklare att kombinera vuxenutbildning och sfi samt också öka möjligheterna till individanpassning. *Universitets- och högskolerådet* menar att förslaget kan underlätta kommunernas planering och i viss mån även resursfördelning. *Umeå kommun* anser att förslaget gynnar individen med flexibla studier i tid och rum samt tar bort det sekventiella synsättet som bygger på att klara en nivå i taget. *Folkbildningsförbundet* tror att förslaget kan stärka statusen för sfi inom utbildningssystemet och öka möjligheterna till samordning mellan olika delar av vuxenutbildningen. Förbundet menar också att det sannolikt blir enklare administrativt att individanpassa studiegången. *Landsorganisationen i Sverige* anser att det är viktigt att vuxenutbildningssystemet är så enkelt och tydligt som möjligt och menar att förslaget kan gynna samverkan mellan de olika utbildningsgrenarna och förhoppningsvis skapa bättre förutsättningar för den enskilde eleven att läsa flera kurser parallellt. *Regionförbundet Uppsala län* anser att utbildningen genom förändringen bättre anpassas till individens specifika förutsättningar där möjligheten att läsa andra ämnen parallellt underlättas. Det kan påskynda nyanländas arbetsmarknadsintroduktion och bidra till kompetensförsörjningen.

Göteborgs och Stockholms universitet tillstyrker förslaget men anser att det är avgörande att de lärare som undervisar inom komvux övriga kursutbud (särskilt på grundläggande nivå) genomgår omfattande kompetensutveckling rörande bl.a. andraspråksutveckling och språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt om måluppfyllelsen inom komvux ska öka.

Centrala studiestödsnämnden (CSN), Femkantens vuxenutbildning och Kommunförbundet Norrbotten tillstyrker förslaget men anför att bristen på en enhetlig finansiering vid studier inom vuxenutbildningen kan begränsa den flexibilitet som eftersträvas. De betonar även vikten av att

det säkerställs att studerande får tydlig och korrekt information om möjligheterna att få studiestöd för studier inom en ny sammanhållen kommunal vuxenutbildning.

Även *Vuxenutbildning i Samverkan* och *Malmö kommun* tillstyrker förslaget men påpekar att det i dag kan finnas en risk för att utbildningarna ändå kommer att organiseras som separata skolformer inom kommunerna eftersom det är så de är organiserade i dag i många kommuner.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) tillstyrker förslaget och anser att det kan leda till ökad närhet och samarbete mellan verksamheterna. SKL anför dock att om vuxenutbildningen ska utvecklas på bred front för gruppen nyanlända så måste huvudmännen få rimliga förutsättningar att prioritera ett sådant utvecklingsarbete. Enligt SKL är den ersättning som staten i dag ger kommunerna för flyktningmottagandet inte tillräcklig för att täcka sådana utvecklingskostnader. SKL påtalar vidare att för övrig invandring som inte omfattas av flyktningmottagandet finns ingen särskild statlig finansiering alls.

Enligt *Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige* bör sfi bibehållas som en särskild skolform eftersom verksamheten har en alldeles särskild och central funktion för integration och etablering av nyanlända invandrare på svensk arbetsmarknad och i det svenska samhället. Endast som en särskild skolform kan de olika integrationspolitiska aspekterna tillgodoses menar rådet.

Statens skolverk avstyrker förslaget och bedömer att det inte leder till förbättrade möjligheter för alla elever. De positiva effekterna av förslaget som utredningen beskriver för vissa individer skulle, enligt Skolverket, kunna försvåra för andra individer som vill läsa sfi parallellt med studier inom särskild utbildning för vuxna eller gymnasieskolan, exempelvis studier inom gymnasieskolans språkintrödn. Skolverket ser särskilt en problematik med att de förändringar som utredningen föreslår inte omfattar särskild utbildning för vuxna och att vuxenutbildningen därmed inte behandlas som en helhet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Vuxenutbildningen är kursutformad vilket innebär att det t.ex. inte finns nationella program att söka. För varje elev behöver således en helt egen studiegång byggas upp baserad på vad individen redan har för kunskaper och hur dessa ska kompletteras i relation till den enskilde elevens mål med sina studier. Många elever inom utbildning i svenska för invandrare (sfi) har behov av att läsa kurser inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) på antingen grundläggande eller gymnasial nivå. Som redovisats i avsnitt 4.2 förekommer det att kommuner ställer generella krav på en lägsta nivå på språkkunskaper för studier inom komvux på grundläggande nivå. Enligt skollagen (2010:800) har en vuxen som saknar sådana kunskaper som normalt nås i grundskolan och har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen rätt att delta i utbildningen (20 kap. 11 § skollagen). Kommuner och utbildningsanordnare ska således, i stället för att ställa upp generella förkunskapskrav i form av betyg från sfi, utreda den enskilda individens förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

För att kunna möta de behov eleverna har behövs ett större mått av helhetssyn inom vuxenutbildningen. Ett sådant förhållningssätt innebär att eleverna ska kunna välja de kurser de har behov av, oavsett skolform

eller nivå. Dessutom ska kurserna kunna studeras samtidigt om det bedöms bäst gynna den enskilde. Trots att regelverket för vuxenutbildningens olika skolformer redan i dag är tydligt när det gäller möjligheten att kombinera studier på olika nivåer och med andra verksamheter sker detta allt för sällan. För att få till stånd en nyordning i frågan om hur elever i sfi i högre utsträckning ska kunna ges tillgång till övriga komvuxkurser krävs en strukturell förändring. Genom att föra samman sfi och komvux till en och samma skolform kan en organisatorisk närhet skapas som möjliggör ökad tillgänglighet till komvux övriga kursutbud för elever inom sfi. Regeringen föreslår därför att sfi inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen komvux. Till följd av förslaget föreslås följdändringar i skollagen, semesterlagen (1977:480), lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare, arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262) och lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige har anfört att sfi endast som en särskild skolform kan tillgodose de olika integrationspolitiska aspekterna av utbildningen. För att tillförsäkra att integrationsperspektivet inte går förlorat föreslår regeringen att sfi inte ska ingå som en del av komvux på grundläggande nivå utan i stället föreslås att komvux ska tillhandahållas på grundläggande nivå, gymnasial nivå och i form av svenska för invandrare. Det innebär att sfi alljämt kommer att ha en egen kursplan som säkerställer att utbildningens inriktning mot vardags-, samhälls- och arbetsliv lever kvar inom utbildningen.

Skolverket har avstyrkt förslaget om att sfi ska upphöra som egen skolform och bli en del av komvux, framför allt utifrån bedömningen att det inte leder till förbättrade möjligheter för alla elever. Skolverket ser särskilt en problematik med att de förändringar som utredningen föreslår inte omfattar särskild utbildning för vuxna (sär vux) och att vuxenutbildningen därmed inte behandlas som en helhet. När det gäller elever inom sär vux bedömer regeringen att de skulle kunna få större tillgång till såväl kurser inom komvux som kurser inom sfi om skolformen sär vux inordnades i skolformen komvux. Saken är dock inte utredd på ett sådant sätt att en förändring i detta avseende nu kan föreslås. Frågan bereds vidare inom Regeringskansliet.

Till skillnad från *Skolverket* anser regeringen inte att föreslagna förändringar inom sfi kommer att försvåra för elever som t.ex. vill kombinera studier i gymnasieskolans språkintröduktion med sfi eftersom förslaget inte förändrar rätten till sfi för elever i gymnasieskolans språkintröduktion. Hemkommunens skyldighet att erbjuda sfi för personer som har rätt till utbildningen kommer även i fortsättningen att gälla eftersom ingen förändring av huvudmannaskapet för sfi föreslås.

Av de allmänna bestämmelserna i skollagen för komvux framgår att de som fått minst utbildning ska prioriteras när resurserna är begränsade (20 kap. 2 § tredje stycket skollagen och prop. 2009/10:165 s. 839). Detta gäller i dag för såväl komvux på grundläggande som på gymnasial nivå. I praktiken är detta dock tillämpligt endast för komvux på gymnasial nivå. När det gäller komvux på grundläggande nivå och sfi har en person rätt att delta i sådan utbildning under de förutsättningar som anges i skollagen. Någon prioritering ska alltså inte göras när utbildning erbjuds

en person som har rätt att delta i sådan utbildning inom komvux. Regeringen föreslår därför att skollagen ändras så att en prioritering endast ska göras när det gäller komvux på gymnasial nivå.

Studier inom komvux både på grundläggande och gymnasial nivå berättigar till studiestöd från Centrala studiestödsnämnden (CSN). Motsvarande rätt finns inte för den som studerar sfi. I regeringens direktiv till Sfi-utredningen var en av utgångspunkterna att grundläggande utbildning i svenska inom komvux ska berättiga till studiestöd först när kunskaper motsvarande fullföljd sfi har uppnåtts (dir. 2013:10). Regeringen anser att sfi även fortsättningsvis ska vara en utbildning som inte berättigar till studiestöd. Den nya kursen i svenska som andraspråk på grundläggande nivå som föreslås i denna lagrådsremiss (se avsnitt 6.1), och som språkligt ligger på en nivå över sfi, kommer dock att berättiga till studiestöd för dem som uppfyller kraven för studiestöd eftersom kurser på grundläggande och gymnasial nivå ger rätt till studiestöd. När det gäller möjligheterna till studiestöd instämmer regeringen med CSN i fråga om vikten av att det säkerställs att studerande får tydlig och korrekt information om möjligheterna att få studiestöd för studier inom en ny sammanhållen kommunal vuxenutbildning. Som redovisats i avsnitt 4.1 har rektorn redan i dag ett ansvar för att så sker. I samband med utarbetandet av den individuella studieplanen ska eleven erbjudas studie- och yrkesvägledning där bl.a. information om studieekonomiska förutsättningar ska ingå.

5.3 Studievägarna inom utbildning i svenska för invandrare målgruppsanpassas

Regeringens bedömning: Nya målgruppsanpassade och sammanhållna studievägar bör införas i kursplanen för utbildning i svenska för invandrare. Studievägarna bör i högre grad än i dag utgå från elevernas behov och förutsättningar.

Sfi-utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: En bred majoritet av de remissinstanser som har yttrat sig är positiva till eller har inga invändningar mot förslaget, bl.a. *Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Göteborgs, Stockholms och Uppsala universitet, Länsstyrelserna i Värmlands och Västra Götalands län, Falköpings, Gävle, Göteborgs, Malmö, Mora, Stockholms, Södertälje och Umeå kommuner, Hyllie Park folkhögskola, Lernia AB, MedLearn, SVEAS/Svenska för alla, Norra Västmanlands Utbildningsförbund, Riksförbundet Vuxenutbildning i samverkan, Rörelsefolkohögskolornas intresseorganisation, Sveriges Auktoriserade Utbildningsföretag, Lärarförbundet, Lärarnas riksförbund och Sveriges Akademikers Centralorganisation. Helsingborgs kommun* menar att de nya studievägarna möjliggör bättre och tydligare anpassning till elevens studievana, målsättning, kunskaper och utveckling. *Täby kommun* uttrycker att hittills har exempelvis elever på studieväg 1 som omfattar

kurs A och B inte kunnat läsa kurs C och D utan att byta studieväg, vilket ofta försämrar deras studieförutsättningar. *Folkbildningsrådet* anser att förslaget ökar möjligheten till måluppfyllelse, särskilt för de grupper som har kort utbildningsbakgrund. *Merit Utbildning AB* tycker att det är viktigt för effektivitet och individuella resultat att metoder och innehåll styrs av den studieväg deltagaren följer.

NTI-skolan anser att elever på nybörjarnivå motiveras och lär sig av eleverna på högre nivåer och dessa får en positiv läroprocess genom att lära andra, vilket bl.a. ökar dynamiken i lärandet.

Skälen för regeringens bedömning: Utgångspunkten för utbildning i svenska för invandrare (sfi) är den enskilda elevens behov och förutsättningar. Enligt gällande kursplan stöds detta genom att utbildningen är organiserad i tre olika studievägar, anpassade för olika elevgrupper med olika bakgrund, förutsättningar och mål. Studieväg 1 riktar sig till dem som har ringa eller ingen utbildning. Studieväg 2 är anpassad till elever som har något längre studiebakgrund och därmed också en viss studievana. Studieväg 3, som har den snabbaste studietakten, vänder sig till dem som t.ex. har studerat på eftergymnasial nivå.

Studieväg 1 består av kurs A och B, studieväg 2 består av kurs B och C och studieväg 3 av kurs C och D. Kurserna B och C finns i mer än en studieväg och beroende på studieväg kan var och en av dessa antingen vara nybörjarkurs eller fortsättningskurs. Utbildningens organisation ger således både elever och verksamhet vägledning om vilken målgrupp som förväntas påbörja utbildningen på respektive studieväg. Studievägssystemet stödjer dock inte tanken med målgruppsanpassning genom hela utbildningen. Eftersom dagens studievägar endast innehåller två kurser vardera blir konsekvensen för de elever som vill fortsätta inom sfi, efter att ha klarat kurserna inom en studieväg, att de måste byta studieväg. Eftersom de tre studievägarna riktar sig till personer med olika bakgrund, förutsättningar och mål blir konsekvensen att eleven, i samband med byte till en högre kurs, även kommer att byta till en studiemiljö med metodik och pedagogik anpassad för elever med andra grundförutsättningar, elever som sedan tidigare har större studievana. För en del elever innebär detta att förväntningarna på att de ska utvecklas ökar i en takt som inte motsvaras av deras förmåga till språkinläring.

För att öka genomströmningen i utbildningen och möjligheterna till måluppfyllelse behöver studievägssystemet reformeras. Nya målgruppsanpassade och sammanhållna studievägar, som i högre grad än i dag utgår från elevernas behov och förutsättningar, bör därför införas i kursplanen för sfi. Med sammanhållna studievägar blir det tydligare för dem som arbetar i verksamheterna att hänsyn ska tas till elevens grundförutsättningar. Genom en sammanhållen organisation av utbildningen kan den bättre anpassas utifrån elevernas individuella förutsättningar oavsett kurs. I ett system där elevens hela utbildning kan ske inom en för individen anpassad studieväg kan det också förväntas att avbrott kan undvikas.

Startpunkten i de tre föreslagna studievägarna bör alltså, precis som i nuvarande system, vara olika och utgå ifrån elevernas olika behov och förutsättningar men samtliga studievägar bör ha den högsta kursen som slutkurs. Genom denna förändring behöver eleverna inte byta studieväg

utan kan följa sin studieväg hela vägen fram till slutmålet. De olika studievägarnas utformning förblir intakta med en tydlig målgruppsanpassning oberoende av på vilken nivå eller vilken kurs eleven läser. Det bör dock även fortsättningsvis vara möjligt att avsluta sfi efter varje kurs om elevens utbildningsmål är uppnått.

5.4 Ökad flexibilitet inom utbildning i svenska för invandrare

Regeringens förslag: Huvudmannen för utbildning i svenska för invandrare ska verka för att undervisningen erbjuds på tider som är anpassade efter elevens behov. Om eleven får ersättning enligt socialförsäkringsbalken på grund av föräldraledighet ska även detta beaktas när utbildning erbjuds en elev.

Sfi-utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag, men förslaget har getts en annan utformning.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna som har yttrat sig över förslaget är positiva. Detta gäller bl.a. *Kammarrätten i Sundsvall, Länsstyrelserna i Gävleborgs, Skåne, Västra Götalands och Värmlands län, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Arbetsförmedlingen, Riksförbundet för Social och Mental hälsa* och *Göteborgs kommun*.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) tycker att det redan indirekt framgår av gällande rätt att utbildningen ska kunna kombineras med andra åtaganden som den studerande har, men anser att ett förtydligande är bra för alla parter. SKL understryker dock att det är viktigt att alla berörda parter känner ett gemensamt ansvar för att hitta flexibla lösningar och menar därför att det är orimligt att inte motsvarande krav ställs på andra aktörer som ansvarar för integrationsinsatser, t.ex. Arbetsförmedlingen.

Förvaltningsrätten i Härnösand anser att förslaget är fördelaktigt ur integrationssynpunkt eftersom eleven ges bättre förutsättningar att kombinera studier i utbildning i svenska för invandrare med deltagande i andra lämpliga aktiviteter. Förvaltningsrätten bedömer vidare att förslaget kan möjliggöra för föräldrar att i större utsträckning kombinera föräldraledighet med sådana studier.

Nynäshamns kommun skriver att det kan bli svårt att tillfredsställa alla behov som kan finnas hos eleverna när det gäller studietider.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 22 kap. 7 § skollagen (2010:800) ska huvudmannen för utbildning i svenska för invandrare (sfi) i samarbete med Arbetsförmedlingen verka för att eleven ges möjligheter att öva det svenska språket i arbetslivet och att sfi kan kombineras med andra aktiviteter som arbetslivsorientering, validering, praktik eller annan utbildning. Huvudmannen ska också verka för att sfi kan bedrivas under tid för vilken eleven får ersättning enligt socialförsäkringsbalken på grund av sjukdom eller skada och för att utbildningen kan kombineras med aktiviteter som erbjuds inom hälso- och sjukvården. Enligt 22 kap. 8 § skollagen ska utbildningen kunna

kombineras med förvärvsarbete. Det finns alltså redan i dag regler som har till syfte att elever ska kunna kombinera studierna i svenska för invandrare med annan verksamhet. Av det material som sfi-utredningen har tagit fram framgår dock att den nuvarande regleringen trots det inte skapar den flexibilitet som är önskvärd. I betänkandet Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning (SOU 2013:76) redovisas uppgifter som talar i den riktningen. Knappt hälften av de kommuner som besvarat en enkät av Sfi-utredningen erbjuder kvällsundervisning. Några fler kommuner uppgav att de erbjuder studier på deltid (mindre än 15 timmar per vecka), men drygt 30 procent erbjuder inte deltidsundervisning överhuvudtaget. Ett fåtal erbjuder undervisning under helger. Möjligheterna till distansstudier är också begränsade i flertalet kommuner. Endast 16 procent uppgav att man har någon form av verksamhet med drop-in där det erbjuds stöd av pedagoger och it. Av betänkandet framgår även att föräldraledighet och arbete var de dominerande orsakerna till avbrott i de fall avbrottsorsaken var känd (s. 352). Enligt 3 kap. 6 § skollagen finns inte någon skyldighet att ge särskilt stöd till t.ex. personer med funktionsnedsättning, dyslexi eller trauma. Detsamma gäller möjlighet till språkstöd på modersmål men flera kommuner erbjuder sådana stöd ändå.

Uppgifterna i den nationella undersökningen Attityder till vuxenutbildningen 2012 (rapport 389:2013) som Statens skolverk presenterade i juni 2013 talar i samma riktning. I den har elever och lärare inom sfi fått svara på frågor om bl.a. individualisering och flexibilitet. Enligt undersökningen kan endast hälften av eleverna studera i den takt de själva vill medan drygt 25 procent skulle vilja studera fortare och knappt 20 procent långsammare. En stor del av lärarna anser att de inte har förutsättningar att ge stöd till elever som har svårigheter i sina studier. Sammanlagt 60 procent ansåg att de kan göra detta i ganska liten eller i mycket liten grad. Skolverket ansåg sammanfattningsvis att det var allvarligt att det fanns brister när det gällde individanpassningen.

Som SKL har påtalat finns det redan i dag indirekt ett krav på att utbildningen ska kunna genomföras även om eleven har andra åtaganden. Detta framgår, som ovan angetts, av 22 kap. 7–8 §§ skollagen. Detta bör gälla även i fortsättningen och utökas till att omfatta även tid då eleven får ersättning enligt socialförsäkringsbalken på grund av föräldraledighet. Det är dock tydligt att det nuvarande regelverket inte är tillräckligt, eftersom det inte har fått det genomslag som var avsett när det skapades. För att ytterligare öka flexibiliteten inom sfi behövs det en tydligare reglering. Regeringen föreslår därför att det ska införas en bestämmelse i skollagen som innehåller ett tydligt krav på att huvudmannen för sfi, förutom att verka för att utbildningen ska kunna kombineras med andra aktiviteter, också ska verka för att undervisningen erbjuds på tider som är anpassade efter elevens behov.

SKL anser att det är viktigt att alla berörda parter känner ett gemensamt ansvar för att hitta flexibla lösningar och menar att det är orimligt att inte motsvarande krav som ställs på kommunerna också ställs på andra aktörer som ansvarar för integrationsinsatser, t.ex. Arbetsförmedlingen. Det finns emellertid en mängd olika omständigheter i en elevs livssituation som huvudmannen kan behöva ta hänsyn till vid planeringen av studierna. Många av dessa har inget samband med de insatser som

Arbetsförmedlingen eller någon annan myndighet ansvarar för. Endast den huvudman som förfogar över utbildningssituationen har möjlighet att verka för att undervisningen erbjuds på tider som passar eleven. Samtidigt bör det påpekas att samverkan mellan kommunerna som huvudmän för utbildning och det omgivande samhällets företrädare är av central betydelse för att enskilda ska få underlag för sina ställningstaganden vid val av utbildning och för att öka tillgängligheten till studier.

6 Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå

6.1 Svenska som andraspråk får en ny kursplan

Regeringens bedömning: Kursen svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom kommunal vuxenutbildning (komvux) bör inte längre finnas kvar i sin nuvarande form.

Ett uppdrag att utarbeta en ny kursplan för svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom komvux bör ges till en myndighet. Den språkliga nivån bör ligga över den som utvecklas inom svenska för invandrare. Omfattningen av den nya kursen i svenska som andraspråk bör fastställas av en myndighet.

Sfi-utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning. Utredningen föreslog dock att omfattningen av den nya kursen i svenska som andraspråk ska vara mellan 200 och 400 verksamhetspoäng.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna som har yttrat sig tillstyrker eller har inte något att invända mot förslaget. Detta gäller bl.a. *Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Kriminalvården, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Falköpings, Hallstahammars, Helsingborgs, Mora, Sorsele och Täby kommuner, Lernia AB, Sveriges Kommuner och Landsting, Lärarnas Riksförbund, Samarbetsorganet för etniska organisationer i Sverige och Jusek. Centrala studiestödsnämnden (CSN)* anför att det i dag gäller olika ekonomiska förutsättningar beroende på om den studerande anvisats en utbildningsplats inom sfi eller inom komvux. CSN välkomnar därför en tydlig distinktion mellan kursplanerna för sfi respektive svenska som andraspråk på grundläggande nivå. *Ystads kommun* anser att det i dag är ett alltför stort språng mellan svenska som andraspråk på grundläggande nivå och svenska som andraspråk på gymnasial nivå.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län tillstyrker utredningens förslag att ge Skolverket i uppdrag att ta fram en ny kursplan för svenska som andraspråk men ser en påtaglig risk att den nya kursen blir en påbyggnadskurs, oavsett om eleven behöver den eller inte, för att klara studier på gymnasial nivå. Länsstyrelsen menar att uppdraget till

Skolverket därför bör kompletteras med en instruktion om att följa hur den nya kursen införs och används.

Flera remissinstanser, däribland *Göteborgs, Malmö och Södertälje kommuner, Merit Utbildning AB* och *SVEAS/Svenska för alla*, anser att utredningens förslag om omfattningen av verksamhetspoäng är för liten för den föreslagna kursen i svenska som andraspråk. *Statens skolverk* bedömer att myndigheten inom ramen för uppdraget behöver göra ytterligare analyser av kursens innehåll och omfattning än vad utredningen föreslår, då kursen även bör relatera till andra kurser än de inom utbildning i svenska för invandrare eller kurserna i svenska som andraspråk i kommunal vuxenutbildning.

Skälen för regeringens bedömning: Kursen svenska som andraspråk på grundläggande nivå är i sin nuvarande utformning mycket omfattande. I kursplanen finns inte bara innehåll med samma karaktär som i kursplanen för utbildning i svenska för invandrare (sfi) utan också sådant som ligger på en högre nivå liksom innehåll som inte återfinns i sfi. Denna delvisa överlappning av kursinnehållet får till följd att elever som läser svenska som andraspråk på grundläggande nivå riskerar att ägna studietid åt att upprepa delar som de tidigare klarat av inom sfi.

Regeringen har i avsnitt 5.1 gjort bedömningen att endast en utbildning i svenska för vuxna invandrare bör finnas inom skolväsendet och att utgångspunkten för en sådan utbildning bör vara kursplanen för sfi. Till följd av detta kommer den kurs i svenska som andraspråk som i dag erbjuds inom kommunal vuxenutbildning (komvux) på grundläggande nivå inte längre att behövas. En ny kursplan för svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom komvux måste således tas fram. När kursplanen utformas bör den relatera till såväl kurserna inom sfi som till kurserna i svenska som andraspråk på gymnasial nivå. Den nya kursplanen bör dessutom svara upp mot syftet med komvux på grundläggande nivå, nämligen att ge vuxna sådana kunskaper som de behöver för att delta i samhälls- och arbetslivet samt att möjliggöra fortsatta studier. Kursen bör även fortsatt ha karaktären av en kommunikativ språkutbildning och den språkliga nivån ligga över den som utvecklas inom sfi. Regeringen har för avsikt att ge en myndighet i uppdrag att, efter analys av både innehåll och omfattning, utarbeta en ny sådan kursplan.

Eftersom den nya kursen svenska som andraspråk inte ska syfta till att ge de grundläggande kunskaper i svenska språket som sfi ska ge är det rimligt att kursens omfattning minskar i jämförelse med den nuvarande kursplanen för svenska som andraspråk. Det finns enligt regeringens mening emellertid inte skäl att i förväg bestämma hur många verksamhetspoäng den nya kursen svenska som andraspråk bör omfatta. Antalet verksamhetspoäng bör avgöras av kursens innehåll och därför fastställas av den myndighet som regeringen bestämmer i samband med att den nya kursplanen utarbetas.

6.2 Omfattande kurser bör delas upp i nationella delkurser

Regeringens bedömning: Nationella delkurser bör införas inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå. Endast de nationella kurser som omfattar mer än 200 verksamhetspoäng bör kunna delas upp i nationella delkurser.

GRUV-utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens bedömning. Utredningen har dock föreslagit att bestämmelser om nationella delkurser ska regleras i lag.

Remissinstanserna: En majoritet av de remissinstanser som har yttrat sig är positiva till förslaget. *Statens skolverk* påtalar dock ett behov av en mer omfattande översyn av möjligheterna att dela nationella kurser i nationella delkurser. En sådan översyn behöver enligt Skolverket omfatta samtliga nationella kurser inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå. *Nationellt centrum för svenska som andraspråk* ser både för- och nackdelar för individen med delkurser. Fördelar kan finnas om en studerande byter kommun eller anordnare medan nackdelar kan vara att sådana kurser kan begränsa flexibla lösningar för individen. Centrumet anser att det inte bör sättas betyg på delkurser då fokus och innehåll i allt för hög grad kan komma att styras av betygssättning. En fara med kurspoäng på delkurser är dessutom, enligt centrumet, att de kan leda till återkommande repetitioner och examinationer, vilka i sig kan inkräkta på språkutvecklingstakten och upplevas som misslyckanden för individen.

Skälen för regeringens bedömning: Flera av de nationella kurserna inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) på grundläggande nivå är mycket omfattande. Svenska respektive svenska som andraspråk omfattar 1 000 verksamhetspoäng, matematik 600 verksamhetspoäng och engelska 450 verksamhetspoäng. Enligt förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning motsvarar 800 verksamhetspoäng en årsstudieplats (2 kap. 2 §). Tillsammans med samhällskunskap är de nämnda kurserna också de som har flest deltagare inom komvux på grundläggande nivå; över 90 procent av eleverna.

Nationella kurser inom komvux får redan i dag delas upp i delkurser, men något nationellt utformat och formaliserat sätt att bryta ner dem i mindre delar finns inte. Det är upp till varje rektor att besluta om en kurs ska delas upp och hur många verksamhetspoäng varje delkurs ska omfatta (se avsnitt 4.1). Det innebär att delkurser i dag kan se mycket olika ut när det gäller innehåll och omfattning.

Utredningen har kartlagt förekomsten av lokala kurser och kommit fram till att lokala delkurser förekommer relativt sällan. De kommuner som använder sig av delkurser har i allmänhet ganska omfattande sådana. Ett system med nationellt utformade delkurser skulle, enligt regeringens bedömning, dels underlätta och främja användningen av delkurser, dels innebära att elever inte längre är hänvisade till att läsa de delar i en kurs som de inte har behov av. I stället kan väl avgränsade delkurser ge eleven möjlighet att, i dialog med lärare, påverka sin väg genom kursen om möjlighet ges att välja vilka delkurser som ska läsas och i vilken ordning.

På så sätt kan studietiden kortas och därmed även eventuell skuldsättning i form av studielån minska. Nationella delkurser kan även underlätta Centrala studiestödsnämndens bedömningar vid ansökningar om studiestöd för delkurser jämfört med bedömningen av de lokalt upprättade delkurser som förekommer i dag. Införandet av nationella delkurser skulle även främja jämförbarheten över landet och underlätta för elever som flyttar och byter utbildningsanordnare innan en kurs är slutförd. Elever som på grund av arbete eller andra omständigheter tvingats avbryta sina studier kan också lättare återuppta studierna när de inte behöver börja om på nytt. Dessutom kan elevens självförtroende stärkas av att eleven snabbare kan se resultat i sina studier.

Mot denna bakgrund anser regeringen att nationella delkurser bör införas inom komvux på grundläggande nivå. Detta får till följd att rektorn endast bör kunna besluta om att dela upp nationella kurser i delkurser i de fall då nationella delkurser saknas.

Utredningen har föreslagit att bestämmelser om nationella delkurser på grundläggande nivå inom komvux ska regleras i skollagen (2010:800) och att Skolverket bör ges i uppdrag att ta fram sådana kurser med tillhörande mål och kunskapskrav. Utredningen har vidare föreslagit att en elev ska kunna genomföra prövning i nationellt fastställda delkurser och att detta bör regleras i skollagen. Regeringen anser, i likhet med utredningen, att Skolverket bör ta fram kunskapskrav och att möjlighet till prövning bör finnas när det gäller nationella delkurser. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har dock i skollagen bemyndigats att meddela föreskrifter om kursplaner och betygssättning (20 kap. 6 § andra stycket respektive 20 kap. 25 § andra stycket skollagen). Vidare framgår av skollagen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kunskapskrav och prövning (20 kap. 27 och 30 §§ skollagen). När det gäller delkurser som i dag beslutas av rektorn finns sådana föreskrifter i förordningen om vuxenutbildning (se 2 kap. 11 §, 4 kap. 6 och 24 §§). Enligt regeringen bör därför bestämmelser om delkurser även fortsättningsvis regleras i förordning.

Nationellt centrum för svenska som andraspråk anser att införandet av nationella delkurser riskerar att leda till återkommande repetitioner och examinationer och att fokus och innehåll i allt för hög grad kan komma att styras av betygssättning. Delkurser bör enligt regeringens mening inte användas utan någon form av kartläggning eller bedömning av individens utbildningsbehov. Utan en sådan bedömning riskerar delkurserna, som Nationellt centrum för svenska som andraspråk påpekar, att leda till att eleven inte får all den utbildning han eller hon har rätt till och behöver. Regeringen vill således understryka vikten av att nationella delkurser används så att utbildningen i högre grad kan individanpassas, vilket är det främsta syftet med att inrätta delkurser på nationell nivå.

Skolverket anser att det bör göras en mer omfattande översyn av möjligheterna att dela nationella kurser i nationella delkurser. Översynen bör enligt Skolverket omfatta samtliga nationella kurser inom komvux på grundläggande nivå. Regeringen bedömer dock att det i nuläget är mest angeläget att införa nationella delkurser inom de stora och vanligast förekommande kurserna svenska, svenska som andraspråk, matematik och engelska. Det är framförallt inom de större kurserna på över 200

verksamhetspoäng som en ökad användning av delkurser kan innebära uppenbara vinster i form av förbättrade möjligheter till individanpassning. Regeringen gör därför i nuläget bedömningen att endast de nationella kurser som omfattar mer än 200 verksamhetspoäng bör kunna delas upp i nationella delkurser. Skolverket bör få i uppdrag att ta fram nationellt utformade delkurser.

6.3 Nationella prov bör införas

Regeringens bedömning: Nationella prov bör införas inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå i kurserna svenska, svenska som andraspråk, matematik och engelska. Statens skolverk bör få i uppdrag att ta fram de nationella proven.

GRUV-utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen har föreslagit att Statens skolverk ska ges i uppdrag att ta fram ett material för att stödja en likvärdig bedömning och betygssättning inom komvux på grundläggande nivå.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrat sig över förslaget tillstyrker utredningens förslag. *Statens skolverk* anser att det finns ett stort behov av stöd för likvärdig bedömning och betygssättning inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå. Skolverket anser dock att stödmaterial bör tas fram för samtliga tolv nationella kurser inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå om en likvärdighet avseende bedömning eftersträvas. Skolverket vill framhålla att alla ämnen har samma status och att de tolv nationella kurserna därmed bör värderas på samma sätt.

Nationellt centrum för svenska som andraspråk anser att avsaknaden av nationella prov eller något nationellt test för vuxna på grundläggande nivå sannolikt bidrar till bristen på likvärdighet mellan kommuner och skolor eller anordnare vad gäller prov, bedömning och betygssättning. Nationellt centrum förordar nationella prov i framför allt ämnet svenska som andraspråk, vilket är det ämne som har flest elever. Även *Stockholms kommun* förespråkar nationella prov som bedömningsstöd.

Skälen för regeringens bedömning: Som redovisats i avsnitt 4.1. finns det inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) på gymnasial nivå nationella prov som bör användas av lärarna i vissa kurser i svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik. Inom utbildning i svenska för invandrare (sfi) ska lärarna använda nationella slutprov för kurserna B, C och D. Inom komvux på grundläggande nivå finns det inte några nationellt fastställda prov.

GRUV-utredningen har föreslagit att ett stödmaterial för bedömning och betygssättning inom komvux på grundläggande nivå ska tas fram. Med hänsyn till att antalet elever på grundläggande nivå är begränsat och att betygen inte används som urvalsinstrument för högre utbildning anser utredningen att det av kostnadsskäl inte är motiverat att ta fram nationella prov för komvux på grundläggande nivå. Regeringen anser dock att det finns flera fördelar med nationella prov. Nationella prov har till syfte att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning och att ge

underlag för att analysera i vilken utsträckning kunskapskraven uppfylls på skolnivå, huvudmannanivå och nationell nivå. En förutsättning för en likvärdig bedömning är att lärarna ges möjligheter att stämma av bedömningar av kunskapsnivån i förhållande till någon form av nationell norm. Annars finns en risk för att lärare gör olika tolkningar av de kunskapskrav som finns för olika betygsnivåer. Även om betyg på grundläggande nivå inte används som urvalsinstrument för utbildning på en högre nivå är det betydelsefullt att i första hand nivån för godkänt betyg kan säkerställas. Nationella prov kan även bidra till att konkretisera kursplanerna och innebära en ökad måluppfyllelse för eleverna. Komvux på grundläggande nivå är dessutom den enda delen av skolväsendet där betygssättning sker utan stöd av nationella prov. Det finns ett värde i likvärdighet inom skolväsendet i detta avseende. Detta inte minst eftersom både Skolverket, lärare och elever har en vana att utveckla och använda nationella prov, t.ex. när det gäller rättning, som stöd vid bedömning, betygssättning och hantering i övrigt. Vidare gäller enligt 17 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) sekretess bl.a. för uppgift som ingår i eller utgör underlag för kunskapsprov under en myndighets överinseende, om det kan antas att syftet med provet motverkas om uppgifterna röjs. Bestämmelsen aktualiseras bl.a. för nationella prov vilket bidrar till att göra dem mer tillförlitliga, både som stödmaterial vid betygssättning och bedömning av kunskaper och som underlag för analys av i vilken utsträckning kunskapskraven uppfylls på skolnivå, huvudmannanivå och nationell nivå. Någon motsvarande bestämmelse om sekretess för uppgifter som ingår i ett stödmaterial för bedömning och betygssättning finns inte.

Det är förhållandevis kostsamt att utveckla och administrera nationella prov. De högre kostnaderna kan tala för GRUV-utredningens förslag att i stället använda någon annan form av material som stöder en likvärdig bedömning. Som tidigare nämnts är det dock värdefullt att ha en så enhetlig struktur som möjligt. En sär lösning i detta fall är dessutom svår att motivera i sak. Främst av dessa skäl bedömer regeringen att det är en bättre lösning att införa nationella prov inom komvux på grundläggande nivå, även om det innebär högre kostnader än att endast ta fram ett stödmaterial.

Skolverket har ansett att stödmaterial bör tas fram för samtliga nationella kurser inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå. Då nationella prov medför en större administrativ börda både för Skolverket, som ska utveckla proven, och för lärare, som bl.a. ska rätta dem, än vad ett stödmaterial gör finns det enligt regeringens mening skäl att låta de nationella proven omfatta endast de kurser och ämnen där det finns obligatoriska nationella prov inom den kommunala vuxenutbildningen på gymnasial nivå. Nationella prov bör därför endast införas inom komvux på grundläggande nivå i kurserna svenska, svenska som andraspråk, matematik och engelska. Detta bör regleras i förordning och Skolverket ges i uppdrag att ta fram nationella prov i nämnda kurser.

7 Vägledning och individuella studieplaner

7.1 Skyldighet för hemkommunen att erbjuda studie- och yrkesvägledning

Regeringens förslag: Hemkommunen ska vara skyldig att se till att den som avser att påbörja kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå eller i svenska för invandrare eller särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå erbjuds studie- och yrkesvägledning.

GRUV-utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrat sig tillstyrker förslaget eller har inget att invända.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) anser att förslaget dels kan antas minimera risken för studieavbrott eftersom en studerande som får bra vägledning kan få hjälp att hitta rätt utbildning utifrån sina behov och intressen, dels minskar risken för att den studerande förbrukar sina studiemedelsveckor på studier utan konkreta mål. CSN är dock tveksam till om förslagen är tillräckliga och påtalar att det sannolikt inte räcker att förtydliga de krav som redan finns. Myndigheten anför att ytterligare åtgärder för att förbättra vägledningen skulle kunna vara att ta fram riktlinjer för hur vägledning ska gå till och vad den ska innehålla, riktad resurstilldelning samt ökad tillsyn. CSN anser dessutom att skyldigheten att erbjuda studie- och yrkesvägledning även bör omfatta studerande på gymnasial nivå.

Statens skolinspektion anser att det i bestämmelsen bör läggas till att det ska handla om ett aktivt erbjudande av studie- och yrkesvägledning, på samma sätt som införts i skollagen (2010:800) när det gäller den uppsökande verksamheten. Ett sådant krav skulle underlätta för Skolinspektionen i tillsynsverksamheten för att bedöma om kommunerna uppfyller kravet på erbjudande av studie- och yrkesvägledning.

Ett par remissinstanser, bl.a. *Helsingborgs* och *Stockholms kommuner*, ser ett behov av att mer resurser tillförs om förslaget genomförs.

Skälen för regeringens förslag: Som redovisats i avsnitt 4.1 ska elever i kommunal vuxenutbildning (komvux), särskild utbildning för vuxna (särvux) och utbildning i svenska för invandrare (sfi) redan i dag ha tillgång till studie- och yrkesvägledning. Även individer som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning. Elever ska också erbjudas vägledning i samband med att den individuella studieplanen upprättas. Vidare har kommunerna en skyldighet att aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt att delta i utbildning inom sfi, komvux och särvux på grundläggande nivå samt att motivera dem att delta i sådan utbildning.

Studie- och yrkesvägledning är en central del av vuxenutbildningen, inte minst med anledning av vuxenutbildningens förhållandevis mångfacetterade och komplicerade system som omfattar folkhögskoleutbildningar, utbildningar inom yrkeshögskolan och utbildningar vid universitet och högskolor. Inom den formella vuxenutbildningen finns

också ett utbud av olika utbildningsanordnare som bidrar till ett stort och differentierat utbud av kurser. Utvecklingen inom vuxenutbildningen har under de senaste årtiondena gått mot en allt större individanpassning, inte minst när det gäller ökad flexibilitet och efterfrågestyrning. För att en elev ska kunna finna sin egen väg genom systemet krävs stöd i form av vägledning. Två grupper som kan förväntas ha ett extra stort behov är dels de som är nyanlända i Sverige, dels personer med kort tidigare utbildning. För nyanlända som avser att påbörja studier inom vuxenutbildningen är vägledning ofta av avgörande betydelse för att studierna ska motsvara deras behov, då man som nyanländ inte kan förväntas överblicka det svenska utbildningssystemet. För många utlandsfödda räcker det inte med att läsa sfi och svenska som andraspråk inom komvux. De kan också ha behov av att komplettera en tidigare utbildning från hemlandet eller läsa en helt ny utbildning.

Studie- och yrkesvägledning är ofta av avgörande betydelse för en effektiv målanpassning av utbildningen. En målanpassad utbildning bör alltid utgå från varje individs mål samt behov och förutsättningar i övrigt. Utan stöd av en vägledare är det ofta inte möjligt för individen att finna de kombinationer av kurser och andra insatser som på ett så effektivt sätt som möjligt leder fram mot slutmålet med utbildningen, vilket ofta är arbete och integration i det svenska samhället. En väl fungerande vägledning kan för utlandsfödda underlätta en snabbare etablering i det svenska samhället.

Som *Nationellt centrum för svenska som andraspråk* påpekar kan inledande vägledningsinsatser effektivisera utbildningen och bidra till färre avbrott, färre kursbyten och ett ökat fullföljande av utbildningen. Av utredningen framgår emellertid att det finns stora skillnader mellan kommuner vad gäller tillgång till studie- och yrkesvägledning och att det är långt ifrån självklart att elever som avser att studera inom komvux på grundläggande nivå träffar en studie- och yrkesvägledare. Endast i knappt hälften av landets kommuner finns en funktion med ett uttalat uppdrag att aktivt söka upp och motivera kommunmedborgare som har rätt till komvux på grundläggande nivå. Kommunernas skyldighet enligt skollagen att ge elever inom komvux, särvox och sfi, och dem som avser påbörja en utbildning, tillgång till studie- och yrkesvägledning verkar således inte efterlevas i tillräcklig utsträckning.

För att förtydliga kommunernas ansvar för att ge studie- och yrkesvägledning till den som avser att påbörja utbildning inom komvux på grundläggande nivå eller i sfi eller särvox på grundläggande nivå, föreslår regeringen att det ska införas nya bestämmelser i skollagen om att hemkommunen ska vara skyldig att se till att studie- och yrkesvägledning erbjuds sådana personer. *Skolinspektionen* har, med hänvisning till hur den uppsökande verksamheten reglerats, föreslagit att bestämmelsen ges en annan lydelse än den föreslagna. Den uppsökande verksamheten regleras i 20 kap. 10 § andra stycket i skollagen. I den bestämmelsen anges att varje kommun aktivt ska verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå och för att motivera dem att delta i sådan utbildning. Att se till att något erbjuds enskilda kräver en aktiv insats av kommunen. Ett krav på ett ”aktivt erbjudande” på det sätt *Skolinspektionen* föreslagit skulle, enligt regeringens bedömning, inte göra bestämmelsen tydligare.

CSN anser att det sannolikt inte räcker att förtydliga kommunernas skyldigheter avseende studie- och yrkesvägledning för att uppnå önskad effekt. Det krävs även riktlinjer för hur vägledning ska gå till och vad den ska innehålla, riktad resurstilldelning och ökad tillsyn. Skolverket gav 2013 ut ett stödmaterial om individuella studieplaner inom vuxenutbildningen. Regeringen bedömer att Skolverket bör avgöra behovet av stöd till kommunerna med anledning av nya bestämmelser. På samma sätt faller det inom Skolinspektionens ansvarsområde att utifrån en risk- och väsentlighetsanalys fördela resurser för tillsyn mellan olika skolformer och frågeområden.

För sfi, komvux och sårvox på grundläggande nivå är kommunerna skyldiga att aktivt nå dem som har rätt till sådan utbildning och motivera dem att delta i sådan utbildning. Motsvarande skyldighet saknas för den gymnasiala nivån. CSN anser att skyldigheten att erbjuda studie- och yrkesvägledning även bör omfatta den gymnasiala nivån. En skyldighet för kommunerna att erbjuda studie- och yrkesvägledning såsom CSN föreslår skulle enligt regeringens bedömning innebära en ambitionshöjning och därmed nya krav på kommunerna. Då GRUV-utredningens förslag inte omfattar gymnasial nivå saknas det underlag för att kunna ta ställning till om en utökning av kommunernas skyldigheter enligt förslaget är befogat.

7.2 Hemkommunen ska ansvara för upprättande av individuella studieplaner

Regeringens förslag: Hemkommunen ska ansvara för att en individuell studieplan upprättas för varje elev inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.

GRUV-utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av de remissinstanser som har yttrat sig tillstyrker förslaget eller har inga invändningar.

Statens skolinspektion delar utredningens bedömning att en överflyttning av det övergripande ansvaret för upprättandet av studieplanen till hemkommunen understryker att den individuella studieplanen bör ge en sammanhållen bild av den enskildes studier. Skolinspektionen anser dessutom att information om genomförda revideringar bör lämnas till hemkommunen. Förutom information till elevens hemkommun bidrar detta till att det finns tillgång till en aktuell version av den individuella studieplanen för respektive elev hos dennes hemkommun. *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* ser i likhet med utredaren att den individuella studieplanen är ett nödvändigt instrument i all vuxenutbildning vilken kan sägas utgöra själva stommen i varje studerandes studieupplägg. Kommunens viktigaste uppgift i vuxenutbildningssammanhang blir enligt förbundet möjligen att verka för att kommuninnevånarna får del av de kompetenshöjande insatser de är i behov av. SKL ser det som elementärt att detta ansvar vilar på elevens

hemkommun, oberoende av var vuxenstudierna senare genomförs, eftersom det är hemkommunen som står som utbildningsgarant.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) anser att förslaget om studieplanen ökar möjligheten att den följer den studerande under hela utbildningen, även vid byte av skola eller kommun. På så sätt kan den även bidra till den studieekonomiska planeringen och minska risken för avbrutna studier och återkrav av studiemedel. CSN anser att det är lämpligt att rektorerna får ansvaret för revidering av studieplanerna eftersom det därigenom bör bli lättare att följa upp och ta till vara studieplanen som ett redskap under utbildningstiden.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) anser att det är svårt att överblicka fördelarna med förslaget. I och med att ansvaret för att revidera studieplanen läggs på rektorn skulle det kunna uppstå en otydlig ansvarsfördelning. En lämplig lösning skulle enligt DO kunna vara att rektorn har ett ansvar för att upprätta och revidera studieplanen och att hemkommunen har ett ansvar för att följa upp och utvärdera den.

Skälen för regeringens förslag: Som redovisats i avsnitt 4.1 ska det för varje elev inom vuxenutbildningen finnas en individuell studieplan. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna. I dag ansvarar rektorn för att en individuell studieplan upprättas för varje elev, även om det ytterst ankommer på kommunerna i egenskap av huvudmän för utbildningen att se till att så sker. Oavsett om en elev studerar hos en eller flera utbildningsanordnare ska en ansökan om att delta i utbildning på grundläggande och gymnasial nivå ges in till den sökandes hemkommun. Detta gäller även om eleven söker grundläggande vuxenutbildning i en annan kommun än hemkommunen (20 kap. 13 och 21 §§ skollagen [2010:800]).

Ett viktigt syfte med den individuella studieplanen är att den, genom att åskådliggöra studiegången samt målet med studierna, kan bidra till att eleven blir mer motiverad och målmedveten. Att göra en studieplanering i ett tidigt skede ökar möjligheterna att lägga upp studierna på ett effektivt sätt, t.ex. genom parallella studier på olika nivåer eller i olika skolformer.

Även om intentionen är att eleven ska ha en enda individuell studieplan förekommer det att samma person har flera olika studieplaner. I den enkät som GRUV-utredningen gjort till kommunerna framkom att i närmare tre av tio kommuner kan en elev ha mer än en individuell studieplan. En förklaring är enligt utredningen att eleven studerar hos olika utbildningsanordnare eller inom flera skolformer och därmed har flera rektorer samtidigt.

Regeringens ambition är att vuxenutbildningen ska bli mer målanpassad och att planeringen av utbildningen i ett så tidigt skede som möjligt ska utgå från individens övergripande mål med sina studier. För vissa elever är målet arbete och för andra kan målet vara vidare studier eller endast att lära sig det svenska språket. Huvudmannen ska ha ett övergripande ansvar för att studieplaner upprättas, men dagens system innebär inte att det, i de fall eleven har flera sådana planer, sker någon samordning. Den individuella studieplanen är tänkt att ge en sammanhållen bild av elevens studiesituation varför det är viktigt att den inkluderar alla planerade utbildningsinsatser och utgår från elevens mål

med studierna. *DO* föreslår att rektorn ska ha ett ansvar för att upprätta och revidera studieplanen och att hemkommunen i stället ska ha ett ansvar för att följa upp och utvärdera den. Enligt regeringen riskerar en sådan ansvarsfördelning att leda i samma riktning som dagens system som innebär att en person kan ha flera individuella studieplaner, något som riskerar att skapa både förvirring och merarbete, och till att planen förlorar sitt syfte. För att den individuella studieplanen ska ge en helhetsbild av utbildningen är det viktigt att den, då det är aktuellt, omfattar individens hela planerade utbildning även om han eller hon har flera utbildningsanordnare eller studerar inom olika skolformer och exempelvis både på grundläggande och gymnasial nivå. Regeringen föreslår därför att hemkommunen ska ansvara för att en individuell studieplan upprättas för varje elev. Det medför att hemkommunen får en samordnande roll och uppgiften att säkerställa att innehållet omfattar hela utbildningen.

DO påpekar att det finns en risk för att ett delat ansvar för studieplanen mellan rektorn och hemkommunen medför en otydlig ansvarsfördelning. Som framgår ovan finns det redan i dag en stor otydlighet i ansvarsfördelningen till följd av ett delat ansvar mellan rektorer. Rektorn bör dock även i fortsättningen ansvara för att revidera den individuella studieplanen eftersom det är i utbildningsverksamheten den individuella studieplanen främst används och eftersom det är där som behov av förändringar uppstår. Genom att rektorn får ett fortsatt ansvar för de individuella studieplanerna tydliggörs det att studieplanen bör användas i utbildningssituationen. Det är samtidigt viktigt att rektorn vid revidering av planen beaktar elevens hela behov av utbildning inom vuxenutbildningen, inte enbart den utbildning som rektorn har ansvaret för. Regeringen finner därför, i likhet med *Skolinspektionen*, att information om revideringar av studieplanen bör lämnas till hemkommunen, eftersom syftet med planen förutsätter att hemkommunen ska kunna ha tillgång till den uppdaterade planen. Detta bör regleras i förordning.

7.3 Studiehandledning kan erbjudas på ett språk eleven behärskar

Regeringens bedömning: Det bör i förordning föras in en upplysningsbestämmelse med innebörden att studiehandledning kan tillhandahållas elever inom kommunal vuxenutbildning på ett språk som eleven behärskar.

GRUV-utredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget. Några remissinstanser, däribland *Länsstyrelsen i Kronobergs* respektive *i Skåne län*, *Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)* och *Samarbetsorganet för etniska organisationer i Sverige (SIOS)*, har dessutom framfört att de vill ha en tvingande reglering som innebär att elever som har behov av studiehandledning på modersmålet ska få det.

SPSM anser att en sådan tvingande studiehandledning också ska omfatta de nationella minoritetsspråken och teckenspråk. *SIOS* anser att en bestämmelse om elevens rätt att få studiehandledning på modersmål eller annat språk som eleven behärskar ska införas i förordningen om vuxenutbildning.

Skälen för regeringens bedömning: Studiehandledning på modersmålet kan vara ett effektivt verktyg för att stödja utlandsfödda elever i deras studier. Studiehandledningen kan bl.a. bestå i att stödja eleven att få kunskap i olika ämnen, lära sig ord och begrepp, studieteknik och att utveckla både sitt modersmål och det svenska språket.

Studiehandledning är i dag inte reglerat inom vuxenutbildningen. Det finns samtidigt inte något som hindrar att studiehandledning ges, varken på svenska eller på ett främmande språk. Studiehandledning på främmande språk är dock i praktiken relativt ovanligt inom vuxenutbildningen. Riksrevisionen har i en granskning av statens insatser för att tillvarata och utveckla nyanländas kompetens (RiR 2014:11) konstaterat att trots att en stor andel av de nyanlända inom etableringsuppdraget saknar gymnasieutbildning är det en mycket liten andel som har vuxenutbildning som en insats i sina etableringsplaner. En enkätundersökning som GRUV-utredningen genomfört visar att studiehandledning på modersmålet inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå endast förekommer i 13 procent av kommunerna. Om studiehandledning på modersmålet erbjuds i högre utsträckning kan det underlätta för nyanlända att parallellt med sina studier i svenska i ett tidigare skede kunna påbörja kurser inom vuxenutbildningen där bristande kunskaper i svenska språket i dag kan utgöra ett hinder för inläring. Elever som läser svenska skulle samtidigt kunna studera andra kurser som de behöver, vilket i sin tur förbättrar möjligheterna till snabbare genomströmning i vuxenutbildningen.

Regeringen anser att tillgången till studiehandledning på ett språk som eleven behärskar kan öka genom att möjligheten tydliggörs och vinsterna uppmärksammas. Ett språk som eleven behärskar kan vara t.ex. teckenspråk, ett nationellt minoritetsspråk eller ett annat modersmål. Mot denna bakgrund bör det införas en upplysningsbestämmelse med denna innebörd i förordning.

Studiehandledning på t.ex. modersmålet är både en organisations-, kompetens- och resursfråga för kommunerna. Dels kan det vara svårt att hitta rätt kompetens för att ge studiehandledning på modersmålet, dels krävs självfallet att kommunerna avsätter resurser. Kostnaderna bör samtidigt ställas i relation till kostnaden för en studieplats för en elev som avbryter studierna, inte uppnår ett godkänt betyg i kursen till följd av bristande språkkunskaper eller genomgår fler kurser än vad som krävs för att nå målet med studierna. Kommunerna styr själva över sina resurser och har ett självbestämmande. Utifrån den utgångspunkten anser regeringen att det inte ska införas en tvingande bestämmelse för kommuner att tillhandahålla studiehandledning på ett språk som eleven behärskar.

8 Ikraftträdande och insatser för att genomföra förslagen

8.1 Insatser för att genomföra förslagen

Regeringens bedömning: Statens skolverk bör ges i uppdrag att genomföra informationsinsatser med anledning av de föreslagna lagändringarna.

Utredningens förslag: Utredningen har inte lämnat något förslag i denna del.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har yttrat sig i frågan.

Skälen för regeringens bedömning: För att ge huvudmännen möjlighet att förbereda sina organisationer på de förändringar som de föreslagna lagändringarna innebär behövs det information. Statens skolverk bör därför ges i uppdrag att informera bl.a. skolhuvudmän, förvaltningschefer, skolchefer, rektorer, lärare samt studie- och yrkesvägledare.

8.2 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Samtliga lagändringar ska träda i kraft den 1 januari 2015 men tillämpas från och med den 1 januari 2016. Äldre bestämmelser ska fortsätta att gälla till utgången av 2015. Därefter ska den som mottagits till utbildning i svenska för invandrare enligt äldre bestämmelser anses mottagen till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt de nya bestämmelserna.

Utredningarnas förslag: GRUV-utredningen har föreslagit att lagförslagen ska träda i kraft den 1 juli 2014. Sfi-utredningen har föreslagit att lagförslagen ska träda i kraft den 1 januari 2016.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har yttrat sig i frågan.

Skälen för regeringens förslag: Beslutade lagändringar bör träda i kraft så fort som möjligt. Regeringen har i avsnitt 8.1 gjort bedömningen att Statens skolverk ska ges i uppdrag att genomföra informationsinsatser med anledning av de föreslagna lagändringarna. Informationsinsatserna behöver genomföras i god tid innan de föreslagna lagändringarna ska börja tillämpas så att berörda aktörer kan vidta de åtgärder som behövs med anledning av de föreslagna författningsändringarna innan dessa ska tillämpas. Vidare behöver Skolverket tid att ta fram nationella delkurser, kursplan för svenska som andraspråk inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och nationella prov. Lagändringarna bör därför träda i kraft den 1 januari 2015 men tillämpas först från och med den 1 januari 2016. Äldre bestämmelser ska således gälla till utgången av 2015.

Det nya systemet med större flexibilitet innebär att eleverna får större möjligheter att utvecklas enligt sina individuella förutsättningar. Denna möjlighet bör ges till alla elever på samma gång. De nya bestämmelserna

bör därför börja tillämpas samtidigt för alla elever. Den 1 januari 2016 flyttas de kurser som ges i svenska för invandrare in i skolformen kommunal vuxenutbildning. De elever som mottagits till utbildning i svenska för invandrare enligt de gamla bestämmelserna ska anses mottagna till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt de nya bestämmelserna. Eftersom de nya bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2015 men inte ska tillämpas förrän från och med den 1 januari 2016 ges huvudmännen tillräcklig tid för att förbereda övergången utan att systemen under en övergångsperiod behöver överlappa varandra.

9 Konsekvenser

9.1 Konsekvenser för staten

Förslaget om nationella prov inom kommunal vuxenutbildning (komvux) på grundläggande nivå medför att Statens skolverk ges i uppdrag att årligen utveckla nya prov i svenska och svenska som andraspråk, matematik och engelska. Utvecklingen av prov beräknas kosta 16,8 miljoner kronor år 2015 och därefter 16,3 miljoner kronor årligen. Statens skolinspektion beräknas få ökade utgifter på 2,4 miljoner kronor årligen för viss central rättning av elevlösningar på proven.

Utvecklingen av nationella delkurser samt en ny kursplan för svenska som andraspråk inom komvux på grundläggande nivå beräknas kosta 15 miljoner kronor för Skolverket att ta fram under 2015.

Uppdraget till Skolverket att informera om förändringarna enligt vad som anges i denna lagrådsremiss beräknas medföra ett behov av ytterligare resurser för myndigheten: 15 miljoner kronor under 2015, 12 miljoner kronor under 2016 samt 3 miljoner kronor under 2017.

En grundläggande förutsättning för förslaget att utbildning i svenska för invandrare (sfi) blir en del av komvux är att utbildningen även fortsättningsvis inte ska ge rätt till studiestöd. De presenterade förändringarna gällande sfi och den nya kursen i svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom komvux skulle kunna ge eleverna ändrade förutsättningar för sin studiefinansiering. Sfi-utredningen har dock sammanfattningsvis pekat på att försörjningen inte borde påverkas nämnbart. En sfi-elev som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan få etableringsersättning för såväl deltagande i studiemedelsberättigande utbildning i komvux eller vid folkhögskola, om sådana studier ingår i personens etableringsplan, som för studier inom sfi. Under den tid etableringsersättning lämnas kan personen inte samtidigt få studiemedel. Denna målgrupp kommer därför inte att generera någon ökad utbetalning av studiestöd.

Fler elever än i dag förväntas läsa kurser på grundläggande och gymnasial nivå parallellt med sfi om sfi blir en del av komvux. På så sätt ökar sannolikheten för att utbetalningar av studiestöd sker tidigare än i dag då elever inte påbörjar studier på grundläggande och gymnasial nivå förrän de är klara med sfi. I vilken omfattning detta kommer att ske är

dock svårt att bedöma. Det finns flera omständigheter som kan komma att minska en sådan effekt på studiestödet. Ett sådant förhållande är att studiemedel kan lämnas först vid 50 procents studieomfattning. För många elever som arbetar samtidigt som de bedriver studier kan det vara svårt att nå upp till halvtidsstudier på de studiemedelsberättigande utbildningarna. En annan omständighet är att eleven behöver ha så kallad grundläggande rätt till svenskt studiestöd innan studierna påbörjas. En del av eleverna har inte denna grundläggande rätt då de vistats i Sverige för kort tid. En ytterligare omständighet hänger samman med regeringens bedömning att förändra och minska omfattningen av kursen svenska som andraspråk på grundläggande nivå. Enligt Skolverkets statistik studerade 2012 nästan 40 procent av kursdeltagarna på grundläggande nivå kursen svenska som andraspråk. När kursens omfattning minskar förväntas även den tid som elever uppstår studiestöd för kursen förkortas.

Regeringen menar att förändringen att sfi blir en del av komvux inte bör medföra några bestående kostnadsökningar för studiestödet.

9.2 Konsekvenser för kommunerna

Förslaget om nationella prov inom komvux på grundläggande nivå innebär att lärarna behöver lägga tid på rättning av elevlösningar. För att täcka merkostnaden för rättning av elevlösningar beräknas ett resurstillskott till kommunerna på 6,9 miljoner kronor årligen vara motiverat. Beräkningen baseras på antagandet att varje prov tar i genomsnitt 40 minuter att rätta. Då det inte handlar om en frivillighet för kommunerna kan förslaget anses vara en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Genom att kommunerna tack vare de nationella proven får tillgång till stöd vad gäller bedömning och betygsättning samt likvärdigheten mellan kommuner och skolor eller anordnare vad gäller prov, bedömning och betygsättning förväntas öka menar regeringen att inskränkningen uppvägs av nyttan av förslaget.

Förslaget om att hemkommunen ska bli skyldig att se till att den som avser att påbörja sfi, komvux eller sårsvux på grundläggande nivå erbjuds studie- och yrkesvägledning bedöms inte medföra behov av resurstillskott till kommunerna eftersom de enligt skollagen redan i dag har en skyldighet att se till att det finns tillgång till studie- och yrkesvägledning för alla elever inom skolväsendet för vuxna. Vidare har kommunerna, vad gäller sfi och komvux och sårsvux på grundläggande nivå, en skyldighet att aktivt verka för att nå de vuxna som har rätt till utbildningen och att motivera dem att delta i sådan utbildning. Förslaget att vägledning ska erbjudas är en utvidgning i förhållande till gällande rätt, vilket kan anses inskränka kommunernas självstyrelse. Regeringen menar att denna inskränkning uppvägs av den ökade kvaliteten i blivande elevers studie- och studieekonomiska planering vilken förväntas leda till förkortade tider i utbildningen och minskat behov av studiestöd.

Ett system med nationella delkurser kommer enligt regeringens bedömning, i likhet med GRUV-utredningens bedömning, att innebära minskade kostnader för kommunerna. Delkurser tydliggör att eleverna

bara ska läsa de delar som de har behov av och kan bidra till kortare studietider.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) anser att utveckling av vuxenutbildningen på bred front för gruppen nyanlända kräver att huvudmännen får rimliga förutsättningar att prioritera detta arbete. SKL har påtalat att den ersättning som staten i dag ger kommunerna för flyktingmottagande inte är tillräcklig för att täcka dessa utvecklingskostnader och att det för övrig invandring som inte omfattas av flyktingmottagandet inte alls finns någon särskild statlig finansiering. Utan en bredare nationell satsning bedöms de positiva effekterna av sfi-utredningens förslag inte få tillräcklig kraft och i värsta fall utebli. Bland annat *Regelrådet* har anfört att Sfi-utredningens konsekvensanalys saknar en redovisning av administrativa kostnader till följd av förslagen. *Malmö kommun* anser att ett förstärkt arbete kring studie- och yrkesvägledning och individuell studieplan avseende sfi innebär kostnadsökningar för kommunerna. Kommunen framhåller också att kommunens kostnader för ett system med delkurser inom den grundläggande vuxenutbildningen initialt medför kostnadsökningar och påpekar att om fler studerar torde kostnaderna inte minska även om utbildningen effektiviseras per elev. Regeringen bedömer, i enlighet med de två utredningarna, att förslagen i denna lagrådsremiss sammantagna inte kommer att medföra några bestående kostnadsökningar för kommunerna, en bedömning som *Stockholms kommun* i huvudsak delar när det gäller GRUV-utredningens förslag även om det finns osäkerheter kring exempelvis vägledningens omfattning och på vilket sätt förändringar i studiemedelssystemet kommer att påverka behov och volymer till vuxenutbildningens olika nivåer.

Förslaget att sfi blir en del av komvux kan få konsekvenser för vissa kommuners organisering och planering av verksamheten. För de kommuner där sfi bedrivs som en mer självständig gren av vuxenutbildningen, t.ex. i egna lokaler och med egen administration, kan förslaget innebära ett krav på ökad samordning mellan dagens sfi och komvux vilket kan ses som en inskränkning i kommunernas självstyrelse. Regeringen bedömer att en stärkt samordning mellan utbildningarna genom ett införande av sfi inom komvux är central för att ge fler elever möjlighet att samtidigt med studier i sfi kunna delta i kurser inom övriga komvux. Vinsterna med den ökade tillgängligheten till komvux övriga kursutbud för sfi-elever får, enligt regeringens bedömning, anses uppväga inskränkningen i självstyrelsen.

Regeringen föreslår att huvudmannen ska verka för att undervisningen erbjuds på tider som passar eleven. Av skollagen (2010:800) framgår att huvudmannen i samarbete med Arbetsförmedlingen ska verka för att sfi ska kunna kombineras med andra aktiviteter som t.ex. praktik eller annan utbildning. Sfi ska även kunna kombineras med förvärvsarbete. Genom kravet i skollagen på att sfi ska kunna kombineras med andra aktiviteter finns indirekt ett krav på att utbildningen ska kunna genomföras även om eleven har andra åtaganden. Som framgår i avsnitt 5.4 genomförs lagstiftarens intentioner i denna fråga i allt för liten omfattning. Förslaget att förtydliga möjligheten att kombinera studier med andra aktiviteter är en utvidgning i förhållande till gällande rätt vilket kan anses inskränka kommunernas självstyrelse. Den ökade tillgänglighet till sfi som

förslaget förväntas skapa för personer med annan sysselsättning gör att fler personer med rätt att delta i utbildningen också ges praktiska möjligheter att delta. Regeringen menar att detta förhållande överväger inskränkningen i den kommunala självstyrelsen.

Av förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning framgår att rektorn ansvarar för att en individuell studieplan upprättas för varje elev. För att den individuella studieplanen ska ge en helhetsbild av utbildningen är det viktigt att studieplanen, då det är aktuellt, omfattar individens hela planerade utbildning, även om han eller hon har flera utbildningsanordnare eller samtidigt studerar inom olika utbildningar och skolformer. I de fall rektorn i en kommun enbart ansvarar för en del av vuxenutbildningen finns det en risk för att möjligheter till kombinationsläsning förbises. Förslaget flyttar ansvaret för att upprätta den individuella studieplanen från rektor, som i normalfallet företräder den kommun som anordnar utbildningen, till elevens hemkommun, som många gånger är samma kommun. Regeringen bedömer att förslaget kommer att förbättra möjligheterna för eleverna att kunna bedriva parallella studier inom sfi och komvux övriga kursutbud. Detta förväntas leda till förkortade studietider för eleverna och regeringen bedömer att denna förbättring överväger den inskränkning av kommunernas självstyrelse som ett genomförande av förslaget innebär.

9.3 Konsekvenser för företag

Det är kommuner, eller i vissa fall landsting, som enligt skollagen är huvudmän för vuxenutbildningen. Företag kan dock indirekt komma att påverkas i de fall kommuner väljer att upphandla utbildningar från externa utbildningsanordnare.

Det saknas för närvarande uppgifter om hur många företag som är verksamma inom den vuxenutbildning som regleras i skollagen och därmed även information om företagens storlek och juridiska form. Enligt GRUV-utredningen hade Skolinspektionen t.o.m. december 2012 beviljat betygsrätt för komvux för ca 30 företag, av vilka hälften hade tillstånd att bedriva verksamhet i mer än en kommun. Det kan vara en indikation, men man måste då komma ihåg att betygsrätt inte är ett krav för att bedriva komvux. Vidare är upphandling av privata utförare vanligare på gymnasial nivå jämfört med grundläggande nivå. Av Skolverkets officiella statistik över kursdeltagare i komvux framgår att totalt sett gick 42 procent av alla kursdeltagare hos en annan utbildningsanordnare än kommun eller landsting; 25 procent i komvux på grundläggande nivå och 44 procent i komvux på gymnasial nivå. Inom sfi gick 30 procent av deltagarna i utbildning hos en annan utbildningsanordnare än kommun, folkhögskola eller studieförbund.

Som en konsekvens av att sfi föreslås bli en del av komvux kan kommuner i vissa fall komma att upphandla kombinationer av sfi och andra komvux-kurser. Om en större andel av den totala vuxenutbildningen upphandlas i sådana kombinationer kan det bli svårare för små företag att konkurrera om de saknar de utvidgade

kompetenser som efterfrågas i sådana mer omfattande och komplexa upphandlingsunderlag.

Om förslagen kommer att medföra merarbete för utbildningsföretagen beror till stor del på hur kommunernas upphandlingsavtal ser ut i dag och hur de utformas framöver. Regeringen förutsätter att eventuella tillkommande kostnader för utbildningsföretagen till följd av förslagen hanteras av kommunerna inom ramen för upphandlingen samt att utbildningsanordnarna beaktar detta vid anbudsgivning. Förslagen förväntas inte medföra några administrativa kostnader för företagen.

9.4 Konsekvenser för eleverna

Förslaget att inordna sfi som en del av komvux bedöms medföra att elevernas genomströmning i komvux kan öka. Det bör också kunna öka möjligheterna till individualisering för den enskilde eleven när språkstudierna och övriga komvuxstudier ses som en helhet. Detta förväntas kunna leda till ett något minskat behov av studiestöd.

En sfi-elev som omfattas av etableringslagen kan få etableringsersättning vid deltagande i studiemedelsberättigande utbildning i komvux. Av den anledningen bedömer regeringen att det inte kommer uppstå några konsekvenser när det gäller den ekonomiska situationen för dessa elever jämfört med dagens situation.

Sfi-elever som försörjer sig själva och som får möjlighet att tidigare än i dag delta i studier på grundläggande respektive gymnasial nivå kan i en del fall komma att sakna grundläggande rätt till svenskt studiestöd eftersom de inte varit i landet tillräckligt länge.

Ett system med nationella delkurser kommer enligt regeringens bedömning att minska behovet av studiestöd för eleverna. Delkurserna tydliggör att eleverna bara ska läsa de delar som de har behov av vilket bidrar till kortare studietider.

9.5 Konsekvenser för jämställdhet och integration

Förslagen bedöms sammantaget ha en positiv effekt för integrationen. Förslagen ger förutsättningar för förkortad sammanlagd studietid för många elever inom vuxenutbildningen, i synnerhet för dem som i dag befinner sig länge inom utbildningen. Detta bedöms inte minst gynna nyanlända som ges bättre förutsättningar att integreras snabbare i det svenska samhället.

Förslagen bedöms även ha en positiv påverkan på jämställdheten då ökad flexibilitet förväntas underlätta för föräldrar att kombinera studier med föräldraskap, något som AKKA-utredningen i betänkandet Med rätt att delta – Nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare på arbetsmarknaden (SOU 2012:69) uppmärksammat har betydelse, framförallt för kvinnor.

En effektivare och mer individanpassad utbildning inom sfi och övriga delar av komvux kommer till stor del utlandsfödda till godo eftersom de utgör en stor andel av elevgruppen. Regeringens bedömning är att detta kan bidra till ett större deltagande i samhälls- och arbetslivet samt

effektivisera etableringsprocessen. Möjligheten att nå de integrationspolitiska målen främjas därmed av utredningens förslag.

9.6 Sveriges medlemskap i Europeiska unionen

Förslagen i denna lagrådsremiss bedöms inte få några konsekvenser i förhållande till EU:s regelverk.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

1 kap.

1 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om skolväsendet.

I *andra stycket* tas skolformen utbildning i svenska för invandrare bort ur uppställningen. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

12 §

I paragrafen anges vilka kapitel lagen är uppdelad i.

I paragrafen tas 22 kap. om utbildning i svenska för invandrare bort ur uppställningen. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

2 kap.

2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om det kommunala huvudmannaskapet inom skolväsendet.

I *första stycket* tas utbildning i svenska för invandrare bort. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

26 §

I paragrafen regleras möjligheten för en huvudman att anordna elevhälsa för vuxna.

Paragrafen ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare tas bort. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte

längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

3 kap.

5 §

Paragrafen reglerar undantag från skyldigheten att informera om barnets och elevens utveckling.

Paragrafen ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare tas bort. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

6 §

I paragrafen görs undantag från bestämmelserna om särskilt stöd.

Paragrafen ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare tas bort. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

13 §

I paragrafen regleras i vilka skolformer som betyg ska ges.

Första stycket ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare tas bort. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

4 kap.

16 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om lokala styrelser.

Paragrafen ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare tas bort. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

5 kap.

5 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om ordningsregler.

Tredje stycket ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare tas bort. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

17 §

Paragrafen reglerar avstängning i de frivilliga skolformerna.

Första stycket ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare tas bort. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

19 §

I paragrafen finns bestämmelser om avstängning från viss utbildning med praktiska inslag.

Första stycket ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare tas bort. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

22 §

Paragrafen reglerar rektors och lärares rätt att omhänderta föremål.

Tredje stycket ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare tas bort. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

20 kap.

1 §

I paragrafen anges vilka bestämmelser som finns i kapitlet.

Paragrafen ändras på så sätt att bestämmelser om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare läggs till i uppställningen. De bestämmelser om utbildning i svenska för invandrare som förs in i detta kapitel ersätter bestämmelser i det upphävda 22 kap. Till följd av detta ändras numreringen av efterföljande paragrafer. Ändringarna är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

2 §

Paragrafen innehåller övergripande mål för den kommunala vuxenutbildningen.

I *tredje stycket* anges vilka som ska prioriteras när resurserna är begränsade, nämligen de som har fått minst utbildning (prop. 2009/10:165 s. 839). Ändringen innebär att de som fått minst utbildning endast ska prioriteras när det gäller kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå. När det gäller kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och i svenska för invandrare har en person rätt att delta i sådan utbildning under de förutsättningar som anges i skollagen. Någon prioritering ska inte göras när utbildning erbjuds en person som har rätt att delta i sådan utbildning inom den kommunala vuxenutbildningen.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.2.

3 §

Paragrafen reglerar innehållet i kommunal vuxenutbildning.

Ändringen i *andra stycket* innebär att kommunal vuxenutbildning förutom på grundläggande och gymnasial nivå även ska tillhandahållas i form av svenska för invandrare. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

4 §

Paragrafen reglerar syftet med kommunal vuxenutbildning.

I tredje stycket anges syftet med utbildning i svenska för invandrare. Stycket motsvarar, med en redaktionell ändring, nuvarande 22 kap. 3 §. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning. Någon ändring i sak är inte avsedd.

7 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om avgifter för utbildning.

I *andra stycket* preciseras att bestämmelsen i det stycket gäller inom utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå. Det innebär ingen ändring i sak.

Tredje stycket innebär att elever inom utbildning i svenska för invandrare utan kostnad ska ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att elever ska hålla sig med enstaka egna lärverktyg. Det nya stycket motsvarar nuvarande 22 kap. 5 § andra stycket.

Ändringarna är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

8 §

I paragrafen finns bestämmelser om individuella studieplaner.

Första stycket ändras så att skyldigheten att ansvara för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev läggs på hemkommunen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.2.

9 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätten att fullfölja utbildningen.

Tredje stycket ändras så att rätten omfattar även den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört antingen på grund av att huvudmannen har ansett att eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredställande framsteg eller på grund av att eleven frivilligt har avbrutit sin utbildning i svenska för invandrare. Även dessa elever ska på nytt beredas sådan utbildning om det finns särskilda skäl för det. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Motsvarande bestämmelser om rätten att fullfölja utbildningen finns i nuvarande 22 kap. 16 och 17 §§ skollagen.

10 a §

Paragrafen är ny och reglerar hemkommunens skyldighet att se till att den som avser att påbörja en utbildning på grundläggande nivå erbjuds studie- och yrkesvägledning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.1.

24 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om omfattningen av kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare.

Första stycket motsvarar nuvarande 22 kap. 6 §.

I *andra stycket*, som är nytt, åläggs huvudmannen en skyldighet att verka för att undervisningen erbjuds på tider som är anpassade efter elevens behov. Därutöver finns i 25 § bestämmelser om huvudmannens skyldighet att verka för att elevens utbildning i sfi kan kombineras med andra aktiviteter.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.4.

25 §

I paragrafen finns bestämmelser om samverkan med arbetslivet. Paragrafen motsvarar nuvarande 22 kap. 7 §, med det tillägget att huvudmannen ska verka för att utbildning i svenska för invandrare kan bedrivas under tid för vilken eleven får ersättning enligt socialförsäkringsbalken även på grund av föräldraledighet och inte endast på grund av sjukdom eller skada.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.4.

26 §

Paragrafen reglerar att utbildningen ska kunna kombineras med förvärvsarbete. Paragrafen motsvarar nuvarande 22 kap. 8 §.

27 §

Paragrafen reglerar huvudmannens ansvar för samråd. Paragrafen motsvarar, med en viss språklig ändring, nuvarande 22 kap. 9 §. Ingen ändring är avsedd i sak.

28 §

Paragrafen reglerar kommunens ansvar för att erbjuda utbildning i svenska för invandrare. Paragrafen motsvarar nuvarande 22 kap. 11 § första stycket.

29 §

I paragrafen finns bestämmelser om kommunens ansvar för att aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildning i svenska för invandrare och för att motivera dem att delta i utbildningen. Paragrafen motsvarar nuvarande 22 kap. 11 § andra och tredje styckena och 12 §.

30 §

Paragrafen är ny. I paragrafen anges att hemkommunen är skyldig att se till att den som avser att påbörja en utbildning i svenska för invandrare erbjuds studie- och yrkesvägledning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.1.

31 §

Paragrafen reglerar vem som har rätt att delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. Paragrafen motsvarar nuvarande 22 kap. 13 §.

32 §

I paragrafen finns bestämmelser om undantag från rätten att delta i utbildning i svenska för invandrare. Paragrafen motsvarar nuvarande 22 kap. 14 §.

33 §

I paragrafen anges att huvudmannen beslutar om en person ska tas emot till utbildning i svenska för invandrare. Paragrafen motsvarar nuvarande 22 kap. 15 §.

21 kap.

8 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om individuella studieplaner.

Första stycket ändras så att skyldigheten att ansvara för att det upprättats en individuell studieplan för varje elev läggs på hemkommunen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.2.

10 a §

Paragrafen är ny och reglerar hemkommunens skyldighet att se till att den som avser att påbörja en särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå erbjuds studie- och yrkesvägledning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.1.

23 kap.

2 §

I paragrafen anges inom vilka utbildningsområden som uppgifter får överlämnas på entreprenad.

Ändringen innebär att skolformen utbildning i svenska för invandrare tas bort. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

6 §

Paragrafen reglerar överlämnande av vissa uppgifter som innefattar myndighetsutövning.

Andra stycket ändras på så sätt att andra meningen tas bort. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen

kommunal vuxenutbildning. Kommunen har redan enligt första meningen i stycket möjlighet att överlämna den myndighetsutövning som hör till rektors uppgifter när det gäller kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

8 §

I paragrafen regleras samverkan med kommuner och landsting.

Första stycket ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare tas bort. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

I *andra stycket* preciseras det att bestämmelsen, liksom tidigare, avser uppgifter inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå. Detta medför ingen ändring i sak.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

24 kap.

1 §

I paragrafen anges vilka bestämmelser som finns i kapitlet.

Paragrafen ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare i uppställningen ersätts med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

10 §

Paragrafen reglerar utbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt.

Ändringen innebär att skolformen utbildning i svenska för invandrare tas bort. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

11 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätten att delta i en folkhögskolas utbildning som motsvarar utbildning i svenska för invandrare.

Ändringarna innebär att utbildning i svenska för invandrare ersätts med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och en folkhögskolas motsvarande utbildning. Ändringarna är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

12 §

I paragrafen anges vilka bestämmelser om utbildning i svenska för invandrare som gäller en folkhögskolas motsvarande utbildning.

Ändringarna i *första stycket* är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan

i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

13 §

Paragrafen reglerar till vem anmälan om att delta i en folkhögskolas utbildning ska lämnas.

Paragrafen ändras genom att utbildning i svenska för invandrare ersätts med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

14 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för att en elev ska förklaras vara behörig att delta i utbildning i folkhögskola som motsvarar utbildning i svenska för invandrare.

Paragrafen ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare ersätts med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

28 kap.

12 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av beslut av en kommun eller ett landsting hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Ändringarna är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning. Eftersom beslut av en kommun om mottagande ska regleras i 20 kap. 33 § i stället för i nuvarande 22 kap. 15 § innebär ändringen i *första stycket tionde punkten* att en hänvisning görs till den förstnämnda paragrafen och att hänvisningen till 22 kap. 15 § tas bort.

Ändringen i *första stycket tionde punkten* innebär att hänvisningen till nuvarande 22 kap. 16 § andra stycket tas bort. Beslut av en kommun om att utbildning i svenska för invandrare ska upphöra kommer i stället, liksom beslut som avser annan kommunal vuxenutbildning, att regleras i 20 kap. 9 § andra stycket.

Ändringen i *första stycket elfte punkten* innebär att hänvisningen till nuvarande 22 kap. 17 § tas bort. Beslut av en kommun att på nytt bereda utbildning i svenska för invandrare kommer i stället att regleras i 20 kap. 9 § tredje stycket.

Ändringarna innebär inte någon ändring i sak.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2015 men ska tillämpas från och med den 1 januari 2016.

Äldre bestämmelser ska gälla till utgången av 2015. Därefter ska de nya bestämmelserna tillämpas för alla berörda elever. Pågående kurser i svenska för invandrare övergår till kurser inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. De elever som mottagits till utbildning i svenska för invandrare enligt de gamla bestämmelserna ska anses mottagna till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt de nya bestämmelserna.

10.2 Förslaget till lag om ändring i semesterlagen (1977:480)

17 b §

Paragrafen innehåller bestämmelser om när frånvaro från arbetet är semesterlönegrundande.

Första stycket femte punkten ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare ersätts med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare

1 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätt till ledighet från anställning för utbildning i svenska för invandrare.

I *första stycket* ersätts utbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 22 eller 24 kap. skollagen (2010:800) med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen.

Ändringarna är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätt till ledighet från arbete för att delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare efter överenskommelse vid samråd.

Paragrafen ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 22 eller 24 kap. skollagen ersätts med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen. Vidare ändras hänvisningen till 22 kap.

9 § skollagen till nya 20 kap. 27 §. Ändringarna innebär inte någon ändring i sak utan är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.2.

10.4 Förslaget till lag om ändring i arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262)

6 §

I paragrafen anges vilka lagar som inte gäller när den arbetsrättsliga beredskapslagen ska tillämpas.

Paragrafen ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare ersätts med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

10.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

7 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om etableringsplanens utformning, omfattning och innehåll.

Andra stycket första punkten ändras på så sätt att utbildning i svenska för invandrare ersätts med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. Ändringen är en följd av att utbildning i svenska för invandrare inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

Sammanfattning av betänkandet Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå - en översyn för ökad individanpassning och effektivitet (SOU 2013:20)

GRUV-utredningens uppdrag

Utredningens uppdrag (dir. 2011:92 och 2012:117) är främst att se över den kommunala vuxenutbildningen på grundläggande nivå, i syfte att öka anpassningen av utbildningen efter individers behov och förutsättningar. Utredningen ska bl.a. underlätta för de studerande att kombinera sina studier med annan utbildning eller arbete. Utredningen ska också undersöka hur väl utbildningen anpassas till olika målgrupper, framför allt studerande med funktionsnedsättning och romer. Därutöver ska utredningen analysera den höga andelen högutbildade som studerar på grundläggande nivå och studera kommunernas organisation och styrning av utbildningen.

En annan del av uppdraget avser studie- och yrkesvägledning, individuella studieplaner och validering. Utredningen ska analysera och vid behov föreslå åtgärder för att förbättra dessa insatser inom hela vuxenutbildningen, men främst inom komvux.

Utredningen ska också kartlägga den ekonomiska situationen för studerande i hela komvux och se över studiemedelssystemet när det gäller studerande på grundläggande nivå. De förändringar som föreslås på studiestödsområdet ska förbättra förutsättningarna för studerande att fullfölja studierna, samt förbättra möjligheterna för låntagare att betala tillbaka sina studieskulder. Därutöver ska utredningen lämna förslag på hur ett aktivitetskrav inom komvux kan utformas.

Komvux på grundläggande nivå

Komvux på grundläggande nivå är en liten men betydelsefull del av vuxenutbildningen. Totalt studerade 33 000 elever inom komvux på grundläggande nivå under 2011. Utbildningen är en rättighet för vuxna som saknar kunskaper motsvarande grundskolan och som har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Utbildningen syftar till att ge sådana kunskaper som behövs för att delta i samhälls- och arbetslivet samt att möjliggöra fortsatta studier. Utgångspunkten ska vara den enskildes behov och förutsättningar.

De studerande inom komvux på grundläggande nivå är en heterogen grupp. Nio av tio studerande är födda utomlands. En tredjedel har tidigare studerat på eftergymnasial nivå medan andra är analfabeter eller har en mycket kort tidigare utbildning. Majoriteten av de studerande är kvinnor och hälften är äldre än 32 år. De studerande läser framför allt kurser i svenska som andraspråk, engelska och matematik. De flesta som studerar på grundläggande nivå fortsätter sina studier på gymnasial nivå.

Ett problem med komvuxstudier på grundläggande nivå är att 24 procent av kursdeltagarna avbryter sin kurs och att 42 procent av de studerande under ett år avbryter någon kurs.

Brister i dagens system

Bristande individanpassning och flexibilitet

Trots att styrdokumentet ställer höga krav på individanpassning visar utredningens kartläggning att det finns stora skillnader mellan kommuner i hur väl komvux på grundläggande nivå utgår ifrån individers behov. Möjligheterna att studera på flexibla tider och under flexibla former är i många fall begränsade. Exempelvis är det endast en tredjedel av kommunerna som erbjuder kvällskurser och i fyra av tio kommuner är det inte möjligt att läsa svenska som andraspråk på heltid. Utredningen kan även konstatera att individuella studieplaner visserligen upprättas för de allra flesta studerande men att planerna många gånger inte används aktivt. Även möjligheten att kombinera studier mellan olika skolformer är ofta begränsad. Andra områden där utredningen ser brister är uppföljning och utvärdering av verksamheten. Många kommuner arbetar inte heller aktivt med att söka upp personer som har rätt till utbildning. Validering av de studerandes tidigare kunskaper kan också många gånger användas mer systematiskt än vad som sker i dag.

En kärv ekonomisk situation

Utredningens kartläggning visar att studerande på grundläggande nivå i komvux har låga inkomster, både jämfört med studerande på gymnasial nivå och jämfört med genomsnittet i riket. För heltidsstuderande på grundläggande nivå var den disponibla inkomsten i genomsnitt 102 000 kronor under 2010. På den gymnasiala nivån var motsvarande belopp 128 500 kronor. För många, framför allt på den grundläggande nivån, utgjorde olika former av bidrag en väsentlig del av försörjningen då mer än hälften saknade inkomst från arbete under året. Studerande på grundläggande nivå lever dessutom ofta i familjer med svag ekonomi, vilket gör det svårare att få ekonomiskt stöd från familjen under studietiden.

Många får problem med att betala tillbaka sina studielån

Hälften av de som studerar på grundläggande nivå inom komvux har studiemedel från Centrala studiestödsnämnden (CSN) och drygt en tredjedel av dem med studiemedel tar studielån. Även om andelen som lånar är begränsad får många problem med att betala tillbaka sina lån. Återbetalningsproblemen är störst för dem som inte fortsätter studierna efter den grundläggande nivån. Av dem som enbart studerar på grundläggande nivå är det mer än hälften som någon gång får ett krav på betalning överlämnat till Kronofogdemyndigheten. Nya siffror som utredningen har tagit fram visar dessutom att betalningsproblemen ofta är långvariga, trots att studieskulderna är relativt små. Den främsta förklaringen är mycket låga inkomster efter avslutad utbildning. Många låntagare ansöker inte heller om nedsättning av det belopp som ska betalas, trots att sådan nedsättning kan medges för den som har låg inkomst.

Ett annat problem som utredningen har uppmärksammat är att antalet veckor med studiemedel inte räcker till för vissa studerande på

grundläggande nivå inom komvux. Bedömningen av hur många studiemedelsveckor en person har rätt till utgår i dag enbart från längden på den tidigare utbildningen, även om utbildningsbehovet påverkas av fler faktorer. Ett otillräckligt antal veckor kan ibland få till följd att studerande inte kan fullfölja sina studier.

Utredningens förslag och bedömningar

Utredningens förslag syftar till att öka individanpassningen och effektiviteten inom komvux på grundläggande nivå. Då utredningen bedömer att det nuvarande regelverket i huvudsak är tillräckligt och att det möjliggör en flexibel utbildning, är det framför allt andra åtgärder än förändringar i styrdokumentet som utredningen ser behov av. För detta krävs ett höjt politiskt intresse för utbildningen både nationellt och lokalt.

Många grupper gynnas av ökad individanpassning

En övergripande slutsats är att många målgrupper gynnas av en ökad individanpassning inom komvux på grundläggande nivå. Det gäller inte minst för studerande med funktionsnedsättning och för romer som inte har fullföljt grundskolan. Utredningen föreslår därför inga särlösningar riktade till vissa studerandegrupper utan lämnar förslag för att öka individanpassningen generellt.

Även utlandsfödda studerande med högskoleutbildning från sitt tidigare hemland gynnas enligt utredningens bedömning av en ökad individanpassning. Utredningens analys visar att problemet med att högutbildade studerar på grundläggande nivå delvis överdrivs och att det många gånger finns rimliga skäl för denna målgrupp att studera på grundläggande nivå, framför allt i ämnet svenska som andraspråk. De senaste åren har det skett en renodling av de högutbildades studier på grundläggande nivå, där det i något högre grad än tidigare är fokus på det svenska språket. Detta anser utredningen är positivt.

Kommunerna behöver vidta åtgärder

Enligt utredningen är det framför allt kommunerna som behöver vidta åtgärder för att utbildningen på grundläggande nivå inom komvux ska förbättras. Utredningen ser att de skillnader som finns i kvalitet och flexibilitet till största delen beror på kommunernas prioriteringar, arbetssätt och tillämpning.

Utredningen bedömer att kommunerna i de flesta fall kan utveckla verksamheten inom ramen för dagens regelverk. Kommunerna kan i högre grad använda sig av de verktyg som finns, bl.a. individuella studieplaner, validering, öppna studiemiljöer och inledande nivå bedömningar. Utredningen ser också behov av ett intensifierat arbete med systematisk uppföljning och en ökad samverkan med andra kommuner och även andra aktörer, däribland Arbetsförmedlingen. Kommunerna bör även i högre grad anpassa utformningen av kurser efter de studerandes behov, t.ex. genom att erbjuda svenska som andraspråk som heltidsstudier.

Utredningen lämnar vissa förslag i syfte att förtydliga kommunens ansvar. Utredningen föreslår att hemkommunen blir skyldig att se till att den som avser att påbörja studier inom komvux och särvox på grundläggande nivå samt inom sfi, erbjuder studie- och yrkesvägledning. Utredningens bedömning är att vägledning är en nyckelfråga för en individanpassad och effektiv utbildning. Utredningen föreslår också att ansvaret för att upprätta en individuell studieplan för varje elev åläggs hemkommunen, och inte som enligt dagens regelverk rektorn. Det understryker att studieplanen bör ge en sammanhållen bild av den enskildes studier.

Studiehandledning på modersmålet används sällan och för att lyfta fram den möjligheten föreslår utredningen att en bestämmelse införs i skollagen om att en elev får ges sådan handledning.

Ökat stöd till kommunerna

Även om komvux är ett kommunalt ansvar behöver kommunerna stöd för att öka kvaliteten i verksamheten. Utredningen föreslår därför ett flertal åtgärder som på olika sätt kan bidra till ökad individanpassning och bättre måloppfyllelse.

Utredningen föreslår att det införs nationella delkurser i de mer omfattande kurserna på grundläggande nivå, i syfte att underlätta en effektiv utbildning där de studerande bara läser de delkurser som de har behov av. Statens skolverk ges i uppdrag att ta fram sådana delkurser.

Skolverket ges även i uppdrag att ta fram:

- Ett stödmaterial för att stödja en likvärdig bedömning och betygssättning inom komvux på grundläggande nivå.
- Ett informationsmaterial om hur orienteringskurser kan användas för att individanpassa utbildningen.
- Ett kommentarmaterial om stöd inom vuxenutbildningen, för att klargöra elevernas rättigheter och kommunernas skyldigheter.
- Goda exempel på hur den individuella studieplanen kan användas för att effektivisera utbildningen.

Statens skolinspektion ges i uppdrag att genomföra systematisk tillsyn på både huvudmannanivå och enhetsnivå inom vuxenutbildningen, i stället för enbart på huvudmannanivå.

Specialpedagogiska skolmyndigheten ges i uppdrag att återrapportera vilka åtgärder man har vidtagit för att öka kännedomen om det stöd som myndigheten kan erbjuda utbildningsanordnare när det gäller studerande med funktionsnedsättning.

Ökad kunskap på nationell nivå

Nationellt behövs ökad kunskap om komvux på grundläggande nivå. Uppföljning är viktig bl.a. för att se hur väl målen för utbildningen uppfylls. Utredningen föreslår att Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering ges i uppdrag att utvärdera effekterna av komvux på grundläggande nivå. Utredningen föreslår även att Skolverket ska vidta åtgärder för att förbättra statistiken om komvux. Framför allt anser utredningen det prioriterat att Skolverket publicerar statistik om betyg på grundläggande nivå inom komvux, något som i dag saknas helt.

Förbättrade studieekonomiska förutsättningar

Utredningen föreslår flera förändringar i syfte att förbättra den studieekonomiska situationen för studerande på grundläggande nivå inom komvux, för att därigenom öka fullföljandet och minska problemen med återbetalning av studielån. Förslagen avser även studerande som läser på grundskolenivå vid folkhögskolor.

En övergripande ambition är att göra studiemedelssystemet mer flexibelt för att bättre tillmötesgå behovet av individuella lösningar. Utredningen har övervägt olika möjligheter att införa nya ekonomiska drivkrafter för att öka genomströmningen men avstår från att lämna sådana förslag, bl.a. med anledning av att de bedöms få begränsad betydelse.

Höjd bidragsandel för studier på grundskolenivå

Utredningen föreslår en enhetlig bidragsdel för alla studerande på grundskolenivå, där bidragsandelen utgör 73,0 procent av det totala studiemedelsbeloppet. Det innebär att ungefär hälften av dem som studerar på grundskolenivå får en högre bidragsandel än i dag. Det är enligt utredningen önskvärt att ha en så stor andel bidragsfinansiering och en så liten andel lånefinansiering som möjligt vid studier på grundskolenivå. Förslaget innebär att dagens system med ett högre och ett generellt bidrag avskaffas.

Förslaget finansieras genom en enhetlig bidragsnivå även för studerande på gymnasial nivå. Där ska bidraget utgöra 50,3 procent av totalbeloppet fr.o.m. det kalenderår de studerande fyller 25 år. Studerande som i dag har det högre bidraget på gymnasial nivå får därmed en lägre bidragsandel, även om det totala studiemedelsbeloppet är oförändrat. Studerande på gymnasial nivå äldre än 24 år som har generellt bidrag får dock högre bidrag än i dag.

Fler veckor med studiemedel och en mer flexibel bedömning

Antalet veckor med studiemedel på grundskolenivå bör utökas för att svara mot de behov som finns. Utredningen föreslår att studerande på grundskolenivå ska kunna tilldelas 50, 80 eller 120 veckor, beroende på utbildningsbehovet. Det är en ökning jämfört med dagens nivåer på 40, 80 respektive 100 veckor.

Utredningen föreslår också att antalet studiemedelsveckor som en person har rätt till ska fastställas utifrån en bedömning av hans eller hennes utbildningsmål, förkunskaper och stödbehov. Enligt utredningens förslag ska alla studerande ges rätt till studiemedel i minst 50 veckor för studier på grundskolenivå. Studerande som har ett större utbildningsbehov än vad som rymts inom 50 veckor ges studiemedel i 80 veckor. Därutöver ska ytterligare 40 veckor kunna lämnas till den som är i behov av färdighetsträning eller har särskilda stödbehov.

Den sökandes hemkommun eller den folkhögskola som den sökande studerar vid ska bedöma behovet av utbildning på grundskolenivå och vid behov yttra sig över detta. Kommunernas och folkhögskolornas bedömning ska vara vägledande för CSN:s prövning av rätten till studiemedel. Bland annat för att underlätta detta arbete föreslår

utredningen att kommuner och folkhögskolor ges direktåtkomst till uppgifter från CSN:s datasystem om antalet studiemedelsveckor.

En ny deltidnivå införs

Utredningen föreslår en ny deltidnivå motsvarande 25 procent av heltid vid studier på grundskolenivå. Det ökar möjligheten för eleven att studera i en lägre studietakt och samtidigt få studiemedel, vilket kan gynna flexibiliteten och underlätta för den som på grund av funktionsnedsättning bara kan studera i liten omfattning.

Bättre studieekonomisk information

Många studerande har bristande kunskaper om de ekonomiska förutsättningarna för sina studier och om vilka regler som gäller vid återbetalning av studielån. För att förbättra den studieekonomiska vägledningen i kommunerna föreslår utredningen att CSN ges i uppdrag att i samverkan med Skolverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen utveckla vägledningen vad avser olika typer av ersättningar. Samråd ska även ske med Sveriges kommuner och landsting. CSN ges också i uppdrag att i samråd med Kronofogdemyndigheten förbättra informationen till de studerande som tar lån för studier på grundskolenivå och att vidta åtgärder för att bättre informera låntagare om möjligheten att ansöka om nedsättning av sina årsavgifter.

Ett nytt aktivitetskrav kan införas men är problematiskt

Utifrån uppdraget i direktivet lämnar utredningen förslag på hur ett nytt aktivitetskrav inom komvux kan utformas. Förslaget innebär att en studerande som inte studerar aktivt kan anses vara inaktiv, vilket i sin tur kopplas till rätten att få studiemedel. Utredningen bedömer dock att nackdelarna med förslaget överväger fördelarna och förordar i stället informationsinsatser om de möjligheter som redan i dag finns att rapportera till CSN att studerande med studiemedel inte bedriver studier.

Fortsatt utveckling av vuxenutbildningen

Utredningen pekar avslutningsvis på några områden som utredningen anser att regeringen bör uppmärksamma för att vuxenutbildningen ska utvecklas ytterligare. Utredningen förordar bl.a. en samlad vuxenutbildning med kurser på olika nivåer, i stället för dagens separata skolformer. Utredningen ser också behov av en nationell databas för vuxenutbildningen och föreslår därför att Skolverket ges i uppdrag att genomföra en förstudie av en sådan databas.

Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 20 kap. 6, 8 och 30 §§, 21 kap. 8 §, 22 kap. 10 § och 28 kap. 16 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas fyra nya paragrafer 20 kap. 6 a och 10 a §§, 21 kap. 10 a § samt 22 kap. 12 a § av följande lydelse, samt närmast före 20 kap. 6 a och 10 a §§, 21 kap. 10 a § och 22 kap. 12 a § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap.

6 §¹

För varje kurs ska det finnas en kursplan när det gäller utbildning på grundläggande nivå. För varje ämne ska det finnas en ämnesplan när det gäller utbildning på gymnasial nivå.

För varje kurs *och nationellt fastställd delkurs* ska det finnas en kursplan när det gäller utbildning på grundläggande nivå. För varje ämne ska det finnas en ämnesplan när det gäller utbildning på gymnasial nivå.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kursplaner, ämnesplaner och gymnasiepoäng. Sådana föreskrifter får innebära att kursplaner eller ämnesplaner inte ska finnas eller att gymnasiepoäng inte ska beräknas för vissa kurser.

Studieaktivitet

6 a §

Eleven ska delta aktivt i undervisningen. En elev som inte deltar aktivt i undervisning är att anse som inaktiv. Rektor beslutar om en elev är att anse som inaktiv.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om studieaktivitet.

8 §

För varje elev ska det finnas en individuell studieplan. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planer-

¹ Senaste lydelse 2012:109.

ad omfattning av studierna.

Studie- och yrkesvägledning

10 a §

Hemkommunen är skyldig att se till att den som avser att påbörja utbildning på grundläggande nivå erbjuds studie- och yrkesvägledning

30 §²

Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från kommunal vuxenutbildning ska ha möjlighet att genomgå provning i alla kurser som det sätts betyg på och i gymnasiearbete. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg på kursen eller gymnasiearbetet. Den som är elev i gymnasieskolan får dock inte genomgå provning i en kurs eller ett gymnasiearbete, om eleven har fått minst betyget E på kursen eller gymnasiearbetet.

Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från kommunal vuxenutbildning ska ha möjlighet att genomgå provning i alla kurser och nationellt fastställda delkurser som det sätts betyg på och i gymnasiearbete. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg på kursen eller gymnasiearbetet. Den som är elev i gymnasieskolan får dock inte genomgå provning i en kurs eller ett gymnasiearbete, om eleven har fått minst betyget E på kursen eller gymnasiearbetet.

21 kap.

8 §

För varje elev ska det finnas en individuell studieplan. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

Studie- och yrkesvägledning

10 a §

Hemkommunen är skyldig att se till att den som avser att påbörja utbildning på grundläggande nivå

² Senaste lydelse 2012:109.

22 kap.

10 §

För varje elev ska det finnas en individuell studieplan. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

Studie- och yrkesvägledning

12 a §

Hemkommunen är skyldig att se till att den som avser att påbörja utbildning inom utbildning i svenska för invandrare erbjuds studie- och yrkesvägledning

28 kap.

16 §

Beslut av en rektor får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 §,
2. särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt enligt 3 kap. 11 §, *eller*
3. anpassad studiegång enligt 3 kap. 12§.

Vid prövning av ett överklagande enligt första stycket 1 ska nämnden antingen fastställa eller upphäva det överklagade beslutet. Om det överklagade beslutet upphävs ska ärendet, om det behövs, visas åter till rektorn för ny prövning.

Beslut av en rektor får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 §,
2. särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt enligt 3 kap. 11 §,
3. anpassad studiegång enligt 3 kap. 12§, *eller*
4. *inaktivitet enligt 20 kap. 6 a §.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1999:1395)

dels att 3 kap. 13 § ska upphöra att gälla,

dels att 3 kap. 5, 8, 11, 12 och 17 §§ och 4 kap. 22 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 3 kap. 12 a §, samt närmast före 3 kap. 12 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §³

Studiemedel får lämnas för varje vecka då den studerande bedriver studier på minst halvtid. Studierna måste dock pågå under en sammanhängande tid om minst tre veckor.

För studier på grundskolenivå får studiemedel enligt första stycket även lämnas då den studerande bedriver studier på minst 25 procent av heltid.

Studiemedel får lämnas bara för sådan del av studietid som omfattas av den kursplan eller motsvarande som gäller för utbildningen.

Bestämmelser om studiemedel under sjukdom och ledighet finns i 24 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *meddelar föreskrifter* om att studiemedel får lämnas för annan tid än då den studerande bedriver studier.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *får meddela närmare föreskrifter om första stycket och* om att studiemedel får lämnas för annan tid än då den studerande bedriver studier.

8 §⁴

För studier i sådan utbildning som avses i 2 § första stycket får studiemedel lämnas vid studier på heltid under sammanlagt högst 240 veckor.

För studier i sådan utbildning som avses i 2 § andra stycket och som inte är grundskoleutbildning får studiemedel lämnas vid studier på heltid under sammanlagt högst 120 veckor. Till en studerande som redan har en treårig gymnasieutbildning eller motsvarande svensk eller utländsk utbildning får dock studiemedel lämnas under högst 80 veckor.

För studier på grundskolenivå får studiemedel lämnas vid studier på heltid under sammanlagt högst *80 veckor till studerande som helt*

För studier på grundskolenivå får studiemedel lämnas vid studier på heltid under sammanlagt högst *50 veckor. Till studerande som har*

³ Senaste lydelse 2011:859.

⁴ Senaste lydelse 2005:613.

saknar grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning. Till studerande som behöver färdighetsträning i läsning, skrivning och räkning får studiemedel lämnas under ytterligare högst 20 veckor. Till studerande som redan har grundskoleutbildning eller motsvarande svensk eller utländsk utbildning får studiemedel lämnas för sådana studier under sammanlagt högst 40 veckor.

större utbildningsbehov på grundskolenivå får studiemedel lämnas i högst 80 veckor. Till studerande som behöver färdighetsträning i läsning och skrivning och räkning eller har särskilda stödbehov får studiemedel lämnas under ytterligare högst 40 veckor.

För studerande på grundskolenivå inom kommunal vuxenutbildning ska den sökandes hemkommun vid behov yttra sig över utbildningsbehovet enligt tredje stycket. För studerande på grundskolenivå vid en folkhögskola ska den folkhögskola vid vilken den sökande studerar eller avser att studera vid behov yttra sig över utbildningsbehovet.

Från och med det år då den studerande fyller 40 år får studiemedel lämnas under längre tid än som anges i första–tredje stycket, om det finns särskilda skäl. Studiemedel får i dessa fall lämnas i ytterligare högst 40 veckor.

Studiemedel får lämnas under längre tid än som anges i första–fjärde stycket, om det finns synnerliga skäl.

Studiemedel får lämnas under längre tid än som anges i första–femte stycket, om det finns synnerliga skäl.

Regeringen eller den myndighet regeringen föreskriver får meddela föreskrifter om bedömningen av utbildningsbehovet enligt tredje stycket och om hanteringen av yttranden enligt fjärde stycket.

11 §⁵

Studiemedel får lämnas med ett belopp som för varje vecka då den studerande har rätt till studiemedel utgör

1. 5,07 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

2. 3,80 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 pro-

Studiemedel får lämnas med ett belopp som för varje vecka då den studerande har rätt till studiemedel utgör 5,07 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid.

För studier på mindre än heltid gäller 12 a §.

⁵ Senaste lydelse 2010:2018.

cent av heltid, och

3. 2,54 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

Första stycket gäller bara om något annat inte följer av 14, 15, 16, 17, 18 eller 20 §.

12 §

Om inte något annat följer av 13 § får studiebidrag lämnas med ett belopp som för varje vecka som den studerande har rätt till studiemedel utgör

1. 1,59 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

2. 1,19 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

3. 0,79 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid

Studiebidrag vid heltidsstudier får lämnas med ett belopp som för varje vecka som den studerande har rätt till studie-medel utgör

1. 1,59 procent av prisbasbeloppet till en studerande i en utbildning som avses i 2 § första stycket,

2. 1,59 procent av prisbasbeloppet till en studerande i en utbildning som avses i 2 § andra stycket som inte är grundskoleutbildning, till och med det kalenderår han eller hon fyller 24 år,

3. 2,55 procent av prisbasbeloppet till en studerande i en utbildning som avses i 2 § andra stycket som inte är grundskoleutbildning, från och med det kalenderår han eller hon fyller 25 år, och

4. 3,70 procent av prisbasbeloppet till en studerande i en utbildning som avses i 2 § andra stycket som är på grundskolenivå.

Regeringen får meddela föreskrifter om att bidrag får lämnas med de andelar av prisbasbeloppet som framgår av första stycket punkterna 3 och 4 även för annan utbildning och för andra studerande än som där avses, om det finns särskilda skäl.

För studier på mindre än heltid gäller 12 a §.

Studiemedlens och studiebidragets storlek vid deltidsstudier

12 a §

För studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid lämnas studiemedel med 75 procent av de belopp för heltid som anges i 11–12 §§.

För studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid lämnas studie-medel med 50 procent av de belopp för heltid som anges i 11-12 §§.

För studier på minst 25 procent men mindre än 50 procent av heltid lämnas studiemedel med 25 procent av de belopp för heltid som anges i 11–12 §§.

17 §⁶

Vid studier om 20 veckor under ett kalenderhalvår ska fribeloppet svara mot

1. 160 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,
2. 200 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och
3. 240 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

4. 280 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 25 procent men mindre än 50 procent av heltid.

I andra fall än som avses i första stycket, ska fribeloppets andel av prisbasbeloppet ökas eller minskas för varje vecka som studietiden är kortare eller längre än 20 veckor med

1. 8 procentenheter vid studier på heltid,
2. 6 procentenheter vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och
3. 4 procentenheter vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

4. 2 procentenheter vid studier på minst 25 procent men mindre än 50 procent av heltid.

⁶ Senaste lydelse 2009:1535.

4 kap.

22 §⁷

Studielån som har lämnats för studier i sådan utbildning som avses i 3 kap. 2 § andra stycket för att den studerande skall få grundläggande eller särskild behörighet för högskoleutbildning på annan nivå än forskarnivå kan skrivas av till viss del, om låntagaren senare har beviljats studielån för studier i sådan utbildning som avses i 3 kap. 2 § första stycket. I sådant fall får en sjättedel av det lånade beloppet jämte ränta som avser det första lånet skrivas av för varje 60 högskolepoäng som kan ingå i en högskoleexamen och som låntagaren har genomfört med godkänt resultat. Den sammanlagda avskrivningen får dock omfatta högst hälften av det först lånade beloppet jämte ränta.

Avskrivning enligt första stycket får inte ske av lån som har lämnats under tid då det *högre bidraget* enligt 3 kap. 13 § lämnats.

Regeringen får föreskriva att avskrivning enligt första stycket får ske även efter godkänt resultat i annan eftergymnasial utbildning än högskoleutbildning.

Studielån som har lämnats för studier i sådan utbildning som avses i 3 kap. 2 § andra stycket för att den studerande ska få grundläggande eller särskild behörighet för högskoleutbildning på annan nivå än forskarnivå kan skrivas av till viss del, om låntagaren senare har beviljats studielån för studier i sådan utbildning som avses i 3 kap. 2 § första stycket. I sådant fall får en sjättedel av det lånade beloppet jämte ränta som avser det första lånet skrivas av för varje 60 högskolepoäng som kan ingå i en högskoleexamen och som låntagaren har genomfört med godkänt resultat. Den sammanlagda avskrivningen får dock omfatta högst hälften av det först lånade beloppet jämte ränta.

Avskrivning enligt första stycket får inte ske av lån som har lämnats under tid då *bidrag* enligt 3 kap. 12 § *punkterna 3 eller 4* lämnats.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för studiemedel som avser tid före ikraftträdandet.
3. Till studerande som före den 1 juli 2014 har fått studiemedel med en högre bidragsnivå enligt den upphävda bestämmelsen i 3 kap. 13 § får studiebidrag lämnas i enlighet med den upphävda bestämmelsen till studerande som fortsätter sin utbildning, dock längst till och med den 31 december 2014.
4. Till studerande i åldern 20–24 år som har fått studiemedel enligt den upphävda bestämmelsen i 3 kap. 13 § tredje stycket och som har påbörjat sin utbildning senast under 2013, får studiemedel lämnas i enlighet med den upphävda bestämmelsen, dock längst till och med den 31 december 2015.
5. 4 kap. 22 § andra stycket i sin äldre lydelse ska gälla för lån som övergångsvis lämnas samtidigt med ett högre bidrag enligt den upphävda 3 kap. 13 §.

⁷ Senaste lydelse 2006:1457.

Förteckning över remissinstanserna (SOU 2013:20)

Efter remiss har yttranden över betänkandet Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå – en översyn för ökad individanpassning och effektivitet avgetts av följande remissinstanser: Justitieombudsmannen, Förvaltningsrätten i Härnösand, Kriminalvården, Datainspektionen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen Skåne, Länsstyrelsen Stockholm, Länsstyrelsen Västra Götalands län, Statskontoret, Kronofogden, Statistiska Centralbyrån, Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Skolväsendets överklagandenämnd, Folkbildningsrådet, Universitets- och högskolerådet, Linköpings universitet, Umeå universitet, Centrala studiestödsnämnden, Överklagandenämnden för studiestöd, Arbetsförmedlingen, Diskrimineringsombudsmannen, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU), Helsingborgs kommun, Linköpings kommun, Malmö kommun, Nyköpings kommun, Stockholms kommun, Sundbybergs kommun, Södertälje kommun, Tyresö kommun, Upplands Väsby kommun, Örebro kommun, Östersunds kommun, Östhammars kommun, Regionförbundet Uppsala län, Folkbildningsförbundet, Agnesbergs Folkhögskola, Handikappförbundet, Kvarnby folkhögskola, Landsorganisationen i Sverige, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, RIO – Rörelsefolkhighögskolornas intresseorganisation, Riksförbundet för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna, Riksförbundet Vuxenutbildning i samverkan, Samarbetsorganet för etniska organisationer i Sverige, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenskt Näringsliv, Sveriges Skolledarförbund, Sveriges vägledarförening och Tjänstemännens centralorganisation.

Spontana remissyttranden har inkommit från Nationellt centrum för svenska som andraspråk vid Stockholms universitet, Synskadades Riksförbund och Sveriges dövas riksförbund.

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig, men har förklarat sig avstå eller har inte inkommit med något yttrande: Riksrevisionen, Myndigheten för handikappolitisk samordning, Ekonomistyrningsverket, Ungdomsstyrelsen, Universitetskanslersämbetet, Högskolan i Jönköping, Centrala studiestödsnämnden, Ale kommun, Danderyds kommun, Falu kommun, Gällivare kommun, Göteborgs kommun, Hallstahammars kommun, Härryda kommun, Kungsbacka kommun, Landskrona kommun, Luleå kommun, Marks kommun, Nacka kommun, Partille kommun, Solna kommun, Västerviks kommun, Ånge kommun, Kommunförbundet Norrbotten, ABF Vux, Friskolornas riksförbund, Företagarna, Hermods AB, Hjälpmedelsinstitutet, Härnösands folkhögskola, Lernia AB, Lika Unika, Federationen mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning, NTI-skolan, Romano Paso, Saco Studentråd, Sundbybergs Folkhögskola, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Sveriges Auktoriserade Utbildningsföretag, Sveriges elevråd, Sveriges Förenade Studentkårer och Sveriges universitets- och högskoleförbund.

Sammanfattning av betänkandet Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning (SOU 2013:76)

Utredningens uppdrag

Utredningens uppdrag (dir. 2011:81 och 2013:10) är främst att föreslå hur valfrihet och individuell anpassning kan ökas inom utbildning i svenska för invandrare (sfi) och att överväga om all utbildning i svenska språket för vuxna invandrare i framtiden bör ges inom kommunal vuxenutbildning (komvux) och särskild utbildning för vuxna (särvox). Utredningen ska föreslå hur ett system med sfi-peng kan utformas och föreslå ytterligare åtgärder för hur sfi i ett tidigare skede kan bli mer flexibel och individanpassad. I uppdraget ingår även att föreslå åtgärder för hur samverkan mellan och inom kommuner samt mellan huvudmän och andra instanser som t.ex. Arbetsförmedlingen och länsstyrelser kan förbättras när det gäller sfi.

En annan del av uppdraget innebär att föreslå hur utbildningen i svenska språket bättre kan anpassas till de mål som den enskilde har med sina studier samt överväga om Arbetsförmedlingen bör ges möjlighet att upphandla den utbildning i svenska som ingår i en etableringsplan enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Om utredningen föreslår att all utbildning i svenska språket för vuxna invandrare i framtiden ska ges inom komvux och särvox ska uppdraget att föreslå hur valfrihet kan ökas inom sfi även omfatta hur valfrihet kan ökas inom komvux som helhet.

Inledning

Utredningen lämnar förslag till reformer i alla de frågor som uppdraget omfattar. Ambitionen har varit att lägga ett förslag som kan genomföras i en enda samlad reform men också varje område fristående för sig. Den ambitionen har nåtts utom vad gäller Arbetsförmedlingens möjlighet att upphandla sfi. För att den delen av reformen ska kunna genomföras fristående krävs vissa modifieringar av utredningens förslag.

Utredningen föreslår att sfi och ämnet svenska som andraspråk på grundläggande nivå (SvA grund) inom komvux sammanförs till en utbildning. Utredningen föreslår att sfi ska vara den enda grundutbildningen i svenska språket för vuxna invandrare.

I och med detta ändras grundförutsättningarna för att bevara sfi i en egen skolform. Det finns mycket att vinna genom att samordna större delen av vuxenutbildningen inom skolväsendet i en gemensam skolform. Det bör kunna underlätta för elever att få en individanpassad utbildning genom att parallellt läsa sfi med ämnen både inom grundläggande och gymnasial vuxenutbildning beroende på förutsättningar och förkunskaper.

Utredningen föreslår ett nationellt valfrihetssystem för komvux reglerat i skollagen. Ett valfrihetssystem syftar till att åstadkomma ökad kvalitet och ett breddat utbud av utbildningar och därmed fler alternativ för eleverna genom att flera konkurrerande utbildningsanordnare etablerar

sig. Valfrihetssystemet kommer för sfi anpassas helt efter elevens förutsättningar och progression. Detta öppnar för en starkt incitamentsbaserad utbetalningsstruktur där sfi-pengen kan betalas ut efterhand som eleven når godkända betyg på de olika kurserna. De andra delarna av komvux är fortfarande mer strikt styrda av kursernas verksamhetspoäng kopplat till tid vilket gör det nödvändigt med en mer löpande utbetalningsstruktur men även här innebär utredningens förslag att en viss del av ersättningen utgår när godkänt resultat uppnått.

Även om uppläggen av valfrihets- och ersättningssystemen blir något olika för sfi respektive grundläggande och gymnasial komvux bör samordningen i en skolform innebära att möjligheten att kombinera sfi med andra kurser inom komvux ökar betydligt. Genomförs det valfrihetssystem utredningen föreslår kommer det innebära att de flesta av de utbildningsanordnare som etablerar sig i en kommun kommer att ha ett bredare komvuxutbud att erbjuda, vilket öppnar möjligheten att hos en och samma huvudman samtidigt läsa sfi och andra kurser i komvux. Utbildningsanordnare kommer också kunna specialisera sig på sfi för de elever som endast efterfrågar den utbildningen. Det blir också möjligt att genomföra förslaget om sfi-peng och avvakta med beslut om övriga komvux.

Kommunerna kommer att ha ett fortsatt ansvar för mottagning av eleverna, beslut om behörighet samt ett utökat ansvar för vägledning bland annat inför valet av utbildningsanordnare. Kommunerna kommer också ha kvar möjligheten att erbjuda utbildning i egen regi. Detta blir en skyldighet i det fall inga enskilda utbildningsanordnare etablerar sig på rimligt avstånd när det gäller sådana kurser som de sökande har rätt till.

Genomförs inte utredningens förslag till valfrihetssystem för sfi och för övriga komvux kommer allt fler kommuner lägga ut sfi och komvux på entreprenad eller upprätta egna valfrihets-, peng- eller kundvalssystem. Det blir ett väldigt spretigt system för vuxenutbildningen. En del kommuner kommer att använda sig av lagen om offentlig upphandling. Ett förfarande som har flera nackdelar när det gäller kvalitet och uppföljning för den här typen av tjänster. Det kommer byggas upp ett antal olika kommunala valfrihetssystem med olika upplägg och regelverk. Förutom att lagstiftningen som reglerar den typen av upphandlingsförfarande är oklar, så försvåras en nationell uppföljning och kontroll. Med utredningens förslag skapas nationella valfrihetssystem som är reglerade i skollagen där det är Statens skolinspektion som ska godkänna utbildningsanordnarna som huvudmän för att dessa ska få bedriva undervisning. Det gör att kvaliteten och regelefterlevnaden kan följas upp i nationella system med kontroller och inspektioner.

Utredningen föreslår också att Arbetsförmedlingen ska få möjlighet att upphandla sfi för personer med etableringsplan under förutsättning att detta sker buntat med arbetsmarknadspolitiska åtgärder som praktik, yrkessvenska och/ eller yrkesutbildning samt att det är godkända huvudmän som upphandlas. Detta förutsätter att valfrihetssystemet genomförs först eller samtidigt, eftersom det annars inte finns godkända huvudmän på marknaden. Ett alternativ till detta är att ge Arbetsförmedlingen möjlighet att upphandla utbildning ”motsvarande sfi” som finns att tillgå i dag. Utredningen anser dock att detta är ett

sämre alternativ. Arbetsförmedlingen ansvarar för etableringsreformen men det har ibland varit svårigheter att samordna de insatser myndigheten själv har ansvar för med aktiviteter som ligger under kommunernas ansvar som sfi och samhällsorientering. Genom att ge Arbetsförmedlingen möjlighet att upphandla och samordna olika insatser hos en och samma utbildningsanordnare bör etableringsprocessen kunna effektiviseras för den enskilde. Utredningens bedömning är att denna ordning endast blir aktuell för en mindre del av etableringsgruppen, åtminstone till en början. För de flesta kommer det fortfarande att vara effektivast och det bästa alternativet att Arbetsförmedlingen hänvisar till hemkommunen för sfi. Efterhand som Arbetsförmedlingen bygger ut sina rutiner och kontrakterar fler utbildningsanordnare kan en större andel av etableringsgruppen bli aktuell. Utredningens förslag innebär att Arbetsförmedlingen successivt kan pröva rutiner och utvidga den här möjligheten.

En sammanhållen utbildning

Kursplanerna för sfi och SvA grund har stora likheter. Dessa visar sig främst genom snarlika målbeskrivningar, betoning av språkutbildning med fokus på kommunikation samt inkludering av läs och skrivinläring för individer med sådana behov.

För att tydliggöra vilken utbildning som kommer möta vuxna invandrare med behov av utbildning i svenska språket föreslår utredningen en sammanhållen utbildning i stället för dagens två utbildningar. Utgångspunkten för utbildningen ska vara kursplanen för sfi. Skälet är att kursplanen för sfi har ett starkt fokus på individualisering, att språkutbildningen uttryckligen relaterar till det omgivande samhället samt fokuserar på språket i arbetslivet.

Eftersom den nya språkutbildningen ska bygga på kursplanen för sfi försvinner i stort sett behovet av den kurs i svenska som andraspråk som i dag erbjuds inom komvux på grundläggande nivå. Dock finns det innehåll i kursen som inte inkluderas i sfi-kurserna. Delar av detta innehåll kan tillsammans med en fördjupning av det innehåll som berör läsning och analys av skönlitteratur och andra texter bilda en ny kurs i svenska som andraspråk inom komvux på grundläggande nivå. Kursen ska förbereda för studier i kursen svenska som andraspråk 1 inom komvux på gymnasial nivå och den språkliga nivån ska inte tangera eller överlappa sfi-kursernas. Statens skolverk ges i uppdrag att ta fram en ny kursplan för denna kurs.

Utredningen föreslår också ett förändrat system för studievägarna i sfi. Startpunkten i de tre studievägarna ska vara olika och utgå ifrån elevernas olika behov och förutsättningar. Studieväg 1 ska innehålla kurserna A, B, C och D, studieväg 2 ska innehålla kurserna B, C och D och studieväg 3 ska innehålla kurserna C och D. Studievägarna byggs på detta sätt upp för att, på ett bättre sätt än i dag, säkerställa att utgångspunkten för utbildningen är den enskildes behov och förutsättningar. Eleverna behöver inte byta studieväg beroende av vilken kurs de studerar utan följer sin studieväg hela vägen fram till slutmålet.

Inom vuxenutbildningen finns i dag ett förhållningsätt som speglar grund- och gymnasieskolans struktur. På många håll innebär detta att eleverna först ska bli klara med sfi innan de kan ta sig an komvux på grundläggande nivå för att först därefter få påbörja kurser inom komvux på gymnasial nivå. Ett sekventiellt synsätt som bygger på att studierna alltid ska genomföras på en nivå eller i en skolform i taget.

För att klara av att möta de behov dagens elever uppvisar behövs ett större mått av helhetssyn, flexibilitet och individanpassning inom vuxenutbildningen. Ett sådant förhållningssätt bör utgå från skollagens reglering av att utgångspunkten ska vara den enskildes behov och förutsättningar, vilket innebär att eleverna ska kunna välja de kurser de har behov av, helt oberoende av skolform eller nivå. Dessutom ska kurserna kunna studeras samtidigt om det bedöms bäst gynna den enskilde. Det saknas skäl till en fortsatt uppdelning av vuxenutbildningen i olika skolformer.

Mot den bakgrunden föreslår utredningen att sfi upphör som egen skolform och i stället placeras inom komvux som kommer bestå av tre separata delar: komvux på grundläggande nivå, på gymnasial nivå och i svenska för invandrare. Möjligheten till parallellitet i studierna kommer öka vid en samordning av sfi in i komvux. En gemensam lagstiftning tydliggör en starkare styrning mot en gemensam struktur.

Beträffande sär vux menar utredningen att kursplanen i svenska som andraspråk på grundläggande nivå inte uppvisar samma likheter med kursplanen för sfi som kursplanen för svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom komvux gör. Sär vuxkursen har inte samma betoning på kommunikation som framför allt kursplanen i sfi men även kursplanen för svenska som andraspråk i komvux har. Kursplanen i sär vux är inte heller kopplad till Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning (GERS) på samma sätt som de andra två kursplanerna är. Detta förhållande motiverar, tillsammans med det mycket låga sfi-deltagandet bland sär vux-elever, utredningen att inte föreslå sådana förändringar i kursplanen för svenska som andraspråk inom sär vux på grundläggande nivå som föreslås för motsvarande kurs inom komvux.

Flexibilitet och individanpassning

Utredningen har valt att använda begreppet flexibilitet för elevens möjligheter att välja och variera studietakt, tid och plats för studierna. Begreppet individanpassning har reserverats för möjligheterna att anpassa utbildningen efter elevens förkunskaper och studievana. Möjligheterna till flexibilitet och individanpassning blir allt viktigare.

Sfi ska vara maximalt flexibelt, det är inte varje individ som ska anpassa sig till en utbildning stöpt i en form. Det är utbildningen som ska anpassa sig till varje individ och dennes särskilda behov.

Eleverna måste ges möjlighet att anpassa studierna efter sin livssituation i övrigt samt kunna förändra och anpassa studierna när förutsättningarna förändras.

Sfi-elevernas utbildningsbakgrund, övriga behov och förutsättningar varierar kraftigt. Det är ett stort spann som ska täckas in. Utbildningen

behöver därför anpassas till varje individ så att den enskilde kan genomföra utbildningen med bästa möjliga progressionstakt.

En tydlig författningsreglering är viktig för att kommuner och utbildningsanordnare ska förstå vilka krav som ställs på utbildningen och för att stärka Skolinspektionens möjligheter till tillsyn. Därför föreslår utredningen att en ny bestämmelse införs i skollagen med krav på att huvudmannen för utbildningen ska verka för att sfi erbjuds på tider som passar eleven.

Sfi-peng

Utredningen har övervägt ett antal olika alternativ för att öka möjligheten för individen att välja sfi-anordnare. Utredningen har funnit att lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU) inte lämpar sig för ett system med valfrihet. De valfrihetsmodeller som vissa kommuner i dag tillämpar för sfi är inte reglerade genom lag eller annan författning och har inte blivit rättsligt prövade av domstol. I samband med införandet av lagen (2008:962) om valfrihetssystem framförde regeringen att rättsläget var oklart om hur valfrihetsmodeller förhåller sig till upphandlingslagstiftningen.

Mot denna bakgrund föreslår utredningen att ett system med sfi-peng ska regleras i författning, finansieras av kommunen och att prövningen av om enskilda utbildningsanordnare ska få bedriva sfi ska ligga på en statlig myndighet. Såväl finansieringen som prövningen av enskilda utbildningsanordnare bör regleras i skolförfattningarna. Ett sådant system gynnar bäst kvalitet, likvärdighet, individanpassning och flexibilitet i utbildningen.

Sfi-pengen ska följa eleven till den anordnare hen väljer. Beräkningen av sfi-pengen ska, liksom skolpengen i ungdomsskolan, utgå från kostnaderna i kommunens egen verksamhet. För att en enskild utbildningsanordnare ska få bedriva utbildning i sfi krävs att denna ska vara godkänd som huvudman för sfi enligt reglering i skollagen.

Utredningen föreslår att Skolinspektionen ska ansvara för att pröva och godkänna enskilda utbildningsanordnare som huvudmän för sfi. Ett godkännande ska ges om anordnaren bedöms ha förutsättningar att följa skollagen och andra föreskrifter som gäller för sfi. Utredningen har övervägt om det skulle räcka med att anordnaren har betygsrätt, men har funnit att de krav som då skulle ställas på anordnarna inte skulle vara tillräckliga för att skapa förutsättningar för en likvärdig sfi av hög kvalitet. Utredningen föreslår därför att godkända enskilda utbildningsanordnare blir huvudmän för sfi. För att enskilda utbildningsanordnare fortfarande ska kunna tillhandahålla utbildning motsvarande sfi utanför skolväsendet för enskilda uppdragsgivares räkning föreslår utredningen att det i ett godkännande som huvudman för sfi ska inkluderas den betygsrätt som i dag ger enskilda utbildningsanordnare rätt att bedriva utbildning och utfärda betyg i utbildning motsvarande sfi.

En viktig utgångspunkt för utbetalningens utformning har varit att modellen ska understödja elevernas progression och premiera betyg. Utredningen föreslår därför en peng med basfinansiering i början och som sedan utbetalas succesivt efter hand som eleven får godkänt betyg på de olika kurserna.

Skolverket ska meddela föreskrifter om vilket grundbelopp en kommun ska betala till en enskild utbildningsanordnare i de fall kommunen inte erbjuder sfi i egen regi.

En enskild utbildningsanordnare som är godkänd som huvudman för sfi, ska ta emot och vara öppen för samtliga behöriga elever som har valt att studera hos utbildningsanordnaren. En utbildningsanordnare ska således inte kunna neka en elev plats med hänvisning till att det är fullt.

Det är viktigt att eleven ges möjlighet att påbörja utbildningen så snart som möjligt. Utredningen föreslår att huvudmannen för utbildningen ska vara skyldig att se till att utbildningen kan påbörjas så snart som möjligt från det att denne har fått information om valet och senast inom en månad från denna tidpunkt. Genom förslaget sker en harmonisering av de olika tidsgränser som tidigare har gällt beroende på om en elev tillhör etableringsgruppen eller inte.

Kommunernas ansvar

Enligt direktiven till utredningen ska kommunen även i fortsättningen ha ansvaret för mottagandet av de sökande till sfi. Utredningen föreslår dock vissa förändringar som innebär att kommunernas ansvar utökas och förtydligas.

De moment som ingår i kommunens mottagande är främst behörighetsbedömning, kartläggning av den sökandes studie- och yrkesbakgrund, bedömning av språkkunskaper, upprättande av den individuella studieplanen samt vägledning inför valet av utbildningsanordnare. Det är viktigt att dessa moment inte fördröjs. Utredningen föreslår därför att hemkommunen ska se till att en sökande kan välja en utbildningsanordnare så snart som möjligt efter det att en ansökan om att delta i sfi har getts in.

Kommunerna ska fortsatt vara skyldiga att erbjuda sfi till de personer som har rätt att delta i utbildningen. Ett införande av ett valfrihetssystem med fler än kommunerna som huvudmän förändrar kommunernas skyldighet att tillhandahålla utbildningen. I och med inträdet av nya aktörer som huvudmän saknas skäl att fortsatt ställa krav på kommunal huvudman för vuxenutbildningen motsvarande dagens reglering i skollagen. Förändringen innebär att det fortsatt ska vara möjligt för kommunerna att bedriva verksamhet som kommunal huvudman som alternativ till enskilda huvudmän i valfrihetssystemet i den egna kommunen. Det är kommunen som själv fattar beslut om i vilka situationer den ska bedriva utbildning som kommunal huvudman. Om det i kommunen eller på rimligt avstånd i annan kommun inte finns någon enskild utbildningsanordnare som godkänts som huvudman för utbildningen ska kommunen fortsatt tillhandahålla utbildningen.

Enligt utredningens förslag ska den som är behörig att delta i sfi kunna välja att studera hos en enskild utbildningsanordnare som godkänts som huvudman för sfi, oavsett var i landet denne är etablerad. För att individen ska kunna göra ett adekvat val av utbildningsanordnare föreslås att hemkommunens vägledning är aktiv och utgår från individens behov och förutsättningar. Kommunen måste dock alltid vara konkurrensneutral och valet måste alltid vara individens.

I samband med vägledningen ska en individuell studieplan upprättas. Det är viktigt att studieplanen är ett levande dokument som sedan följer med eleven till den utbildningsanordnare denne valt. Studieplanen ska stödja elevens kunskapsutveckling och möjlighet att kombinera utbildningen med andra aktiviteter. Utredningen föreslår därför att innehållet i studieplanen utvidgas i förhållande till vad som gäller i dag, bl.a. med information om den kartläggning som gjorts av individens utbildnings- och yrkesbakgrund, elevens kunskapsutveckling, behov av individanpassning och flexibilitet samt skälen för eventuella studieavbrott eller utbildningens upphörande på grund av otillräcklig progression och byte av utbildningsanordnare. Utredningen föreslår vidare att den individuella studieplanen kontinuerligt ska följas upp och inte endast revideras vid behov och att hemkommunen ska ansvara för att erbjuda studie- och yrkesvägledning inför studiernas början. Detta gör att utredningen också anser att det ska vara hemkommunen som ansvarar för upprättandet av studieplanen och inte som i dag rektorn. Det är viktigt att tydligt särskilja de olika ansvar som ligger på kommunen respektive utbildningsanordnaren. Utredningen vill poängtera att det alltid är kommunen som ansvarar för de aktiviteter som är kopplade till olika vägledningsinsatser, det vill säga har ansvaret för säkerställandet av en helhetssyn i elevens utbildningssituation. Ansvaret för det kontinuerliga studieplansarbetet bör ligga på rektor hos utbildningsanordnaren vilket innebär att utbildningsanordnaren ansvarar för allt arbete med studieplanen som har med det dagliga genomförandet av studierna att göra.

Avbrott och tidsgränser

I ett valfrihetssystem ska det vara möjligt att välja en annan utbildningsanordnare om eleven inte är nöjd med kvalitet, upplägg, individanpassning eller annat hos den utbildningsanordnare i vars utbildning eleven deltar. I princip ska eleven inte behöva motivera varför ett omval görs, utan det bör beviljas utan särskild prövning.

Utredningen anser att det inte ska införas en tidsgräns för möjligheten att delta i sfi. Rätten att delta i studierna ska i stället avgöras utifrån elevens möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen och utifrån dennes progression i utbildningen. Möjligheten att utsluta en elev från sfi på dessa grunder finns redan enligt dagens regelverk. Enligt utredningens erfarenhet tillämpas dock bestämmelsen inte på det sätt som är avsett. Orsaken till detta anses till stor del vara att det ofta saknas tillräcklig dokumentation för att visa att progressionen inte har varit tillfredsställande. Genom utredningens förslag att den individuella studieplanen ska innehålla information om elevens kunskapsutveckling och de stödåtgärder den enskilde har behov av finns det förutsättningar att använda bestämmelsen om utbildningens upphörande på det sätt som är avsett. Dessutom föreslår utredningen att Skolverket ska utfärda stödmaterial för hur bedömningen bör göras av om en elev ska avstängas från utbildningen på grund av otillräcklig progression.

Det är inte ovanligt att sfi-elever gör avbrott i utbildningen. Enligt dagens bestämmelser krävs det särskilda skäl för att den som har gjort ett avbrott ska ha rätt att återuppta studierna. Utredningen föreslår i stället

att en elev som har kommit överens om ett studieavbrott med utbildningsanordnaren automatiskt ska ha rätt att återuppta studierna. Särskilda skäl ska endast krävas om en överenskommelse inte har nåtts. En sådan ordning anses skapa incitament till en dialog som kan leda till andra lösningar än ett avbrott.

Tillsyn, kvalitetsgranskning m.m.

Syftet med tillsyn är att kontrollera om den granskade verksamheten uppfyller de krav som följer av gällande författningar. En statlig tillsyn ökar förutsättningarna för en utbildning av hög kvalitet och bidrar till en likvärdig sfi oavsett vem som är huvudman för utbildningen. Utredningen föreslår därför att Skolinspektionen ska ha tillsynsansvar över enskilda utbildningsanordnare som har godkänts som huvudmän för sfi. Tillsynen föreslås vara utformad i enlighet med det tillsynsansvar Skolinspektionen har för övrig utbildning inom skolväsendet. Det innebär att Skolinspektionen har vissa befogenheter och kan tillämpa vissa ingripanden vid tillsynen, såsom sanktioner och återkallande av ett tillstånd.

Utredningen föreslår vidare att enskilda utbildningsanordnare som bedriver sfi ska kvalitetsgranskas av Skolinspektion. En sådan granskning görs av några slumpvis utvalda skolor inom avgränsade områden för att visa på styrkor och svagheter. Det kan exempelvis avse rektorns roll eller hur skolan arbetar med elevers kunskapsutveckling.

Utbildningsanordnarna ska också ingå i den nationella uppföljning och utvärdering av utbildning och annan verksamhet som Skolverket ansvarar för. Därmed följer också en uppgiftsskyldighet för utbildningsanordnarna.

Enskilda utbildningsanordnare ska vara skyldiga att ha ett systematiskt kvalitetsarbete och rutiner för klagomålshantering. Syftet med kvalitetsarbetet är att det ska leda till förbättringar av utbildningen.

Den kommun där verksamheten är belägen ska ha insynsrett i den verksamhet som bedrivs av en enskild utbildningsanordnare som har godkänts som huvudman för sfi.

Valfrihet i komvux

Förslagen som rör valfrihetssystem för komvux tar sin utgångspunkt i de förslag som lämnas till ett valfrihetssystem för sfi. Ibland är valfrihetssystemet för grundläggande och gymnasial nivå inte helt sammanfallande med vad som föreslås gälla för sfi. Det är de förslag som skiljer sig från sfi som sammanfattas i detta avsnitt.

I skollagen anges att hemkommunen ansvarar för att de som har rätt att delta i en utbildning och önskar delta i den, också får det. Kommunerna ska sträva efter att därutöver erbjuda utbildning på gymnasial nivå som svarar mot efterfrågan och behov. Detta gör att kommunen behöver tydliggöra inriktningen och omfattningen av komvux. Kommunen ska årligen fastställa och offentliggöra inriktningen och omfattningen av sitt utbud av komvuxkurser. Utbildningsanordnarna behöver känna till detta eftersom det utgör en grund för deras etablering och verksamhet i

kommunen. Även den enskilde behöver veta vilka resurser hen har rätt och möjlighet till.

Ansvar för mottagning och antagning är uppbyggt på samma sätt för grundläggande nivå som för sfi. Systemet för gymnasial nivå är delvis annorlunda uppbyggt med anledning av att det i de flesta sammanhang saknas rätt till utbildning liknande den för grundläggande nivå och sfi. Vid ansökan stäms det av om de sökta kurserna ingår i kommunens utbildningsutbud och utifrån det avgör kommunen sitt åtagande att svara för kostnaderna för de sökta kurserna. Kommunens beslut om mottagande bygger således inte enbart på en bedömning av den sökandes behörighet utan ett beslut om åtagande att svara för utbildningskostnaderna inkluderas också.

Utredningen föreslår att kommunerna fastställer ersättningsbelopp för samtliga kurser man avser erbjuda, men för kurser som omfattas av rättighetslagstiftning ska staten fastställa nationella minimibelopp. För dessa kurser kan kommunen fastställa en högre ersättning än den staten föreslagit men aldrig en lägre. Kommunerna har full frihet att organisera prissättningen per enskild kurs eller genom indelning i olika kursgrupper. Kommunen måste kunna redovisa utgångspunkterna för ersättningsbeloppens storlek som så långt som möjligt ska utgå från de faktiska kostnaderna i kommunens egen verksamhet.

Utredningen föreslår en incitamentsstruktur där delar av ersättningen till den enskilda utbildningsanordnare utfaller först när eleven uppnår ett godkänt betyg. Sker inte detta betalas inte den delen av ersättningen ut. 70 procent av kursens totala ersättning ska betalas till den enskilda utbildningsanordnaren löpande under utbildningen gång. Övriga 30 procent betalas ut när eleven erhållit ett godkänt betyg i kursen.

Utredningen menar att den möjlighet till interkommunal ersättning som kommunerna har i dag inte går att kombinera med ett valfrihetssystem. I ett sådant system är det eleven som själv ska välja en enskild utbildningsanordnare. Hemkommunen kan ha komvux i egen regi och blir då valbar. Men andra kommuner än hemkommunen ska inte konkurrera i valfrihetssystemet vid sidan av de enskilda utbildningsanordnarna. Då uppstår konkurrenshinder som försvårar för enskilda huvudmän att etablera sig och det finns risk för att kommunerna börjar agera kommersiellt. Utredningen anser att detta inte förändrar kommunernas möjlighet till individuella lösningar. I de fall valfrihetssystemet inte klarar att lösa individernas utbildningsbehov blir det fullt möjligt för kommunerna, även med det system som föreslås, att samverka vad avser komvux genom kommunalförbund, gemensam nämnd eller samverkansavtal.

Sfi för etableringsgruppen

Det finns fördelar med att Arbetsförmedlingen ges möjlighet att upphandla sfi för nyanlända som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringslagen). Myndigheten får då möjlighet att på ett helt annat sätt än i dag samordna och anpassa sfi med andra arbetsmarknadsinriktade insatser. Utredningen föreslår att det ska vara möjligt för Arbetsförmedlingen att upphandla sfi i kombination med arbetsmarknadspolitiska åtgärder som kan planeras i

samband med upprättandet av etableringsplanen och bedöms lämpliga för den nyanlände. Upphandlad sfi blir aktuell om det bedöms effektivt och lämpligt för den enskilde att genomgå flera olika etableringsinsatser från en och samma leverantör. Det kan även finnas andra insatser som är lämpliga att kombinera i detta sammanhang, t.ex. arbetspraktik. Det blir då också möjligt att rikta in språkutbildningen mot ett visst yrkesområde eller samla personer med samma yrkes- eller utbildningsbakgrund.

De enskilda utbildningsanordnare som kan upphandlas av Arbetsförmedlingen ska vara godkända huvudmän enligt vad som gäller för förslaget om valfrihetssystem. Utredningen föreslår att Arbetsförmedlingens möjlighet att upphandla sfi regleras i en egen lag.

Samverkan

Det blir inte möjligt för kommunerna att bedriva vuxenutbildning på entreprenad med bibehållet huvudmannaskap när det införs ett valfrihetssystem. Det är inte möjligt att blanda olika upphandlingsformer för samma tjänst på samma marknad. Priskonkurrensen skulle då kunna sättas ur spel. Det kan dock uppstå situationer då ingen enskild utbildningsanordnare etablerar sig i valfrihetssystemet för att driva vissa av de kurser som en kommun eller en samverkande region tagit med i sitt utbildningsutbud. Detta förväntas främst gälla gymnasiala yrkeskurser med hög specialisering där få eller inga enskilda utbildningsanordnare har tillräcklig kompetens för att genomföra utbildningen. I sådana fall skulle en kommun stå helt utan utförare av de efterfrågade kurserna. Utredningen föreslår att rätten för kommuner, landsting och enskilda huvudmän att med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med en enskild fysisk eller juridisk person om att utföra uppgifter inom komvux (entreprenad) begränsas till uppgifter som avser undervisning i ämnen på gymnasial nivå som har en yrkesinriktad profil. För sfi ser utredningen inget behov av en entreprenadmöjlighet eftersom flera enskilda utbildningsanordnare bedöms etablera sig inom ramen för valfrihetssystemet.

Konsekvenser av förslagen

Utredningens förslag får konsekvenser för elever i kommunal vuxenutbildning samt för kommuner, enskilda utbildningsanordnare och statliga myndigheter.

Förslagen om ett valfrihetssystem inom komvux innebär att eleverna själva kommer att kunna välja mellan fler utbildningsanordnare jämfört med i dag. Eleverna kommer att få ökade möjligheter att hitta mer individualiserade lösningar inom ramen för ett bredare och mer varierat utbildningsutbud. Utredningens bedömning är att den incitamentsbaserade ersättningen till enskilda utbildningsanordnare kommer att påverka elevernas progressionstakt i positiv riktning inom sfi. På grundläggande och gymnasial nivå förväntas fler elever nå kursernas kunskapskrav.

För kommunerna innebär ett valfrihetssystem inom komvux att enskilda utbildningsanordnare kan bli godkända som huvudmän för utbildningen och etablera sig i kommunen. Detta kan påverka hur

kommunerna kommer att organisera sin egen verksamhet. Skyldigheten att tillhandahålla rättighetsstyrd utbildning inom komvux kvarstår dock för kommunerna om inte utbildningen på ett rimligt vis finns tillgänglig hos en enskild huvudman.

Det föreslagna valfrihetssystemet med statligt godkännande av enskilda utbildningsanordnare som huvudmän innebär att upphandling av utbildning enligt LOU inte blir aktuell. De föreslagna ersättningsmodellerna för sfi respektive grundläggande och gymnasial nivå innebär minskad administration för kommuner som i dag upphandlar utbildningen. Kommuner som i dag inte upphandlar utbildning kan behöva utveckla administrativa system för utbetalning av ersättning till enskilda utbildningsanordnare. Erfarenhet av detta finns i de flesta kommunerna, bl.a. från utbetalning av bidrag till fristående skolor.

Kommunerna har i dag kostnadsansvaret för komvux oavsett om utbildningen bedrivs i egen regi eller upphandlas. Ersättningsnivåer i valfrihetssystemet ska fastställas av kommunerna med kommunens kostnad för den egna verksamheten som utgångspunkt. Förslagen om valfrihetssystem bedöms bli kostnadsneutrala för kommunerna eftersom det inte medför någon förändring av antalet genomförda utbildningar eller förändrade kostnadsnivåer för de enskilda utbildningarna.

Integration och egenförsörjning är viktiga mål för utbildningsinsatserna. Sammantaget bör förslagen leda till positiva samhälls-ekonomiska konsekvenser i form av t.ex. minskat försörjningsstöd och ökade skatteintäkter för kommunerna.

För enskilda utbildningsanordnare innebär förslagen främst att de kan etablera sig i samtliga kommuner i landet med verksamhet. För anordnarna blir det mer långsiktighet och stabilitet i verksamheten genom att ett godkännande som huvudman gäller tills vidare i stället för de tidsbegränsade verksamhetsperioder som i dag upphandlas enligt LOU. Enskilda utbildningsanordnare kan i betydligt högre utsträckning än tidigare utforma sin verksamhet enligt egna idéer, vilket också ökar möjligheten att nischa verksamheten och konkurrera med en egen profil. Detta bör också leda till att verksamhetsutvecklingen och innovationsgraden hos de enskilda utbildningsanordnarna kommer att öka. Enskilda utbildningsanordnare kan nu i högre utsträckning konkurrera med bra kvalitet i stället för med låga anbud.

Förslaget att Arbetsförmedlingen ges möjlighet att upphandla sfi för etableringsgruppen i kombination med arbetsmarknadspolitiska åtgärder innebär att myndigheten ges större möjlighet att samordna de aktiviteter som ska ingå i en etableringsplan. Möjligheten att upphandla sfi medför ökade kostnader för Arbetsförmedlingen.

Ett valfrihetssystem inom komvux innebär ett utökat uppdrag för Skolinspektionen när det gäller tillståndsgivning, tillsyn och kunskaps-spridning. Kostnadseffekterna av detta bedöms dock bli begränsade.

Förslaget om ämnet svenska som andraspråk innebär behov av en ny kursplan som Skolverket ska ta fram. Skolverket ska också ta fram s.k. riksprislistor för sfi och för rättighetsstyrda kurser på grundläggande och gymnasial nivå. Kostnader för detta bedöms rymmas inom befintliga ramar.

Förslag till lag om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare kombinerad med arbetsmarknadspolitiska åtgärder;

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § En enskild huvudman för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt skollagen (2010:800) får på uppdrag av Arbetsförmedlingen och mot särskild ersättning anordna sådan utbildning för personer som Arbetsförmedlingen utser. Arbetsförmedlingen får bara lämna ett sådant uppdrag i kombination med åtgärder som ingår i ett arbetsmarknadspolitiskt program enligt lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program.

Utbildningen

2 § Utbildning enligt denna lag får endast tillhandahållas för personer som har en etableringsplan enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

3 § Huvudmannen ansvarar för att eleven har tillgång till sådan vägledning som anges i 2 kap. 29 § skollagen (2010:800). För utbildningen tillämpas i övrigt bestämmelserna i skollagen om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare med de undantag som framgår av denna lag.

4 § Bestämmelserna i 20 kap. 25–27 §§ skollagen (2010:800) om samverkan med arbetslivet gäller inte för utbildning enligt denna lag.

5 § Bestämmelserna i 20 kap. 9, 9 b och 30–34 §§ skollagen (2010:800) om rätt att delta, mottagande, antagning, rätt att fullfölja utbildningen och möjligheten att på nytt beredas plats gäller inte för utbildning enligt denna lag.

6 § Bestämmelsen i 27 kap. 13 § skollagen (2010:800) om att beslut av en enskild huvudman får överklagas hos Skolväsendets överklagande-nämnd gäller inte utbildning enligt denna lag.

Övriga bestämmelser

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om utbildning enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480)

Härigenom föreskrivs i fråga om semesterlagen (1977:480) att 17 b § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 b §¹

Frånvaro från arbetet är semesterlönegrundande när det gäller

1. ledighet med anledning av risk för överförande av smitta,
  - a) om arbetstagaren är berättigad till smittbärrersättning
  - b) om frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 180 dagar,

2. ledighet enligt lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård, om frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 45 dagar,

3. ledighet för utbildning som till väsentlig del avser fackliga eller med facklig verksamhet sammanhängande frågor eller för ersättningsberättigande teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF), om frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 180 dagar och ledigheten inte ger rätt till semesterlön enligt någon annan lag,

4. ledighet på grund av grundutbildning om högst 60 dagar eller repetitionsutbildning enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, om frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 60 dagar, eller

5. ledighet enligt lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare. 5. ledighet enligt lagen (1986:163) om rätt till ledighet för *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare.

I en frånvaroperiod enligt första stycket räknas in även dagar när arbetstagaren inte skulle ha utfört arbete.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2010:1224.

Förslag till lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare

Bilaga 5

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare att rubriken till lagen samt 1 och 3 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag om ändring i lag (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare

En arbetstagare som har antagits till utbildning i svenska för invandrare *eller motsvarande utbildning vid folkhögskola* enligt 22 *eller* 24 kap. skollagen (2010:800) har rätt att vara ledig från sin anställning för att delta i undervisningen enligt bestämmelserna i denna lag.

Tid under vilken en arbetstagare är ledig enligt denna lag räknas som arbetad tid vid tillämpning av andra författningar.

Föreslagen lydelse

Lag (1986:163) om rätt till ledighet för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare

1 §¹

En arbetstagare som har antagits till *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare 20 kap. skollagen (2010:800) har rätt att vara ledig från sin anställning för att delta i undervisningen enligt bestämmelserna i denna lag.

3 §²

Om en överenskommelse har träffats om *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare enligt 20 kap. skollagen (2010:800) på arbetstid vid ett samråd som avses i 20 kap.27 § skollagen, har en arbetstagare som vill delta i utbildningen rätt till den ledighet som behövs för att göra detta.

Om det inte träffas en överenskommelse enligt första stycket, har en arbetstagare rätt till ledighet för att delta i utbildning i svenska för invandrare *eller motsvarande utbildning vid folkhögskola* enligt 22 *eller* 24 kap. skollagen dels i form av hel ledighet i samband

Om det inte träffas en överenskommelse enligt första stycket, har en arbetstagare rätt till ledighet för att delta i *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare enligt 20 kap. skollagen dels i form av hel ledighet i samband med heltidsstudier, dels i form av

¹ Senaste lydelse 2013:616.

² Senaste lydelse 2010:863.

med heltidsstudier, dels i form av förkortning av arbetstiden till hälften av den för arbetsplatsen normala arbetstiden i samband med deltidstudier. En arbetstagare vars arbetstid är mindre än hälften av den för arbetsplatsen normala arbetstiden har dock rätt till hel ledighet i samband med deltidstudier.

Rätt till ledighet i den omfattning som följer av andra stycket har även en arbetstagare som deltar i utbildningen på tid som inte är arbetstagarens arbetstid. I ett sådant fall ska vid förkortning av arbetstiden hela ledigheten förläggas antingen till arbetsdagens början eller slut i enlighet med arbetstagarens önskemål.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Förslag till lag om ändring i arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262) Bilaga 5

Härigenom föreskrivs i fråga om arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262) att 6 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

När denna lag ska tillämpas, gäller inte lagen (1974:981) om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning, lagen (1979:1184) om rätt till ledighet för vissa föreningsuppdrag i skolan och lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare.

När denna lag ska tillämpas, gäller inte lagen (1974:981) om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning, lagen (1979:1184) om rätt till ledighet för vissa föreningsuppdrag i skolan och lagen (1986:163) om rätt till ledighet för *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2010:857.

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229) att 11 kap. 34 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

34 §¹

Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:

1. utbildningsbidrag för doktorander, och
2. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för
  - kortare studier om funktionshinder,
  - kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och
  - studier inom särskild utbildning för vuxna, eller
2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

Ersättning enligt lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare ska inte tas upp.

Ersättning enligt lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare ska inte tas upp.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2012:415.

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare att 7 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Etableringsplanen ska utformas tillsammans med den nyanlände och i samverkan med berörda kommuner, myndigheter, företag och organisationer.

Planen ska omfatta högst 24 månader och minst innehålla

1. utbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen (2010:800),	1. <i>kommunal vuxenutbildning</i> i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen (2010:800),
2. samhällsorientering, och	
3. aktiviteter för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering i arbetslivet.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2010:858.

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare samt 1, 2 och 4 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare

Föreslagen lydelse

Lag (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare

1 §¹

Prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare (sfi-bonus) lämnas till en nyanländ invandrare som

Prestationsbaserad stimulansersättning inom *kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare* (sfi-bonus) lämnas till en nyanländ invandrare som

1. har fyllt 18 men inte 65 år,
2. har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 2, 3, 3 a, 4 eller 6 §, 12 kap. 18 §, 21 kap. eller 22 kap. utlänningslagen (2005:716), och
3. uppfyller villkoren enligt 2 och 3 §§.

Med utbildning i svenska för invandrare avses i denna lag även en motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen (2010:800).

2 §²

Sfi-bonus lämnas till en nyanländ som inom den tidsperiod som anges i 3 § har deltagit i utbildning i svenska för invandrare och uppnått betyg för godkänt resultat enligt något av följande alternativ:

Sfi-bonus lämnas till en nyanländ som inom den tidsperiod som anges i 3 § har deltagit i *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare och uppnått betyg för godkänt resultat enligt något av följande alternativ:

- kurs B på studieväg 1,
- kurs C på studieväg 2, eller

- kurs B, C eller D på studieväg 1,
- kurs B eller C på studieväg 2, eller

- kurs D på studieväg 3.

¹ Senaste lydelse 2010:878.

² Senaste lydelse 2013:155.

4 §³

Sfi-bonus lämnas med

1. en halv bonus för den som har uppnått betyg för godkänt resultat i *utbildning* i svenska för invandrare på kurs B på *studieväg 1*,

2. två tredjedels bonus för den som har uppnått betyg för godkänt resultat i *utbildning* i svenska för invandrare på kurs C på *studieväg 2*, och

3. en hel bonus för den som har uppnått betyg för godkänt resultat i *utbildning* i svenska för invandrare på kurs D på *studieväg 3*.

Sfi-bonus lämnas på *studieväg 1* med

1. en halv bonus för den som har uppnått betyg för godkänt resultat i *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare på kurs B,

2. två tredjedels bonus för den som har uppnått betyg för godkänt resultat i *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare på kurs C, och

3. en hel bonus för den som har uppnått betyg för godkänt resultat i *kommunal vuxenutbildning* i svenska för invandrare på kurs D.

Sfi-bonus lämnas på studieväg 2 med

1. två tredjedels bonus för den som har uppnått betyg för godkänt resultat i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare på kurs C, och

3. en hel bonus för den som har uppnått betyg för godkänt resultat i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare på kurs C.

Sfi-bonus lämnas på studieväg 3 med en hel bonus för den som har uppnått betyg för godkänt resultat i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare på kurs D.

Sfi-bonus lämnas med högst en hel bonus. För en nyanländ som får sfi-bonus enligt första, andra eller tredje stycket ska redan utbetald sfi-bonus räknas av.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

³ Senaste lydelse 2013:155.

Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)¹

dels att 20 kap. 15 §, 22 kap. och 24 kap. 11–15 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 24 kap. 11 § ska utgå,

dels att nuvarande 20 kap. 24–35 §§ ska betecknas 20 kap. 35–46 §§ och att nuvarande 23–29 kap. ska betecknas 22–28 kap.,

dels att 1 kap. 1, 3 och 12 §§, 2 kap. 2, 5, 7, 23, 26, 29 och 31 §§, 3 kap. 5, 6 och 13 §§, 4 kap. 2 och 16 §§, 5 kap. 5, 17, 19 och 22 §§, 6 kap. 10 §, 7 kap. 2 §, 14 kap. 7 och 11 §§, 18 kap. 2 §, 20 kap. 1–4, 6, 7–9, 11, 13, 14 och 19–22 §§, 21 kap. 2, 11 och 16 §§, 22 kap. 2, 4, 6 och 8 §§, 23 kap. 1 och 10 §§, 25 kap. 3 och 24 §§, 26 kap. 7 §, 27 kap. 2, 3, 5, 7 och 12–15 §§ och 28 kap. 11, 18, 19, 26 och 27 §§ samt rubrikerna närmast före 20 kap. 22 § ska ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före 20 kap. 24, 25, 30, 32 och 34 §§ ska sättas närmast före 20 kap. 37, 38, 43, 45 respektive 47 §,

dels att det i lagen ska införas nitton nya paragrafer i 20 kap. 8 a, 9 a, 9 b, 15, 22 a, 24–34 och 47–51 §§, samt närmast före 20 kap. 15, 22 a, 24, 25, 28, 30, 32, 47 och 51 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om skolväsendet. Utbildning inom skolväsendet anordnas av det allmänna och av enskilda enligt 2 kap. 2–6 §§.

Skolväsendet omfattar skolformerna

- förskola,
- förskoleklass,
- grundskola,
- grundsärskola,
- specialskola,
- sameskola,
- gymnasieskola,
- gymnasiesärskola,
- kommunal vuxenutbildning,
- särskild utbildning för vuxna,
- och*
- utbildning i svenska för invandrare.

- kommunal vuxenutbildning,
- och*
- särskild utbildning för vuxna.

¹ Senaste lydelse av
22 kap. 7 § 2010:1311
22 kap. 11 § 2010:877
22 kap. 21 § 2012:877
22 kap. 21 § 2012:109
22 kap. 22 § 2012:109
22 kap. 24 § 2012:109.

I skolväsendet ingår också fritidshem som kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och vissa särskilda utbildningsformer.

3 §

I denna lag avses med

- *elev*: den som deltar i utbildning enligt denna lag med undantag för barn i förskolan,
- *fristående fritidshem*: sådant fritidshem som bedrivs av en enskild och som avses i 2 kap. 7 § andra stycket,
- *fristående förskola*: förskoleenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning i form av förskola,
- *fristående skola*: skolenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning inom skolväsendet i form av förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller sådant fritidshem som avses i 2 kap. 7 § första stycket,
- *fristående skola*: skolenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning inom skolväsendet i form av förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning eller sådant fritidshem som avses i 2 kap. 7 § första stycket,
- *förskoleenhet*: av huvudman för förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera förskolebyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon förskolebyggnad,
- *skolenhet*: av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad,
- *undervisning*: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden, och
- *utbildning*: den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål.

12 §²

Lagen är uppdelad i 29 kapitel. Lagen är uppdelad i 28 kapitel.
Dessa är Dessa är

- inledande bestämmelser (1 kap.),
- huvudmän och ansvarsfördelning (2 kap.),
- barns och elevers utveckling mot målen (3 kap.),
- kvalitet och inflytande (4 kap.),
- trygghet och studiero (5 kap.),
- åtgärder mot kränkande behandling (6 kap.),
- skolplikt och rätt till utbildning (7 kap.),
- förskolan (8 kap.),
- förskoleklassen (9 kap.),
- grundskolan (10 kap.),

² Senaste lydelse 2011:189.

- grundsärskolan (11 kap.),
  - specialskolan (12 kap.),
  - sameskolan (13 kap.),
  - fritidshemmet (14 kap.),
  - gymnasieskolan (15–17 kap.),
  - gymnasiesärskolan (18 och 19 kap.),
  - kommunal vuxenutbildning (20 kap.),
  - särskild utbildning för vuxna (21 kap.),
  - *utbildning i svenska för invandrare* (22 kap.),
  - entreprenad och samverkan (23 kap.),
  - särskilda utbildningsformer (24 kap.),
  - annan pedagogisk verksamhet (25 kap.),
  - tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering (26 kap.),
  - Skolväsendets överklagande-nämnd och Lärarnas ansvarsnämnd (27 kap.),
  - överklagande (28 kap.), och
  - övriga bestämmelser (29 kap.).
- entreprenad och samverkan (22 kap.),
  - särskilda utbildningsformer (23 kap.),
  - annan pedagogisk verksamhet (24 kap.),
  - tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering (25 kap.),
  - Skolväsendets överklagande-nämnd och Lärarnas ansvarsnämnd (26 kap.),
  - överklagande (27 kap.), och
  - övriga bestämmelser (28 kap.).

2 kap.

2 §

Kommuner är huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, *utbildning i svenska för invandrare* och fritidshem, om inte annat följer av 4 §.

I varje kommun ska det finnas en eller flera nämnder som ska fullgöra kommunens uppgifter enligt denna lag. Om kommunens uppgifter fullgörs av flera nämnder ska varje sådan nämnd, i den utsträckning det begärs, lämna de uppgifter som behövs för att administrera fördelningen av platser i förskola och i sådan verksamhet som avses i 25 kap. till de övriga nämnderna.

Kommuner är huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och fritidshem, om inte annat följer av 4 §.

I varje kommun ska det finnas en eller flera nämnder som ska fullgöra kommunens uppgifter enligt denna lag. Om kommunens uppgifter fullgörs av flera nämnder ska varje sådan nämnd, i den utsträckning det begärs, lämna de uppgifter som behövs för att administrera fördelningen av platser i förskola och i sådan verksamhet som avses i 24 kap. till de övriga nämnderna.

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem.

Godkännande ska lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser godkännandet förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, *kommunal vuxenutbildning* och fritidshem.

Godkännande ska lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser godkännandet förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Om godkännandet avser kommunal vuxenutbildning ska däremot hänsyn inte tas till följderna för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas.

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskoleenhet.

7 §

Statens skolinspektion handlägger ärenden om godkännande av enskild som huvudman för

- förskoleklass,
- grundskola,
- grundsärskola,
- gymnasieskola,
- gymnasiesärskola, *eller*
- gymnasiesärskola,
- *kommunal vuxenutbildning,*
- eller*

– fritidshem som anordnas vid en skolenhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola.

Övriga ärenden om godkännande av enskild som huvudman enligt 5 § handläggs av den kommun där utbildningen ska bedrivas.

23 §³

Lärarnas ansvarsnämnd ska meddela en legitimerad lärare eller förskollärare en varning, om han eller hon

1. varit oskicklig i sin yrkesutövning,
  2. i eller i samband med yrkesutövningen gjort sig skyldig till brott som gör att hans eller hennes lämplighet att verka som lärare eller förskollärare kan sättas i fråga, eller
  3. på annat sätt visat sig mindre lämplig att bedriva undervisning.
- Lärarnas ansvarsnämnd ska återkalla en legitimation, om den legitimerade

1. har varit grovt oskicklig i sin yrkesutövning,
2. i eller utanför yrkesutövningen har gjort sig skyldig till ett allvarligt brott som gör att hans eller hennes lämplighet att verka som lärare eller förskollärare kan sättas i fråga,
3. på grund av sjukdom eller någon liknande omständighet inte kan utöva yrket tillfredsställande,
4. på annat sätt är särskilt olämplig att bedriva undervisning,
5. inte följt ett föreläggande om läkarundersökning enligt 27 kap. 13 §, eller
5. inte följt ett föreläggande om läkarundersökning enligt 26 kap. 13 §, eller
6. begär att legitimationen ska återkallas.

Om det finns särskilda skäl i fall som avses i första stycket 2 eller andra stycket 2, får Lärarnas ansvarsnämnd avstå från att meddela en varning eller återkallelse av legitimationen.

Om Lärarnas ansvarsnämnd meddelar en varning eller beslutar att återkalla en legitimation, ska nämnden underrätta Statens skolverk och den legitimerades arbetsgivare om detta. Detsamma gäller om en allmän förvaltningsdomstol efter överklagande beslutar att meddela en varning, återkalla legitimationen eller undanröja nämndens beslut om varning eller återkallelse.

26 §

<p>En huvudman för kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna <i>och utbildning i svenska för invandrare</i> får för sina elever anordna sådan elevhälsa som avses i 25 §.</p>	<p>En huvudman för kommunal vuxenutbildning <i>och</i> särskild utbildning för vuxna får för sina elever anordna sådan elevhälsa som avses i 25 §.</p>
---	--

29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

När det gäller kommunal vuxenutbildning ansvarar en elevs hem-

³ Senaste lydelse 2011:189.

kommun för att eleven har tillgång till vägledning enligt första stycket. Hemkommunen ska även ge vägledning vid valet av utbildningsanordnare.

31 §

Den som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt inom annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. ska till den som erbjuder anställningen lämna ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas. Regeringen meddelar föreskrifter om innehållet i registerutdraget.

Den som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt inom annan pedagogisk verksamhet som avses i 24 kap. ska till den som erbjuder anställningen lämna ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas. Regeringen meddelar föreskrifter om innehållet i registerutdraget.

Registerutdrag som avses i första stycket ska lämnas även av den som

1. erbjuds eller tilldelas arbete inom sådan verksamhet som avses i första stycket under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten, om det sker genom uppdrag, anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller anställning inom annan kommunal verksamhet,

2. under utbildning till en lärar- eller förskolläraryrkesexamen enligt högskolelagen (1992:1434) eller yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning tilldelas plats för verksamhetsförlagd del av utbildningen inom sådan verksamhet som avses i första stycket, eller

3. genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program tilldelas plats för arbetspraktik eller annan programinsats inom sådan verksamhet som avses i första stycket.

Registerutdraget ska i de fall som avses i andra stycket lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där. Den som inte har lämnat ett sådant registerutdrag får inte anlitas eller tas emot i verksamheten.

3 kap.

5 §

Bestämmelsen i 4 § om information gäller inte i kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare.

Bestämmelsen i 4 § om information gäller inte i kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.

6 §

Bestämmelserna om särskilt stöd

Bestämmelserna om särskilt stöd

i 7–12 §§ gäller inte i förskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *och utbildning i svenska för invandrare*.

i 7–12 §§ gäller inte i förskolan, kommunal vuxenutbildning *och* särskild utbildning för vuxna.

13 §⁴

I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *och utbildning i svenska för invandrare* ska betyg sättas i den utsträckning och form som följer av denna lag eller annan författning.

I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning *och* särskild utbildning för vuxna ska betyg sättas i den utsträckning och form som följer av denna lag eller annan författning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från första stycket för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning.

4 kap.

2 §

I 26 kap. finns bestämmelser om tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning av skolväsendet och andra utbildningar.

I 25 kap. finns bestämmelser om tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning av skolväsendet och andra utbildningar.

16 §

I en lokal styrelse för en förskoleenhet eller en skolenhet med grundskola eller grundsärskola ska företrädare för barnens eller elevernas vårdnadshavare och företrädare för de anställda ingå som ledamöter. I en lokal styrelse för en skolenhet med gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *eller utbildning i svenska för invandrare* ska företrädare för eleverna och företrädare för de anställda ingå som ledamöter.

I en lokal styrelse för en förskoleenhet eller en skolenhet med grundskola eller grundsärskola ska företrädare för barnens eller elevernas vårdnadshavare och företrädare för de anställda ingå som ledamöter. I en lokal styrelse för en skolenhet med gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning *eller* särskild utbildning för vuxna ska företrädare för eleverna och företrädare för de anställda ingå som ledamöter. Företrädarna för eleverna eller vårdnadshavarna får inte vara fler än övriga ledamöter.

Företrädarna för eleverna eller vårdnadshavarna får inte vara fler än övriga ledamöter.

⁴ Senaste lydelse 2010:2022.

5 kap.

5 §

Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet.

Rektorn beslutar om ordningsregler.

Denna paragraf gäller inte för kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *och utbildning i svenska för invandrare*. Denna paragraf gäller inte för kommunal vuxenutbildning *och* särskild utbildning för vuxna.

17 §

I gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *och utbildning i svenska för invandrare* får huvudmannen besluta att helt eller delvis stänga av en elev om I gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning *och* särskild utbildning för vuxna får huvudmannen besluta att helt eller delvis stänga av en elev om

1. eleven med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av elevens måloppfyllelse och kunskaper,
2. eleven stör eller hindrar utbildningens bedrivande,
3. eleven utsätter någon annan elev eller av utbildningen berörd person för kränkande behandling, eller
4. elevens uppförande på annat sätt inverkar negativt på övriga elevers trygghet och studiero.

Huvudmannen får besluta att ett beslut om avstängning ska gälla omedelbart.

Om det kan antas att någon av förutsättningarna för avstängning enligt första stycket 2–4 är uppfyllda och beslutet är nödvändigt med hänsyn till elevernas trygghet och studiero, får rektorn besluta om omedelbar avstängning. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut enligt tredje stycket.

19 §

Huvudmannen får besluta att helt eller delvis stänga av en elev från en viss utbildning i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *och utbildning i svenska för invandrare*, om Huvudmannen får besluta att helt eller delvis stänga av en elev från en viss utbildning i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning *och* särskild utbildning för vuxna, om

1. det i utbildningen ingår praktik eller delar av utbildningen är arbetsplatsförlagd, och
2. det är uppenbart olämpligt att eleven deltar i den praktiska tjänstgöringen.

Huvudmannen får besluta att ett beslut om avstängning ska gälla omedelbart.

Om det kan antas att förutsättningarna för avstängning enligt första stycket är uppfyllda och det är nödvändigt på grund av brådskande omständigheter, får rektorn besluta om omedelbar avstängning.

Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut enligt tredje stycket.

22 §

Rektorn eller en lärare får från en elev omhändertata föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna.

Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut enligt första stycket.

<p>Denna paragraf gäller inte för kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna <i>och utbildning i svenska för invandrare.</i></p>	<p>Denna paragraf gäller inte för kommunal vuxenutbildning <i>och</i> särskild utbildning för vuxna.</p>
---	--

6 kap.

10 §

En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Första stycket första och andra meningarna ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567).

<p>För verksamhet som avses i 25 kap. och för fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet gäller första och andra styckena för den personal som huvudmannen utser.</p>	<p>För verksamhet som avses i 24 kap. och för fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet gäller första och andra styckena för den personal som huvudmannen utser.</p>
--	--

7 kap.

2 §

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt enligt föreskrifterna i detta kapitel. Skolplikt gäller dock inte barn som varaktigt vistas utomlands eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet ska gå i skola.

<p>Skolplikt gäller inte heller barn som avses i 29 kap. 2 § andra stycket. Dessa barn har dock samma rätt till utbildning som skolpliktiga barn.</p>	<p>Skolplikt gäller inte heller barn som avses i 28 kap. 2 § andra stycket. Dessa barn har dock samma rätt till utbildning som skolpliktiga barn.</p>
---	---

14 kap.

7 §

Fritidshem ska erbjudas till och med vårterminen det år då eleven fyller 13 år. Från och med höstterminen det år då eleven fyller 10 år får öppen fritidsverksamhet erbjudas i stället för fritidshem, om eleven inte på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl är i behov av sådant särskilt stöd i sin utveckling som endast kan erbjudas i fritidshem.

Bestämmelser om öppen fritidsverksamhet finns i 25 kap. Bestämmelser om öppen fritidsverksamhet finns i 24 kap.

11 §

Hemkommunen svarar för att en elev som ska erbjudas fritidshem enligt bestämmelserna i detta kapitel och går i en sådan särskild utbildningsform som avses i 24 kap. erbjuds fritidshem. I dessa fall ska bestämmelserna i 4–10 §§ tillämpas.

Hemkommunen svarar för att en elev som ska erbjudas fritidshem enligt bestämmelserna i detta kapitel och går i en sådan särskild utbildningsform som avses i 23 kap. erbjuds fritidshem. I dessa fall ska bestämmelserna i 4–10 §§ tillämpas.

18 kap.2 §⁵

Gymnasiesärskolan ska ge elever med utvecklingsstörning en för dem anpassad utbildning som ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Utbildningen ska utformas så att den främjar social gemenskap och utvecklar elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper. Utbildningen i gymnasiesärskolan ska i huvudsak bygga på de kunskaper som eleverna har fått i grundskolan eller i motsvarande utbildning.

Av 29 kap. 8 § följer att det som sägs i denna lag om ungdomar med utvecklingsstörning ska gälla också för vissa andra ungdomar.

Av 28 kap. 8 § följer att det som sägs i denna lag om ungdomar med utvecklingsstörning ska gälla också för vissa andra ungdomar.

20 kap.

1 §

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–9 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå (10–15 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (16–23 §§),

– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (24–34 §§),

- bestämmelser om betyg (24–31 §§),

– bestämmelser om betyg (35–42 §§),

⁵ Senaste lydelse 2012:109.

– bestämmelser om validering (32 och 33 §§), och
– bestämmelser om intyg (34 och 35 §§).

– bestämmelser om validering (43 och 44 §§), och
– bestämmelser om intyg (45 och 46 §§), och
– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning med enskild huvudman (47–51 §§).

2 §

Målet för den kommunala vuxenutbildningen är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling.

Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar.

De som fått minst utbildning ska prioriteras.

När det gäller kommunal vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå ska de som fått minst utbildning prioriteras.

3 §

Kommunerna ska tillhandahålla kommunal vuxenutbildning. Utbildningen ska tillhandahållas på grundläggande nivå och gymnasial nivå.

Kommunerna får tillhandahålla kommunal vuxenutbildning.

Utbildningen får tillhandahållas på grundläggande nivå, gymnasial nivå och i svenska för invandrare.

Varje kommun fastställer årligen i form av ett utbildningsutbud omfattning och inriktning för den kommunala vuxenutbildning på gymnasial nivå som får tillhandahållas i kommunen. Kommunen får under året öka den fastställda omfattningen.

4 §

Utbildning på grundläggande nivå syftar till att ge vuxna sådana kunskaper som de behöver för att delta i samhälls- och arbetslivet. Den syftar också till att möjliggöra fortsatta studier.

Utbildning på gymnasial nivå syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan ska ge.

Utbildning i svenska för invandrare syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. Utbildningen syftar också till att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. Läs- och skrivinläringen får ske på elevens

6 §⁶

För varje kurs ska det finnas en kursplan när det gäller utbildning på grundläggande nivå. För varje ämne ska det finnas en ämnesplan när det gäller utbildning på gymnasial nivå.

För varje kurs ska det finnas en kursplan när det gäller utbildning på grundläggande nivå *och i svenska för invandrare*. För varje ämne ska det finnas en ämnesplan när det gäller utbildning på gymnasial nivå.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kursplaner, ämnesplaner och gymnasiepoäng. Sådana föreskrifter får innebära att kursplaner eller ämnesplaner inte ska finnas eller att gymnasiepoäng inte ska beräknas för vissa kurser.

7 §

Utbildningen ska vara avgiftsfri, om inte något annat följer av denna lag eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 21 §. Det får dock förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

Huvudmannen får bestämma att böcker och andra lärverktyg, som varje elev har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av eleverna själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader. Lärverktyg som används i utbildningen ska i övrigt tillhandahållas utan kostnad för eleverna.

Huvudmannen får bestämma att böcker och andra lärverktyg, som varje elev *inom utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå* har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av eleverna själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader. Lärverktyg som används i utbildningen ska i övrigt tillhandahållas utan kostnad för eleverna.

Eleverna inom utbildning i svenska för invandrare ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna lärverktyg.

Avgifter får inte tas ut i samband med ansökan om plats.

8 §

För varje elev ska det finnas en individuell studieplan. Planen ska innehålla uppgifter om den en-

För varje elev ska det finnas en individuell studieplan. Planen ska innehålla uppgifter om

⁶ Senaste lydelse 2012:109.

skildes utbildningsmål och omfattning av studierna.

1. den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna,

2. annat som är av betydelse för planeringen av studierna,

3. elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven för den eller de kurser eleven deltar i,

4. hur utbildningen anpassas efter elevens behov och förutsättningar,

5. skälen för avbrott, utbildningens upphörande enligt 9 § andra stycket och byte av utbildningsanordnare, och

6. huruvida avbrott skett med samtycke av huvudmannen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

8 a §

Om elevens utbildning upphör enligt 9 § andra stycket eller avbryts, ska en enskild huvudman förvara den individuella studieplanen i minst tre år från den dag då utbildningen upphörde eller avbröts.

Huvudmannen ska på begäran av en elev vars utbildning har upphört eller avbrutits enligt första stycket under den tid som anges där tillhandahålla en kopia av den individuella studieplanen.

9 §

Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja kursen. Huvudmannen får dock besluta att utbildningen på kursen ska upphöra, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning på grundläggande nivå har upphört enligt andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

9 a §

Den vars utbildning på grundläggande nivå har upphört enligt 9 § andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt 9 § andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Beslut om att på nytt bereda utbildning ska fattas av den huvudman som beslutade att utbildningen skulle upphöra. Om den huvudmannen inte längre bedriver kommunal vuxenutbildning, ska beslut om att på nytt bereda utbildning i stället fattas av hemkommunen. Om huvudmannen inte är elevens hemkommun, ska huvudmannen sända en kopia av sitt beslut att på nytt bereda eleven utbildning till hemkommunen.

9 b §

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt 9 § andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning om det finns särskilda skäl för det.

Den som frivilligt avbrutit utbildningen i svenska för invandrare ska på nytt beredas sådan utbildning om huvudmannen har samtyckt till avbrottet. Beslutet ska fattas av huvudmannen för den utbildning som avbrutits. Om huvudmannen inte har samtyckt till avbrottet, ska personen på nytt beredas utbildning om det finns särskilda skäl för det.

Beslut enligt första eller andra stycket ska fattas av huvudmannen för den utbildning som upphört eller avbrutits. Om den huvudmannen inte längre bedriver

utbildning i svenska för invandrare, ska beslut om att på nytt bereda utbildning i stället fattas av hemkommunen. Om huvudmannen inte är elevens hemkommun, ska huvudmannen sända en kopia av sitt beslut om att på nytt bereda eleven utbildning till hemkommunen.

11 §

En vuxen har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå från och med andra kalenderhalvåret det år då han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskolan, och
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Den som har rätt att delta i utbildning enligt första stycket har rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen, om utbildningen tillhandahålls där.

Den som har rätt att delta i utbildning enligt första stycket har rätt att delta i sådan utbildning såväl hos hemkommunen som hos en enskild huvudman som tillhandahåller utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att rätt enligt första stycket ska inträda tidigare än vad som anges där.

Första och andra styckena gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 24 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning.

Första och andra styckena gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 23 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning.

13 §

En ansökan om att delta i utbildning på grundläggande nivå ska ges in till den sökandes hemkommun. *En sökande ska tas emot till utbildningen, om de villkor som anges i 11 § är uppfyllda.*

En ansökan om att delta i utbildning på grundläggande nivå ska ges in till den sökandes hemkommun.

14 §

Om en ansökan avser en utbildning som anordnas av en annan huvudman, ska hemkommunen skyndsamt sända ansökan vidare till den huvudmannen. Till ansökan ska ett yttrande fogas där hemkommunen redovisar sin bedömning av om den sökande

Hemkommunen beslutar om den sökande ska tas emot till utbildning på grundläggande nivå. En sökande ska tas emot till utbildningen, om de villkor som anges i 11 § är uppfyllda.

Hemkommunen ska se till att en sökande som tagits emot till

uppfyller de villkor som anges i 11 §.

Den huvudman som anordnar en utbildning beslutar om den sökande ska tas emot till utbildningen. Den andra huvudmannen får ta emot den sökande, även om hemkommunen har bedömt att den sökande inte har rätt att delta i utbildningen.

utbildning kan välja huvudman så snart som möjligt efter det att ansökan har kommit in till kommunen.

Om ansökan avser utbildning som anordnas av en annan huvudman än hemkommunen, ska hemkommunen skyndsamt sända ansökan och sitt beslut vidare till den huvudmannen.

Antagning

15 §

Den huvudman som anordnar utbildning på grundläggande nivå ska anta den sökande till utbildningen.

19 §

En vuxen som är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå enligt 20 § och som har en examen från ett yrkesprogram i gymnasieskolan enligt 16 kap. 27 § men inte uppnått grundläggande behörighet till högskolestudier har rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå i syfte att uppnå en sådan behörighet.

Den som har rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå enligt första stycket har rätt att delta i sådan utbildning i en annan kommun än sin hemkommun eller ett landsting om utbildningen finns där och inte erbjuds av hemkommunen. I ett sådant fall är hemkommunen skyldig att ersätta den mottagande kommunens kostnader. Bestämmelserna i 15 kap. 32 § ska tillämpas när det gäller ungdomar till och med första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år.

Den som har rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå enligt första stycket har rätt att delta i sådan utbildning hos hemkommunen, en enskild huvudman som tillhandahåller utbildningen eller ett landsting. Om utbildningen i ett sådant fall anordnas av ett landsting, är hemkommunen skyldig att ersätta landstingets kostnader. Bestämmelserna i 15 kap. 32 § ska tillämpas när det gäller ungdomar till och med första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år.

20 §

En vuxen är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge,
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, och
4. i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.

Behörig är också den som är yngre än vad som anges i första stycket, men har slutfört utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller likvärdig utbildning och uppfyller övriga behörighetsvillkor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om behörighetsvillkor. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela föreskrifter om att behörighet enligt första stycket ska inträda tidigare än vad som anges där.

Första och andra styckena gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 24 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning.

Första och andra styckena gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 23 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning

21 §

En ansökan om att delta i utbildning på gymnasial nivå ska ges in till den sökandes hemkommun.

Om ansökan avser en utbildning som anordnas av *en annan huvudman* ska hemkommunen skyndsamt sända ansökan vidare till *den huvudmannen*. Till ansökan ska fogas ett yttrande av vilket det framgår om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning. Ett yttrande behövs inte om det är onödigt med hänsyn till en tidigare överenskommelse.

Åtagande att svara för kostnaderna ska alltid lämnas om den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning hos *en annan huvudman*. Ett åtagande gäller även om den sökande därefter byter hemkommun.

Om ansökan avser en utbildning som anordnas av *ett landsting* ska hemkommunen skyndsamt sända ansökan vidare till *det landstinget*. Till ansökan ska fogas ett yttrande av vilket det framgår om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning. Ett yttrande behövs inte om det är onödigt med hänsyn till en tidigare överenskommelse.

Åtagande att svara för kostnaderna ska alltid lämnas om den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning hos *landstinget*. Ett åtagande gäller även om den sökande därefter byter hemkommun.

Mottagande hos hemkommunen eller en enskild huvudman

22 §

Den huvudman som anordnar utbildning på gymnasial nivå beslutar om den sökande ska tas emot till utbildningen.

Hemkommunen ska ta emot en sökande om de behörighetsvillkor som anges i 20 § är uppfyllda.

Hemkommunen beslutar om den sökande ska tas emot till utbildning på gymnasial nivå.

Hemkommunen ska ta emot en sökande om de behörighetsvillkor som anges i 20 § är uppfyllda och om utbildningen ingår i

En kommun ska ta emot en behörig sökande från en annan kommun och ett landsting ska ta emot en behörig sökande, om hemkommunen har åtagit sig eller, efter överklagande enligt 28 kap. 12 §, ska åta sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning.

kommunen utbildningsutbud enligt 3 § tredje stycket. Om antalet platser är färre än antalet sökande får ett urval göras.

En sökande ska tas emot till utbildningen trots att utbildningen inte ingår i utbildningsutbudet, om den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildningen.

Hemkommunen ska se till att en sökande som har tagits emot till utbildning kan välja huvudman för utbildningen så snart som möjligt efter det att ansökan har kommit in till kommunen.

Om ansökan avser utbildning som anordnas av en enskild huvudman, ska hemkommunen skyndsamt sända ansökan samt sitt beslut vidare till den huvudmannen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om urval bland sökande.

Mottagande hos ett landsting

22 a §

Det landsting som anordnar utbildning på gymnasial nivå beslutar om den sökande ska tas emot till utbildning på gymnasial nivå.

Landstinget ska ta emot en sökande om

1. de behörighetsvillkor som anges i 20 § är uppfyllda, och
2. hemkommunen har åtagit sig eller, efter överklagande enligt 27 kap. 12 §, ska åta sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning.

Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare

Utbildningens omfattning

24 §

Utbildning i svenska för invandrare ska i genomsnitt under en fyraveckorsperiod omfatta minst 15 timmars undervisning i veckan. Undervisningens omfattning får dock minskas om eleven begär det och huvudmannen finner att det är förenligt med utbildningens syfte.

Huvudmannen ska med beaktande av 25 och 26 §§ se till att undervisningen erbjuds på tider som är anpassade efter elevens behov.

Samverkan med arbetslivet

25 §

Huvudmannen ska i samarbete med Arbetsförmedlingen verka för att eleven ges möjligheter att öva det svenska språket i arbetslivet och att utbildning i svenska för invandrare kan kombineras med andra aktiviteter som

- arbetslivsorientering,*
- validering,*
- praktik, eller*
- annan utbildning.*

Huvudmannen ska också verka för att utbildning i svenska för invandrare kan bedrivas under tid för vilken eleven får ersättning enligt socialförsäkringsbalken på grund av sjukdom eller skada och för att utbildningen kan kombineras med aktiviteter som erbjuds inom hälso- och sjukvården.

26 §

Utbildningen ska kunna kombineras med förvärvsarbete.

27 §

Huvudmannen ska samråda med den berörda arbetsgivaren och den lokala arbetstagarorganisationen som arbetsgivaren är bunden till genom kollektivavtal om en arbetstagers deltagande i

Kommunens ansvar

28 §

Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds dem som enligt 30 § har rätt att delta i utbildningen.

Utbildning som anordnas av hemkommunen ska kunna påbörjas inom en månad från det att kommunen beslutat att personen ska tas emot till utbildningen.

Utbildning som anordnas av en enskild huvudman ska kunna påbörjas inom en månad från det att huvudmannen fick del av hemkommunens beslut att personen ska tas emot till utbildningen.

29 §

Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen.

Rätt att delta

30 §

En person har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år, om han eller hon

- 1. är bosatt i landet, och*
- 2. saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge.*

Den som har rätt att delta i utbildning enligt första stycket har rätt att delta i sådan utbildning såväl hos hemkommunen som hos en enskild huvudman som tillhandahåller utbildningen.

En finländsk medborgare som stadigvarande arbetar i en kom-

mun, men är bosatt i Finland nära gränsen till Sverige och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge, har från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år också rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare.

31 §

Den som har sådana kunskaper i det danska eller norska språket att grundläggande svenskundervisning inte kan anses nödvändig har inte rätt att delta i utbildningen.

Ansökan och mottagande

32 §

En ansökan om att delta i utbildning i svenska för invandrare ska ges in till den sökandes hemkommun.

33 §

Hemkommunen beslutar om den sökande ska tas emot till utbildning i svenska för invandrare. En sökande ska tas emot till utbildningen, om de villkor som anges i 30 § är uppfyllda.

Hemkommunens ska se till att en sökande kan välja huvudman så snart som möjligt efter det att ansökan har kommit in till kommunen.

Om den sökande tagits emot till utbildning som anordnas av en enskild huvudman, ska hemkommunen skyndsamt sända ansökan och sitt beslut vidare till den huvudmannen.

Den sökande ska kunna påbörja utbildningen snarast och senast inom en månad från det att huvudmannen fått ansökan.

34 §

Den huvudman som anordnar utbildning i svenska för

invandrare ska anta den sökande till utbildningen. Bilaga 5

Kommunal vuxenutbildning med enskild huvudman

47 §

Varje enskild huvudman för kommunal vuxenutbildning ska i sin verksamhet vara öppen för alla som har tagits emot till utbildningen.

48 §

Hemkommunen ska lämna bidrag till en enskild huvudman för varje elev som hemkommunen har tagit emot till huvudmannens utbildning.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 49 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 50 §.

49 §

Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. undervisning,
2. lärverktyg,
3. administration,
4. mervärdesskatt, och
5. lokalkostnader.

Grundbeloppet ska bestämmas på samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sin egen kommunala vuxenutbildning.

50 §

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har särskilt kostnadskrävande behov.

Insyn

51 §

Den kommun där den enskilda huvudmannen bedriver sin utbildning har rätt till insyn i verksamheten.

21 kap.

2 §

Målet för den särskilda utbildningen för vuxna är att vuxna med utvecklingsstörning ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling.

Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar.

De som fått minst utbildning ska prioriteras.

Av 29 kap. 8 § följer att det som i denna lag sägs om personer med utvecklingsstörning ska gälla också för vissa andra vuxna. Av 28 kap. 8 § följer att det som i denna lag sägs om personer med utvecklingsstörning ska gälla också för vissa andra vuxna.

11 §⁷

En vuxen med utvecklingsstörning har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som utbildningen i grundsärskolan syftar till att ge, och
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att rätt enligt första stycket ska inträda tidigare än vad som anges där.

Första stycket gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 24 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning. Första stycket gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 23 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning.

16 §⁸

En vuxen med utvecklingsstörning är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge,
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, och
4. i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.

Behörig är också den som är yngre än vad som anges i första stycket, men har slutfört utbildning i gymnasiesärskolan eller likvärdig utbildning och uppfyller övriga behörighetsvillkor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att behörighet enligt första stycket ska inträda tidigare än vad som anges där.

⁷ Senaste lydelse 2012:109.

⁸ Senaste lydelse 2012:109.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om behörighetsvillkor.

Första och andra styckena gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 24 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning.

Första och andra styckena gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 23 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning.

22 kap.

2 §

Inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, *kommunal vuxenutbildning*, särskild utbildning för vuxna, *utbildning i svenska för invandrare* eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. får uppgifter överlämnas på entreprenad.

Inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, särskild utbildning för vuxna eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 24 kap. får uppgifter överlämnas på entreprenad.

4 §

Inom gymnasieskolan får uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil överlämnas på entreprenad.

Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får en enskild huvudman överlämna uppgifter som avser modersmålsundervisning på entreprenad.

Inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå får uppgifter som avser undervisning i yrkesinriktade ämnen överlämnas på entreprenad.

6 §

Om en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad, får kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen överlämna den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgift.

Kommunen eller landstinget får när det gäller *kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna* överlämna även den myndighetsutövning som hör till rektorns uppgifter. *Kommunen får också överlämna sådan myndighetsutövning när det gäller utbildning i svenska för invandrare.*

Kommunen eller landstinget får när det gäller särskild utbildning för vuxna överlämna även den myndighetsutövning som hör till rektorns uppgifter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om begränsningar när det gäller överlämnande

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om begränsningar när det gäller överlämnande

av rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.

av rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.

8 §

En kommun får sluta avtal med en annan kommun om att denna ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom förskolan, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, *utbildning i svenska för invandrare* eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap.

En kommun får sluta avtal med en annan kommun om att denna ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom förskolan, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 24 kap.

En kommun får också sluta avtal med ett landsting om att detta ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.

23 kap.

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om

- internationella skolor (2–7 §§),
- utbildning vid särskilda ungdomshem (8 och 9 §§),
- utbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt (10 §),
- *utbildning vid folkhögskola som motsvarar utbildning i svenska för invandrare* (11–15 §§),
- utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus eller annan motsvarande institution (16–19 §§),
- utbildning i hemmet eller på annan lämplig plats (20–22 §§),
- annat sätt att fullgöra skolplikten (23–25 §§), och
- bemyndiganden (26 §).

- utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus eller annan motsvarande institution (11–14 §§),
- utbildning i hemmet eller på annan lämplig plats (15–17 §§),
- annat sätt att fullgöra skolplikten (17–19 §§), och
- bemyndiganden (20 §).

10 §

För intagna i kriminalvårdsanstalt får det anordnas utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna *samt utbildning i svenska för invandrare*. För sådan utbildning ansvarar Kriminalvården.

För intagna i kriminalvårdsanstalt får det anordnas utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning *och* särskild utbildning för vuxna. För sådan utbildning ansvarar Kriminalvården.

25 kap.

3 §

Statens skolinspektion har tillsyn över

1. skolväsendet, särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet enligt denna lag,

2. utbildning som avses i 29 kap. 17 §, 2. utbildning som avses i 28 kap. 17 §,

3. hur en kommun uppfyller sina skyldigheter enligt 7 kap. 21 och 22 §§, 24 kap. 23 och 24 §§ samt 29 kap. 9 §, och 3. hur en kommun uppfyller sina skyldigheter enligt 7 kap. 21 och 22 §§, 23 kap. 23 och 24 §§ samt 28 kap. 9 §, och

4. hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar enligt 4 §. Första stycket gäller inte om tillsynen är en särskild uppgift för en annan tillsynsmyndighet.

24 §

Statens skolverk ska på nationell nivå följa upp och utvärdera

1. skolväsendet,

2. övriga utbildningar och verksamheter som står under Statens skolinspektions tillsyn enligt denna lag, och

3. annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. som anordnas av en enskild. 3. annan pedagogisk verksamhet som avses i 24 kap. som anordnas av en enskild.

26 kap.7 §⁹

Ordföranden får ensam fatta beslut

1. som inte innefattar slutligt avgörande i sak, dock inte beslut om föreläggande att genomgå läkarundersökning enligt 27 kap. 13 §, 1. som inte innefattar slutligt avgörande i sak, dock inte beslut om föreläggande att genomgå läkarundersökning enligt 26 kap. 13 §,

2. om återkallelse på egen begäran av legitimation, eller 2. om återkallelse på egen begäran av legitimation, eller

3. om återkallelse av legitimation när den legitimerade inte följt föreläggande om läkarundersökning. 3. om återkallelse av legitimation när den legitimerade inte följt föreläggande om läkarundersökning.

Ärenden som har avgjorts enligt första stycket ska anmälas vid nästa sammanträde med nämnden.

27 kap.

2 §

Beslut av Statens skolinspektion får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. godkännande enligt 2 kap. 5 § eller 24 kap. 2 § eller återkallelse av sådant godkännande enligt 1. godkännande enligt 2 kap. 5 § eller 23 kap. 2 § eller återkallelse av sådant godkännande enligt

⁹ Senaste lydelse 2011:189.

26 kap. 13 eller 14 §,

2. rätt till bidrag enligt 24 kap. 3 eller 5 § eller återkallelse av sådan rätt enligt 26 kap. 13–15 §§,

3. statliga åtgärder för rättelse enligt 26 kap. 17 §,

4. tillfälligt verksamhetsförbud enligt 26 kap. 18 §, eller

5. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §.

25 kap. 13 eller 14 §,

2. rätt till bidrag enligt 23 kap.

3 eller 5 § eller återkallelse av sådan rätt enligt 25 kap. 13–15 §§,

3. statliga åtgärder för rättelse enligt 25 kap. 17 §,

4. tillfälligt verksamhetsförbud enligt 25 kap. 18 §, eller

5. vitesföreläggande enligt 25 kap. 27 §.

3 §¹⁰

Beslut av Statens skolverk får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol

om beslutet gäller

1. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §, 1. vitesföreläggande enligt 25 kap. 27 §,

2. avslag på en ansökan om lärar- eller förskollärarlegitimation enligt 2 kap. 16 §, eller

3. avslag på en ansökan om komplettering av legitimation enligt 2 kap. 16 §.

5 §¹¹

Beslut av en kommun eller ett landsting får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. godkännande enligt 2 kap. 5 § eller återkallelse av sådant godkännande enligt 26 kap. 13 eller 14 §, 1. godkännande enligt 2 kap. 5 § eller återkallelse av sådant godkännande enligt 25 kap. 13 eller 14 §,

2. bidrag enligt 8 kap. 21 §, 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 31 eller 35 § eller 19 kap. 45 §, 2. bidrag enligt 8 kap. 21 §, 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 31 eller 35 §, 19 kap. 45 § eller 20 kap. 50 §,

3. avstängning enligt 5 kap. 17 eller 19 §,

4. föreläggande för vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter enligt 7 kap. 23 §,

5. skolskjuts enligt 10 kap. 32 § första stycket, 10 kap. 33 § första stycket, 11 kap. 31 § första stycket, 11 kap. 32 § första stycket, 18 kap. 30 § första stycket eller 18 kap. 31 § första stycket,

6. ekonomiskt stöd till inackordering enligt 15 kap. 32 § eller 18 kap. 32 § första stycket,

7. medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt eller återkallelse av sådant medgivande enligt 24 kap. 23 eller 24 §, 7. medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt eller återkallelse av sådant medgivande enligt 23 kap. 23 eller 24 §,

8. rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 eller 15 § eller återkallelse av 8. rätt till bidrag enligt 24 kap. 10 eller 15 § eller återkallelse av

¹⁰ Senaste lydelse 2013:530.

¹¹ Senaste lydelse 2012:109.

sådan rätt enligt 26 kap. 13 §, 9. bidrag enligt 25 kap. 11 §, 10. tillfälligt verksamhetsförbud enligt 26 kap. 18 §, eller 11. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §.	sådan rätt enligt 25 kap. 13 §, 9. bidrag enligt 24 kap. 11 §, 10. tillfälligt verksamhetsförbud enligt 25 kap. 18 §, eller 11. vitesföreläggande enligt 25 kap. 27 §.
---	---

7 §

Beslut av Specialpedagogiska skolmyndigheten får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. föreläggande för vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter enligt 7 kap. 23 §,
2. kostnadsfria resor enligt 12 kap. 25 § första stycket, eller
3. medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt eller återkallelse av sådant medgivande enligt 24 kap. 23 eller 24 §.
3. medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt eller återkallelse av sådant medgivande enligt 23 kap. 23 eller 24 §.

12 §¹²

Beslut av en kommun eller ett landsting får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i grundskolan enligt 7 kap. 5 § eller tillhörighet till grundskolans målgrupp enligt 7 kap. 5 b §,
2. uppskjuten skolplikt enligt 7 kap. 10 § andra stycket,
3. skolpliktens förlängning enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 14 §,
4. mottagande av en elev från en annan kommun enligt 9 kap. 13 §, 10 kap. 25 § eller 11 kap. 25 §,
5. åtgärder enligt 10 kap. 29 § tredje stycket för en elev som inte bor hemma,
6. placering vid en annan skolenhet än den vårdnadshavare önskar enligt 9 kap. 15 § andra stycket, 10 kap. 30 § andra stycket eller 11 kap. 29 § andra stycket,
7. behörighet eller mottagande i första hand enligt 16 kap. 36 § eller mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever eller mottagande i första hand enligt 19 kap. 29 § första stycket,
8. tillhörighet till målgruppen för gymnasieskolan enligt 18 kap. 5 eller 7 §,
9. mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 13 §, 14 § *andra stycket* eller 22 §, till särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 7 § tredje stycket *eller till utbildning i svenska för invandrare enligt 22 kap. 15 §,*
9. mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 14, 22, 22 a eller 33 § *eller till särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 7 § tredje stycket,*
10. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxen-
10. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxen-

¹² Senaste lydelse 2012:109.

utbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket, i särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § andra stycket *eller i utbildning i svenska för invandrare enligt 22 kap. 16 § andra stycket,*

11. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje stycket, särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § tredje stycket *eller utbildning i svenska för invandrare enligt 22 kap. 17 §,*

12. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 § tredje stycket, eller

13. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1, 4 och 7–12 får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

utbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket *eller i särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § andra stycket,*

11. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning *på grundläggande eller gymnasial nivå* enligt 20 kap. 9 a §, kommunal vuxenutbildning i *svenska för invandrare enligt 20 kap. 9 b §* *eller* särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § tredje stycket,

ersättning enligt 20 kap. 21 § tredje stycket, eller

13. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 28 kap. 2 § andra stycket 3.

1, 4 och 7–12 får överklagas endast

13 §¹³

Beslut av en enskild huvudman får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. behörighet och mottagande enligt 16 kap. 36 §, mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever eller mottagande enligt 19 kap. 29 § första stycket, *eller*

2. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

1. behörighet och mottagande enligt 16 kap. 36 §, mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever eller mottagande enligt 19 kap. 29 § första stycket,

2. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 28 kap. 2 § andra stycket 3,

3. *upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket, eller*

4. *att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå enligt 20 kap. 9 a § eller kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt 20 kap. 9 b §.*

Beslut som avses i första stycket 1 får överklagas endast av den sökande.

14 §

¹³ Senaste lydelse 2012:109.

Beslut av Specialpedagogiska skolmyndigheten får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i specialskolan enligt 7 kap. 6 §,
2. skolpliktens förlängning enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 14 §,
3. åtgärder enligt 12 kap. 25 § andra stycket för en elev som inte bor hemma, eller
4. rätt till utbildning för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.
4. rätt till utbildning för någon som avses i 28 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1 får överklagas endast av barnet.

15 §¹⁴

Beslut av Sameskolstyrelsen får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i sameskolan enligt 7 kap. 7 §,
2. åtgärder enligt 13 kap. 23 § andra stycket för en elev som inte bor hemma, eller
3. rätt till utbildning för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.
3. rätt till utbildning för någon som avses i 28 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1 får överklagas endast av barnet.

28 kap.

11 §

I ärenden där beslut får överklagas enligt 28 kap. ska utöver vad som följer av 10 § också 23–25 och 30 §§ förvaltningslagen (1986:223) tillämpas.

I ärenden där beslut får överklagas enligt 27 kap. ska utöver vad som följer av 10 § också 23–25 och 30 §§ förvaltningslagen (1986:223) tillämpas.

18 §

Huvudmannen för en fristående skola där betyg sätts ska lämna över elevernas slutbetyg eller de betygskodokument som eleven får efter fullföljd gymnasieutbildning till den kommun där skolan är belägen.

En enskild huvudman för kommunal vuxenutbildning ska lämna över elevernas betygshandlingar och intyg när det gäller avslutade kurser i utbildningen till elevernas respektive hemkommuner.

19 §

Kommunen ska informera vårdnadshavarna om förskola, fritidshem och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap.

Kommunen ska informera vårdnadshavarna om förskola, fritidshem och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 24 kap.

¹⁴ Senaste lydelse 2013:298.

som kommunen anordnar eller vars huvudman kommunen har godkänt eller förklarat berättigad till bidrag. Informationen ska även avse möjligheten för enskilda att bedriva förskola, fritidshem eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. med bidrag från hemkommunen enligt 8 kap. 21 §, 14 kap. 15 § samt 25 kap. 11 och 15 §§.

som kommunen anordnar eller vars huvudman kommunen har godkänt eller förklarat berättigad till bidrag. Informationen ska även avse möjligheten för enskilda att bedriva förskola, fritidshem eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 24 kap. med bidrag från hemkommunen enligt 8 kap. 21 §, 14 kap. 15 § samt 24 kap. 11 och 15 §§.

26 §¹⁵

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om bestämmandet av det bidrag som kommunerna enligt 8 kap. 21 §, 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 31 §, 19 kap. 45 § och 25 kap. 11 § är skyldiga att lämna till fristående förskolor, fristående skolor och enskilt bedriven pedagogisk omsorg.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om bestämmandet av det bidrag som kommunerna enligt 8 kap. 21 §, 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 31 §, 19 kap. 45 §, 20 kap. 50 § och 24 kap. 11 § är skyldiga att lämna till fristående förskolor, fristående skolor och enskilt bedriven pedagogisk omsorg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun eller ett landsting att lämna uppgifter om verksamheten som behövs för beslut om bidrag till fristående förskolor och fristående skolor samt hur bidrag till en fristående förskola eller fristående skola eller annan enskild verksamhet har beräknats.

27 §¹⁶

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om det belopp som kommunen ska betala i stället för vad som anges i 8 kap. 21–23 §§, 9 kap. 19–21 §§, 10 kap. 37–39 §§, 11 kap. 36–38 §§, 16 kap. 52–55 §§, 17 kap. 31–34 §§ och 19 kap. 45–47 §§, när bidraget avser en elev som ges utbildning till följd av 2 och 3 §§ eller med stöd av föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om det belopp som kommunen ska betala i stället för vad som anges i 8 kap. 21–23 §§, 9 kap. 19–21 §§, 10 kap. 37–39 §§, 11 kap. 36–38 §§, 16 kap. 52–55 §§, 17 kap. 31–34 §§, 19 kap. 45–47 §§ och 20 kap. 50–52 §§, när bidraget avser en elev som ges utbildning till följd av 2 och 3 §§ eller med stöd av föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 §.

¹⁵ Senaste lydelse 2012:109.

¹⁶ Senaste lydelse 2012:109.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016. Lagen ska tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter utgången av 2015.

2. För utbildning som har påbörjats före ikraftträdandet gäller fortfarande äldre bestämmelser.

3. För avtal som en kommun eller ett landsting före ikraftträdandet slutit med en enskild fysisk eller juridisk person om att utföra uppgifter inom kommunal vuxenutbildning eller utbildning i svenska för invandrare (entreprenad) eller som en kommun slutit med en annan kommun om att denna ska ta över ansvaret för uppgifter inom utbildning i svenska för invandrare (samverkan) gäller fortfarande äldre bestämmelser, dock längst till och med den 1 januari 2020.

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om lag (2010:801) om införande av skollagen (2010:800) att 22 § och rubriken närmast före 22 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare

Föreslagen lydelse

Kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna

22 §¹

Den nya skollagen och denna lag ska tillämpas på kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare från och med den 1 juli 2012. De i 2 § första stycket 1–4 angivna lagarna ska fortsätta att gälla för utbildning inom kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda och svenskundervisning för invandrare till utgången av juni 2012.

Den nya skollagen och denna lag ska tillämpas på kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna från och med den 1 juli 2012. De i 2 § första stycket 1–4 angivna lagarna ska fortsätta att gälla för utbildning inom kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda och svenskundervisning för invandrare till utgången av juni 2012.

För kurser och projektarbete i kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda och svenskundervisning för invandrare som påbörjats före den 1 juli 2012 ska bestämmelserna i 1985 års skollag fortsätta att gälla.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att 21 kap. 19 § i den nya skollagen ska tillämpas för elever i särskild utbildning för vuxna från och med en senare tidpunkt än den 1 juli 2012.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2012:494.

Förteckning över remissinstanserna (SOU 2013:76)

Bilaga 6

Efter remiss har yttranden över betänkandet Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning (SOU 2013:76) avgetts av följande remissinstanser: Kammarrätten i Sundsvall, Förvaltningsrätten i Härnösand, Kriminalvården, Migrationsverket, Datainspektionen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Myndigheten för handikappolitisk samordning, Länsstyrelsen i Gävleborg, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Värmland, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Statskontoret, Ekonomistyrningsverket, Kronofogdemyndigheten, Statistiska Centralbyrån, Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Skolväsendets överklagandenämnd, Ungdomsstyrelsen, Universitetskanslersämbetet, Universitets- och högskolerådet, Uppsala universitet, Nationalekonomiska institutionen, Göteborgs universitet, Institutet för svenska som andraspråk, Stockholms universitet, Nationellt centrum för svenska som andraspråk, Stockholms universitet, Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet, Linnécentrum för integrationsstudier, Stockholms universitet, Nationalekonomiska institutionen, Linnéuniversitetet, Institutionen för nationalekonomi och statistik, Centrala studiestödsnämnden, Överklagandenämnden för studiestöd, Regelrådet (N 2008:05), Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Arbetsförmedlingen, Diskrimineringsombudsmannen, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU), Botkyrka kommun, Dorotea kommun, Falköpings kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Hallstahammars kommun, Helsingborgs kommun, Kungsbacka kommun, Malmö kommun, Marks kommun, Mora kommun, Nacka kommun, Norrtälje kommun, Nynäshamns kommun, Sorsele kommun, Stockholms kommun, Södertälje kommun, Täby kommun, Umeå kommun, Ystads kommun, Årjängs kommun, Östhammars kommun, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Kommunförbundet Norrbotten, Regionförbundet i Uppsala län, Folkbildningsförbundet, Folkbildningsrådet, Arbetarnas Bildningsförbund, ABF Vux, Folkuniversitetet i Göteborg, Friskolornas riksförbund, Företagarna, Handikappförbunden, Hermods AB, Hyllie Park Folkhögskola, Härnösands folkhögskola, Landsorganisationen i Sverige, Lernia AB, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Merit Utbildning Malmö AB, NTI-skolan, Norra Västmanlands Utbildningsförbund (NVU), Riksförbundet för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna, Riksförbundet Vuxenutbildning i samverkan, Rörelsefolk-högskolornas intresseorganisation (RIO), Samarbetsorganet för etniska organisationer i Sverige (SIOS), SVEAS/Svenska för alla, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Sveriges Auktoriserade Utbildningsföretag, Svenskt Näringsliv, Sveriges Skolledarförbund, Sveriges universitets- och högskoleförbund, Sveriges vägledarförening och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO).

Spontana remissyttranden har inkommit från Elsa Brändströms skola,

Fornby folkhögskola, Livstycket i Tensta, Synskadades Riksförbund, MedLearn AB, Uddevalla kommun, Riksföreningen Lärpedagogerna, Femkantens vuxenutbildning och Sveriges Dövas Riksförbund.

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig, men har förklarat sig avstå eller har inte inkommit med något yttrande: Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Bjuvs kommun, Hallsbergs kommun, Haparanda kommun, Herrljunga kommun, Höganäs kommun, Lycksele kommun, Tomelilla kommun, Åtvidabergs kommun, Kvarnby folkhögskola, Lika Unika, Saco Studentråd, Sundbybergs Folkhögskola, Sveriges elevråd och Sveriges Förenade Studentkårer.